

Riksdagens protokoll

2013/14:101

Tisdagen den 15 april

Kl. 13.00 – 15.58

18.00 – 22.20

Protokoll
2013/14:101

1 § Justering av protokoll

Protokollen för den 8 och 9 april justerades.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Ola Johansson (C)* skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 18 april, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Helén Andersson (C)*.

3 § Meddelande om skriftliga frågor under påskuppehållet

Talmannen meddelade att skriftliga frågor som lämnats in till och med torsdagen den 17 april skulle besvaras senast *torsdagen den 24 april före kl. 12.00*.

4 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden

Talmannen anmälde att uppteckningar från följande EU-nämnds-sammanträden hade kommit in:

fredagen den 14 mars

onsdagen den 19 mars

fredagen den 21 mars

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:406

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:406 Den oroande utvecklingen i Life Science-branschen

av Ingela Nylund Watz (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 april 2014

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:409

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:409 Övergång mellan system inom vuxenutbildning

av Gunilla Svantorp (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 5 juni 2014.

Skälet till dröjsmålet är redan tidigare inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 14 april 2014

Utbildningsdepartementet

Maria Arnholm

Interpellation 2013/14:411

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:411 Regeringens utnämning av styrelserepresentanter i statliga bolag

av Lars Johansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 maj 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 april 2014

Finansdepartementet

Peter Norman (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:416 Kapacitetsbrister i järnvägsnätet
av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 maj 2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 9 april 2014

Näringsdepartementet

Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2013/14:418

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:418 Staten och kommunernas framtid

av Peter Persson (S)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 19 maj 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 april 2014

Finansdepartementet

Peter Norman (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

6 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2013/14:SfU6 och SfU14

Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU14

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU23

Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU15

7 § Svar på interpellation 2013/14:340 om privatiseringar och kollektivavtal i hemtjänsten

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jonas Sjöstedt har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av att privatiseringarna har lett till att många arbetsgivare inom hemtjänsten saknar kollektivavtal.

Inledningsvis vill jag säga att det är glädjande att det nu i en majoritet av landets kommuner är en realitet för brukare av hemtjänst att själva få välja utförare och att mångfalden i utbudet av tjänster har ökat. Det är av central betydelse för kvalitetsutvecklingen inom området. I dagsläget har

över 180 kommuner på frivillig väg infört eller beslutat att införa valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV. Det område som är vanligast att man etablerar valfrihetssystem inom är hemtjänsten. Hemtjänstverksamhet bedrivs av både större koncernbolag och mindre företag. I betänkandet *Framtidens valfrihetssystem – inom socialtjänsten* (SOU 2014:2) framkommer att 70 procent av de privata aktörerna finns i enbart en kommun, vilket tyder på att många av utförarna är mindre, lokala företag. Vidare framkommer i betänkandet att av totalt 846 identifierade privata utförare erbjuder drygt 70 procent någon form av profilerade tjänster. Vanliga kombinationer är språk och kompetens inom till exempel demens, nutrition, stroke eller rehabilitering.

På regeringens uppdrag undersöker Socialstyrelsen årligen de äldres uppfattning om vården och omsorgen inom bland annat hemtjänsten. Under 2013 gjordes för första gången en nationell totalundersökning som visar att de allra flesta äldre är nöjda med sin vård och omsorg och att andelen nöjda har ökat under det senaste året. Bland dem som fick välja utförare av hemtjänsten var det en större andel som var nöjda jämfört med dem som svarade att de inte fick välja. Vidare konstaterar Socialstyrelsen i sin nyligen publicerade uppföljningsrapport att ca 80 procent av brukarna gjort ett aktivt val. Uppgiften baserar sig på en enkät som har besvarats av 116 kommuner.

Att de som arbetar inom hemtjänsten har goda arbetsvillkor är en grundförutsättning för att äldre ska kunna erbjudas insatser av god kvalitet och i förlängningen ett värdigt liv. Kollektivavtal är naturligtvis av stor betydelse i detta sammanhang. Det är även viktigt med öppenhet och insyn kring kvalitetsfrågor och frågor om ekonomi.

Regeringen inbjöd i oktober 2013 arbetsgivarorganisationer, branschorganisationer och fackliga organisationer inom vård och omsorg till ett gemensamt arbete för att öka öppenheten och insynen kring kvalitet, ekonomi och anställningsvillkor hos utförare av vård och omsorg med offentlig finansiering. Arbetet har resulterat i en överenskommelse mellan de kollektivavtalslutande parterna inom vård och omsorg, den så kallade etiska plattformen. Fyra arbetsgivarorganisationer och 13 fackföreningar har skrivit under överenskommelsen. Målsättningen är att värna och utveckla en hög kvalitet i all vård och omsorg genom att öka allmänhetens insyn hos alla utförare – oavsett om de tillhandhåller tjänster i offentlig eller privat regi. Parterna har kommit överens om att ta fram en kravspecifikation som närmare beskriver de åtaganden som ska gälla för utförare som ansluter sig till den etiska plattformen. Områden som ingår i kravspecifikationen är bland annat de anställdas kompetens, bemanning, utförarens ekonomiska ersättning för sitt uppdrag och utförarens kollektivavtal. Jag kommer att följa detta arbete noga.

I detta sammanhang är det även värt att notera att Uppsala universitet, Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, för närvarande granskar kommunernas förfrågningsunderlag inom hemtjänsten, på uppdrag av Sveriges Kommuner och Landsting. I detta arbete har man kunnat konstatera att även om det inte är möjligt att ställa krav på tecknande av svenskt kollektivavtal i ett förfrågningsunderlag – då det strider mot såväl de svenska upphandlingsreglerna som EU-rätten – ställer kommunerna ofta krav på villkor i enlighet med kollektivavtal.

Det är viktigt att de som äger och driver företag inom välfärdssektorn har ett långsiktigt och seriöst engagemang och att de bedriver en god och högkvalitativ verksamhet. I december 2012 beslutade regeringen att ge i uppdrag till en särskild utredare att utreda vilka möjliga krav, utöver redan befintliga, som kan och bör ställas på dem som äger och driver företag inom välfärdssektorn. Den så kallade Ägarprövningsutredningen har genom regeringsbeslut i januari i år även fått tilläggsdirektiv som bland annat handlar om att utreda hur ett aktiebolags verksamhet skulle påverkas av att bolaget helt eller delvis har ett annat syfte än vinst. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2014.

I betänkandet *Framtidens valfrihetssystem – inom socialtjänsten* lämnas förslag om att kommunerna utifrån de specifika omständigheter som finns i varje kommun ska skapa förutsättningar för äldre människor att kunna välja utförare av hemtjänst. Syftet är att den värdegrund som enligt socialtjänstlagen (2001:453) ska genomsyra alla insatser för äldre ska kunna tillämpas på ett mer likvärdigt sätt över hela landet. Det innebär bland annat att den äldre personen så långt det är möjligt ska kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet ska ges. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Avslutningsvis vill jag nämna att det är viktigt att komma ihåg att det inte har skett en privatisering av hemtjänsten utan att det är fråga om en kommunal verksamhet som lämnats över till privata utförare. Kommuner och landsting är alltså huvudmän för de kommunala angelägenheter som lämnas över till privata utförare och har därmed ett uppföljningsansvar. I regeringens proposition *Privata utförare av kommunal verksamhet* (prop. 2013/14:118) tydliggörs kommunernas ansvar och regeringen föreslår att en uttrycklig skyldighet ska införas för kommuner och landsting att kontrollera och följa upp verksamhet som bedrivs av privata utförare.

Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Min fråga gällde bristen på kollektivavtal inom hemtjänsten. Ministern talar om att man ska ha goda arbetsförhållanden inom hemtjänsten, men saknar man kollektivavtal och de rättigheter som stadgas där är det ju sannolikt att man inte har så goda villkor.

Vi kan på många håll i landet, till exempel i Stockholm, se att merparten av företagen inte har några kollektivavtal. Inför den här debatten har jag träffat hemtjänstpersonal som arbetar i privata, vinstdrivna företag i hemtjänsten, bland annat i Stockholm. De berättar om en helt annan verklighet än den minister Maria Larsson berättar om. Typiskt för dem är att inga av dem är beredda att säga vad de heter. Inga av dem är ens beredda att säga vilket företag de arbetar för, för de är rädda för repressalier. De har inte fasta tjänster, och de är rädda att inte få fler uppdrag om de faktiskt berättar om hur de har det – om de träder fram.

Vad är då de berättar om? Jo, de berättar om en ständig stress i att känna att man aldrig riktigt hinner med. Man kan inte sova på nätterna därför att arbetet är så stressigt. Det fyller en med dåligt samvete att inte få tillräckligt mycket tid för brukarna och att inte hinna lyssna. De berättar om orimliga situationer där man kan vara med en ångestfylld, ensam människa som är ledsen och kanske gråter, och samtidigt få ett larm som

betyder att man ska ta sig till andra sidan stan – en halvtimme eller timme med kollektivtrafik – för att hjälpa en annan.

De säger att de inte är säkra på att de kommer att orka vara kvar i yrket. De hinner inte ta rast. Det är arbetsvillkoren för en del av dem som arbetar i den privata, vinstdrivna hemtjänsten. De beskriver en sektor där vinstintresset ofta går före allt, där de mest skrupelfria aktörerna ofta är de som tar för sig och vinner och där de som har höga kvalitetskrav, sluter kollektivavtal och vill behandla sina anställda väl väljer att dra sig ur därför att de inte längre klarar konkurrensen.

Frågan är om det är en sådan hemtjänst vi vill ha och sådana arbetsvillkor vi vill ha. Vårt svar är nej. Därför vill vi ta bort det privata vinstintresset ur hemtjänsten och ur äldreomsorgen. Vi menar att alla pengar som ska gå till hemtjänsten ska gå just dit. Vi tycker att det är orimligt att det är som i dag, då en del anställda till exempel inte får betalt för restid. Man ska arbeta gratis. Man kan börja kl. 07.30 på morgonen och sluta sent på kvällen, och stora delar av dagen reser man mellan olika pensionärer – utan att få betalt. Det är en effekt av vinstintresset.

Vi menar att man ska ställa krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling. EU:s nya direktiv på området ger möjlighet att göra det, och min fråga till Maria Larsson är om det inte är rimligt att det ska finnas kollektivavtal som stadgar vilka rättigheter de anställda har. Är det rimligt att de flesta företag till exempel i Stockholm inte har det?

Vi menar också att de som arbetar i hemtjänsten behöver mer resurser. De behöver mer tid, och de behöver rätt både till grundläggande yrkesutbildning på betald arbetstid och till fortbildning. Då skulle man ge dem riktigt bra förutsättningar för att göra ett bra jobb, och det är naturligtvis brukarna som vinner på det i längden.

Den här politiken underminerar löntagarnas rättigheter. Den skapar rädda anställda som inte vågar säga ifrån och som känner sig jagade på sin arbetsplats. Det är effekten av en privatiseringspolitik och en sorts experiment med den svenska välfärden.

Mina frågor till Maria Larsson är: Är det rimligt att ha vinstdrivande företag som till exempel inte ger betalt för restid i hemtjänsten? Vad är argumentet emot att man ska ha kollektivavtal när man ska ha del av skattebetalarnas pengar för att utföra vår välfärd?

Anf. 3 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Jag tackar Jonas Sjöstedt för frågan och Maria Larsson för svaret.

I det väldigt allmänt hållna svaret när det gällde kollektivavtal ger dock inte ministern intryck av att det skulle vara problematiskt att privatiseringarna har lett till att många arbetsgivare inom hemtjänstverksamheten saknar kollektivavtal, vilket är det Jonas Sjöstedt har frågat om. Det tycker jag vittnar om ett mer allmänt problem i hur regeringen ser på utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden i allmänhet och utvecklingen för dem som arbetar inom välfärdssektorn i synnerhet.

Jonas Sjöstedt nämner i sin interpellation en granskning som har gjorts i Stockholm, där det visar sig att hälften eller mer av hemtjänstföretagen saknar kollektivavtal. Det är svårt att veta varför ministern inte riktigt vill kommentera det i sak; hon pratar i stället i allmänna ordalag om att det är viktigt att de som äger och driver företag inom välfärdssek-

torn har ett långsiktigt och seriöst engagemang. Kanske tänker hon sig att orden ska leda till att vinstdrivande företag på något sätt får sig en tankeställare – det är väl mindre troligt – eller också beror det på att ministern inte vet, eller inte tycker att det spelar så stor roll, vad det innebär att anställda saknar kollektivavtal.

Det spelar stor roll. Det betyder att viktiga försäkringar av olika slag ofta saknas – och det i en bransch där vi vet att det ofta är väldigt tungt att arbeta. Det betyder att man kan gå miste om tillägg för arbete på oönskade arbetstid och gå miste om övertidsersättning, vilket kan betyda enormt mycket för slutlönen – och det i en bransch där betalningen från början ofta är väldigt låg. Det kan också, som Jonas Sjöstedt var inne på, betyda helt orimligt långa resor som man inte får betalt för. Det betyder att man får en väldigt lång arbetsdag och en oacceptabelt låg timlön.

Det här är arbetsförhållanden som alltså kan råda samtidigt som pengarna till den tjänst som ska utföras kommer från det offentliga. Som det företag som vunnit upphandlingen lägger man över kostnaden för att klara av sina åtaganden på de anställda. Det här är anställda som ofta har en utsatt situation i samhället och i arbetslivet; ofta är det kvinnor med invandrarbakgrund som på det här sättet kommer i kläm.

Ministern pekar på olika utvärderingar som säger att de äldre är nöjda, men vi vet ju att det finns stora metodproblem med den typen av undersökningar. Det påpekar bland annat Socialstyrelsen själv. Det kan vara problemet att de mest utsatta inte svarar eller problemet att många befinner sig i beroendeställning till den som frågar. Inte minst kan det vara så att de som är i vinstdrivande verksamhet är mer beroende av att få de rätta svaren, så att säga, vilket ställer dem som svarar i en svår situation.

Bilden är också en annan när vi pratar om objektiva faktorer som går att mäta tydligt, som till exempel personaltätheten. Då är bilden en annan; då är det lägre personaltäthet i den här branschen när det kommer till de vinstdrivande företagen – och det i en situation där det helt uppenbart spelar roll om man har lägre bemanningsgrad. Vi vet nämligen att det inte fungerar som till exempel i industrin, där man kan hävda att man har en snabbare och bättre maskin. Det är själva den tid de anställda får med de hjälpbehövande som *är* tjänsten. Då är det klart att man får den typ av situationer som Jonas Sjöstedt beskrev.

Dessutom ska vi komma ihåg att det till och med där finns anledning att tro att det finns problem som inte upptäcks, eftersom många kommuner inte genomför kontroller efter att upphandlingen är färdig.

Situationen är alltså att vinstmotivet påverkar själva tjänsten, men det har Maria Larsson ingenting särskilt att säga om – mer än att det är fint och bra med valfrihet. Det skulle vara fint att få veta hur ministern egentligen ser på detta och på det privatiseringstvång som kan komma fram i den utredning som har genomförts, *Framtidens valfrihetssystem – inom socialtjänsten*, där det kan bli ännu mer tryck på att privatisera.

Anf. 4 JOHAN JOHANSSON (M):

Herr talman! Jonas Sjöstedt tar upp ett viktigt tema. Jag tänkte börja med att förhålla mig lite grann till LOV.

Lagen om valfrihet handlar om att konkurrera med kvalitet, inte med pris. Ersättningen ska vara lika mellan en kommunal utförare och en

extern utförare, det vill säga konkurrensneutral. I min hemkommun Boden är det ca 60 procent som finns i den kommunala hemtjänsten och 40 procent som har en extern utförare. Över lag är alla brukare nöjda, men lite nöjdare är de hos de externa utförarna.

Det som också har hänt i kommunen är att många positiva utvecklingsspiraler har satts i gång som gör att det blir ett nytänkande och att nya saker händer – jättepositivt. Men hemtjänsten i Boden har också problem. Det är att den kommunala hemtjänsten inte klarar att leverera kvalitet till det pris som är satt, så nu går man in med upp till 50 kronor per utförd timme i förlusttäckning från skattebetalarnas sida.

I Boden har vi en vänsterpartistisk socialnämndsordförande. Nu föreslår man, hör och häpna, att det ska ske en upphandling av vikarieförsörjning till vård och omsorgs alla verksamheter. Det föreslås också att den kommunala hemtjänsten ska upphandlas enligt lagen om offentlig upphandling, inte LOV. Beslut ska fattas den 22 april.

Det blir väldigt spännande när man säger att det ska ske en upphandling, för då blir det ofta lägsta pris. Enligt LOV konkurrerar man med kvalitet. Det är en helt annan sak.

Anf. 5 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Kollektivavtal är en bra trygghetsgrund. Därför är jag positiv och säger att jag tycker att det är positivt om så många företag som möjligt tecknar kollektivavtal. Men det är inte möjligt att upphandla och skriva in kollektivavtal enligt de nuvarande reglerna, eftersom det anses diskriminerande ur ett EU-perspektiv.

Vad vi har gjort, och som jag tror kommer att ha väldigt stor betydelse i framtiden, är att vi inbjudit arbetsmarknadens parter till att under-teckna en etisk plattform. Den har nu undertecknats från många håll. Där tas precis de saker som jag nämnde upp: anställdas kompetens, bemanning, utförarens ekonomiska ersättning, utförarens kollektivavtal och så vidare. Det är det sätt som vi har kommit fram till där vi kan öka öppenheten och insynen, inte bara hos de privata enskilda utförarna utan också i den offentliga verksamheten.

Jag har också rest, och jag vet, Jonas Sjöstedt, att kollektivavtal inte är någon garanti mot vanvård. Vi såg ett exempel förra veckan från Nybro, ett kommunalt boende där kollektivavtal finns men som har för låg bemanning.

Jag tycker att Jonas Sjöstedt försöker måla upp hela den privata sektorn som monster som bara hungrar efter vinster. Jag hoppas att Jonas Sjöstedt på sina resor har mött dem som jag också har mött. Jag har besökt otroligt många företag i den här branschen.

Låt mig berätta om Hemservice i Tranås, ett litet företag som startades av två kvinnor som själva hade jobbat i hemtjänsten i 20 år vardera. De hade en idé. De ville ha en större lyhörighet för sina kunder och att det skulle vara en personkontinuitet så att man bara behövde träffa ett fåtal personer – vi vet att många äldre önskar det. De startade företaget samtidigt som de jobbade kvar på sina anställningar. Det första de tänkte på var inte kollektivavtal utan på att forma och bygga upp en verksamhet. I dag är det ganska många anställda i företaget.

Jag träffade Lennart, som var över 90 år. Han kunde berätta att hans hustru tidigare hade haft den kommunala hemtjänsten med väldigt många

personbyten. Han hade nu valt Hemservice, där det bara var fem olika personer som kom hem till honom.

Det är skillnaden, Jonas Sjöstedt, den skillnad som du vill slå ihjäl med ditt förslag om vinstförbud. Du bryr dig inte ett dugg om att 80 procent av de äldre säger att de vill ha möjligheten att välja och att välja bort när de inte är nöjda. Du vill att politikerna ska ha makten. Min utgångspunkt är de äldre och att se till att vi får genomlysta och transparenta system och att det sker en bra uppföljning av alla utförare.

Låt mig säga att det har skett misstag historiskt, men låt oss inte kasta ut barnet med badvattnet. Och använd inte ordet "privatisera" hemtjänsten! Det handlar fortsatt om att det är kommunen som har huvudansvaret och som kan överlåta verksamhet på andra utförare, men man har en skyldighet att följa upp och utvärdera hela tiden. Den rollen måste kommunerna ta på sig.

Vi har i dag 846 företag verksamma inom LOV. Det finns ingen sammanfattande statistik, men det finns i alla fall lite statistik. 70 procent av företagen är verksamma bara i en kommun. Det är sådana små företag som jag har berättat om, som Hemservice i Tranås. De finns bara i en kommun; de är lokala. Det är människor som brinner för att göra gott för de äldre. Det är det här som du vill lägga en död hand över.

Jag skulle vilja fråga: Varför gäller inte synsättet på förhatliga vinster också LSS-verksamheten? Där finns ju bolag som gör stora vinster, men de tycker Jonas Sjöstedt uppenbarligen är helt okej. Det skulle vara bra att få ett svar på den frågan.

Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Jag tackar ministern.

För inte så länge sedan var jag ute hos en kooperativ hemtjänst i Värmdö utanför Stockholm. Det är en utförare som inte är kommunal. Det är en väldigt välskött verksamhet. De har kollektivavtal och behandlar sina anställda väl, och de tar inte ut någon vinst. De återinvesterar sin vinst i verksamheten. Jag tycker att det är ett utmärkt exempel på att man kan ha flera olika utförare. Man kan också ha olika former av val.

Vänstermajoriteten i Norrköping har ett system som man kallar egna timmar. Det innebär att de äldre har inflytande över hemtjänsthjälpen de får och även kan välja mellan olika utförare.

Det är det här debatten handlar om, inte det som Maria Larsson försöker få den till att handla om. Den handlar om ifall de anställda ska ha goda arbetsvillkor som ytterst garanteras av kollektivavtal, eftersom privatiseringen har öppnat för att man dumpar de anställdas villkor. Det är detta den här debatten handlar om.

Vad debatten också handlar om är om pengar som skattebetalarna har betalat ska få gå till privata vinster eller om de ska gå till de äldre, som de faktiskt var avsedda för.

Vi vet att bland de privata utförarna dominerar ett fåtal företag ägda av riskkapitalbolag som är mästare på skatteplanering och på att göra personalnedskärningar. Vi kan läsa i tidningen varje dag om hur man som chef får bonus om man skär ned tillräckligt mycket i en del av de här företagen. Passar de att ta hand om människor i stort behov av hjälp? Jag menar att de inte gör det. Där ska vi ha aktörer som inte drivs av det kortsiktiga vinstintresset.

Prot. 2013/14:101
15 april

Svar på
interpellationer

Att vinstintresset påverkar verksamheten är ställt utom allt tvivel. De enskilda vittnesmålen talar om hur personalen pressas, men även den rena statistiken talar om det.

Vad tyder det på att 60 procent av företagen i Stockholm saknar kollektivavtal? Jo, att man inte vill ge dem rimliga arbetsvillkor. Ministern verkar inte ens tycka att det är ett problem eller något som man måste åtgärda och se till att ändra på något sätt.

Vi vet att personaltätheten är 10 procent lägre på den privata sidan än på den kommunala, och självklart påverkar personaltätheten möjligheten att hinna göra ett bra arbete. Vi vet att andelen tillfälligt anställda och timanställda är högre inom det privata, och det påverkar inte minst det som Maria Larsson mycket riktigt talar om, nämligen kontinuiteten, att samma person kan komma.

Regeringen vägrar att se det som alla andra ser, att vinstintresset ofta utarmar verksamheten och att det faktiskt också slår ut de bra icke vinstdrivande verksamheterna som inte drivs av kommunerna, vilka ger upp inför jättarnas och de skrupelfrias agerande när det gäller äldreomsorgen. Det är det som den här debatten handlar om.

Nu är svenska regler om upphandlingar kanske mer strikta – eller sämre, kan man säga – än kraven i EU:s regler. EU:s regler är dessutom på väg att ändras. Allt tyder på att vi kommer att ha möjlighet att kräva kollektivavtal vid upphandling. Det är den frågan som interpellationen tar sin utgångspunkt i. Och jag återkommer till ministern med frågan: Varför tycker inte ni att man ska ha kollektivavtal när man ska ta del av skattebetalarnas pengar? Är det inte rimligt att allt det goda som regleras, som Ali Esbati tog upp här i sitt inlägg, är något som vi kräver när man ska få ta del av skattebetalarnas pengar? Då slipper vi se de oseriösa aktörerna som agerar lite hur som helst.

En annan sak är att vi vet att många av dem som inte har kollektivavtal inte betalar för restider mellan brukarna. Tycker ministern att det är rimligt att de som arbetar i hemtjänsten till stor del ska arbeta gratis därför att man saknar kollektivavtal? Är det verkligen rimligt?

Anf. 7 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Det är ganska typiskt att Maria Larsson svarar på kritiken genom att peka på att det också i kommunala verksamheter har funnits problem med att hinna med det man ska göra. Om den kommunala verksamheten får för lite pengar så kan problem självklart uppstå där också. Inte heller de kommunala verksamheterna kan trolla. Får de för lite resurser blir det problematiskt att göra det de ska.

Det är märkligt att höra en företrädare för en regering som har genomfört enorma skattesänkningar på över 100 miljarder kronor framföra denna kritik och säga: Oj då, det blev visst problem på vissa ställen att följa upp välfärden.

Ingen här har heller hävdats, Maria Larsson, att de anställda inom den vinstdrivande verksamheten inte vill göra sitt bästa. Det är ju precis det de vill och försöker. Problemet är att utöver den press som sätts på alla verksamheter på grund av ändliga resurser finns det i de vinstdrivande verksamheterna också ett krav på att plocka ut pengar i vinst till dem som äger verksamheten.

Det är detta problem du vägrar kommentera, Maria Larsson. Varifrån kommer dessa pengar? Varifrån kommer den vinsten? Varför ska dessa pengar inte användas till det som det var meningen att de skulle användas till, nämligen att ge en god service till de äldre? Det är det problemet du hela tiden går runt, Maria Larsson.

Något som också vore intressant att veta och som Jonas Sjöstedt berörde lite grann är varför ni från Kristdemokraterna som så ofta talar er varma för ideella organisationer och den civila sektorn inte har något att säga om att det är just denna typ av verksamheter som konkurreras ut av de vinstdrivande jättarna när man har vinstintresset som drivkraft i verksamheten.

Anf. 8 JOHAN JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag värjer mig lite grann mot bilden som målas upp. Jag har erfarenhet från norra Sverige. I min hemkommun är det kvinnor som inte fått förverkliga sina affärsidéer som har lämnat den kommunala hemtjänsten och andra entreprenörer som har startat lokalt. De privata utförarna har ofta rekryterat från kommunen. Jag ser inte att det har varit någon lönedumpning eller dumpning av andra villkor.

Fördelen med LOV är som sagt att man konkurrerar med kvalitet, inte med pris. Alla får exakt samma ersättning.

Det är lite problematiskt: Om det ska vara förbjudet för en extern aktör att göra vinst, ska det då vara förbjudet för en kommunal aktör att göra förlust? Förlusttäckningen i Bodens kommun är ungefär 50 kronor per utförd timme.

Eftersom systemet är riggat så smart att alla får samma ersättning är det kommunpolitikerna som avgör vilken taxa det är. Ser de att den kommunala hemtjänsten klarar sig bra och att det blir stora vinster för de externa utförarna kan kommunfullmäktige justera ned taxan.

Anf. 9 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Jag tror att friheten ökade något oerhört när den moderna äldreomsorgen infördes. Gamla människor fick bo under mer hemlika förhållanden. De fick stöd av en hemtjänst som kom hem till bostaden och lagade mat, städade och tog hand om hälsan. Det var en enorm vidgning av friheten för äldre människor.

Denna frihet vidgades för att vi andra solidariskt ställde upp och betalade detta över skatten och gemensamt fördelade efter de behov som fanns. Det var solidariteten och det gemensamma som skapade friheten.

I den idén fanns inga tankar om att något skulle väljas bort. När man har ett tankemönster om att välja bort duger det sämsta åt några. Min idé om solidaritet och välfärdsbygge handlar om att alla har rätt till det bästa.

Marknadstänkandet i äldreomsorg bygger på något helt annat, nämligen att man går in med andra drivkrafter och att människor ska kunna få en bättre vård och omsorg när de tar fram den egna plånboken. Det är bakgrunden till LOV och de effekter som Jonas Sjöstedt pekar på när det gäller anställdas rättigheter.

Med LOV som instrument driver man en plog för privatisering och gynnar det privata, ty kommunen är förhindrad att erbjuda kompletterande extratjänster. Bara det privata kan göra det. Alltså kan man med den valfriheten, friheten som möjlighet, plocka bort kommunen.

För mig handlar valfrihet om att kunna påverka inriktningen och omfattningen av omsorgen, inte vem som utför uppdraget. Alla ska få uppdraget utfört på ett korrekt sätt. Det är inriktning och omfattning det handlar om.

Mot bakgrund av detta vore det intressant att höra ministrernas uppfattning. Är det rimligt att vi ska fortsätta med en utveckling där man väljer till kompletteringar i omsorgen, som exempelvis Silver Life-konceptet med kommunal basfinansiering och tillval efter plånbokens tjocklek? Är det en sådan allmän utveckling hon vill se i äldreomsorgen? Den är på väg i några kommuner och bygger i grunden på LOV-idén.

Tycker ministern att det är fel att den kommunala demokratin ska kunna verka fullt ut, att de valda kvinnorna och männen i fullmäktige ska få besluta om hur kommunen ska organiseras och styras? Har ministern för avsikt att ta initiativ till att driva igenom tvångsprivatisering, alltså en generell LOV, i landet?

Det är viktiga frågor att besvara i denna debatt.

Anf. 10 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Eva tvingades jobba gratis. Hon kunde jobba tolv timmar per dag men fick betalt för sju, för hemtjänstföretaget hon jobbade hos betalade inget för restiderna mellan vårdtagarna. Företagaren sade att Järfälla kommun var så dålig, och eftersom hon inte fick betalt för den tiden kunde hon inte heller betala sina anställda för den. I stället löste man det genom att lägga in långa lunchraster, som Eva aldrig hade, i schemat.

Att Eva inte jobbar kvar är kanske inte så konstigt, men många av dem som jobbar i små privata hemtjänstföretag har inget jobbalternativ.

LOV-kommuner dumpar villkoren. Flera Stockholmskommuner betalar så dåligt att det är svårt att ha sjysta villkor för personalen i den privata hemtjänsten. I Sollentuna tvingas anställda jobba gratis med politikernas goda minne. Där gjorde man en utredning som bland annat tittade på varför de små företagen klarade att jobba med mindre kostnader än det kommunala. En förklaring var att de inte betalade för restiderna. En annan var att de inte lade in ordentliga lunchraster. En tredje var att de saknade kollektivavtal. De betalade sämre löner.

Det talades om Boden. Men det är inte konkurrens på lika villkor med kommunen, för så här jobbar inte en kommun.

Det här är artiklar från Kommunalarbetarens artikelserie. Den fick Guldspaden, som är ett av de finaste priser man kan få för undersökande journalistik. De visar tydligt hur avarterna kan breda ut sig när vinstintresset får komma in i äldreomsorgen.

När man införde LOV, lagen om valfrihet, sade man: Ställ inte för tuffa krav, för då får vi inte de små företagen utan bara de stora jättarna. Det var så många började.

Det finns en arbetslivsforskare som heter Annette Thörnquist. Hon har nyligen kommit ut med en studie där hon har tittat på villkoren i mindre, privata företag främst i Uppsala, Örebro och Linköping. Hon säger att rent strukturellt får man med lagen om valfrihet osäkrare anställningar, sämre arbetsmiljö och sämre löneförhållanden på många håll.

Det är kanske inte så konstigt. Ett företag ska starta, man ska få i gång det och man ska få olika äldre man ska hjälpa men man vet inte

riktigt hur många man får. Man vågar inte anställa så många på heltid eller på fasta tjänster. Om man ska få det att gå runt är det bra att ha många tim- eller deltidsanställda att fylla upp med.

Hon visade också på att små företag som profilerat sig med språk kanske hade tre anställda men gick ut och sade: Vi kan erbjuda hemtjänst på tio språk. När det gäller profilering är det väldigt bra att kunna uppfylla de äldres behov, men det tror jag att vi ska se till att äldreomsorgen gör överallt.

Man ska inte behöva leta efter ett hemtjänstföretag som är bra på demens om man är demenssjuk eller om ens anhöriga vill se att man får rätt hjälp. Den kompetensen ska naturligtvis finnas i hela äldreomsorgen precis som man ska arbeta med rätten till äldreomsorg och hemtjänst på sitt eget modersmål i hela äldreomsorgen.

Jag skulle vilja fråga Maria Larsson om det som blir så tydligt och som arbetslivsforskaren Annette Thörnquist pekade på: LOV i sig leder till färre heltider, mer deltider, mer otrygga anställningar och sämre arbetsvillkor, och den trycker ned personalens arbetsmiljö. Är det verkligen så vi ska få fler människor att vilja jobba i äldreomsorgen framöver?

Anf. 11 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Jag ska börja med att citera en socialdemokrat. Det gör jag inte så ofta, men i motsats till Peter Persson uttrycker Stockholms oppositionslandstingsråd Helene Hellmark Knutsson positivism bland annat när det gäller Sankt Görans goda resultat.

Hon säger: De privata vinstdrivande företagen inom välfärdssektorerna har fört med sig ett antal problem som måste lösas. Det är precis det vi håller på med. Samtidigt kan vi inte bortse från att dessa företag har bidragit till förnyelsen av de offentligt finansierade tjänsterna inom vård, skola och omsorg. Nya arbetssätt, effektivare organisationer och ibland högre kvalitet i tjänsterna har utvecklats i dessa företag. Att införa ett lagstadgat vinstförbud är därför ingen hållbar väg.

Det är många som har stått i talarstolen mitt emot och talat sig varma för ett monopol. Vi vet vad det är. Vi har levt med det länge. De äldre har inte önskat det. 80 procent av dem önskar få välja själva. De vill naturligtvis bestämma över både tidpunkt och innehåll. Det har de redan rätt till. Det har vi ändrat och lagt fast i socialtjänstlagen. Den rätten finns redan.

Men att få råda också över vem som ska hjälpa en med morgonduschen har betydelse för den enskilde. Jag är inte förvånad över att ni i Vänstern och Peter Persson står här och säger att det är kommunpolitikerna som ska bestämma. Nej, jag vill lägga mer makt hos den enskilde att själv bestämma. Det vill inte ni.

Jag välkomnar fler ideella aktörer. Vi har alldeles nyligen tillsatt en utredning som ska titta på hur vi får mer fart på den ideella sektorn. Jag är lika angelägen som ni. De utförarna är väldigt värdefulla. Lyssna på Stefan Nilsson på Ersta diakoni! Han säger: Vi kommer inte att existera särskilt mycket eller länge om det inte också finns privata aktörer, för det skapar ett underlag också för oss att kunna växa. De går hand i hand.

Ni är fortfarande otroligt enögda. Vi måste väl kunna säga att det finns dåliga exempel i kommunerna fast de har kollektivavtal. Det finns

dåliga exempel bland de privata. Det är därför uppföljningen är så viktig och central hos kommunerna.

Men låt oss inte kasta ut barnet med badvattnet. Låt de äldre få den frihet de vill ha, och låt oss se till att uppföljningen fungerar men naturligtvis också att förutsättningarna fungerar. Det går inte att sänka LOV-ersättningen till en nivå där man inte kan få det att gå runt med rimliga arbetsvillkor. Då kommer man till slut inte att få några utförare. Så enkelt är det.

När det handlar om LOV är det som sagt samma pengar för skattebetalarna som kommunen själv använder men en mycket större frihetsgrad. Det vill ni inte tillåta. Ni vill att äldre ska stå med mössan i hand, bli tilldelade ett alternativ och inte kunna byta om de inte är nöjda. Det tycker jag är skamligt år 2014.

Anf. 12 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Det finns en punkt i debatten när man vet att den håller på att ta slut, och det är när motståndaren angriper ståndpunkter man inte har och ägnar sig med full kraft åt det i stället för att diskutera det som debatten gäller.

Det finns ingen här som är emot att man ska kunna ha olika utförare, bara de inte tar ut privata vinster. Det finns ingen här som inte tycker att man ska öka valmöjligheterna i hemtjänsten. Det är något ministern i sin desperation har hittat på i debatten för att få klockan att gå och slippa svara på de frågor som egentligen debatteras här.

Vilka frågor är det? Jo, att de som arbetar inom hemtjänsten är värda goda arbetsvillkor. De är värda kollektivavtal. De är värda att få betalt när de reser. De är värda trygga jobb och fortbildningar. De är värda att ha den trygghet som är grunden för att kunna säga ifrån när någonting är fel. Vi är för det. Regeringen har i handling och i den här debatten visat att man är emot att garantera det.

Vi är för att varje krona skattebetalarna betalar till äldreomsorgen ska gå till de äldre, att ingen krona ska hamna på ett riskkapitalbolags bankkonto på en brittisk kanalö och att de som bara var där i syfte att karva ut skattebetalarnas pengar till sig själva genom att pressa personalen så hårt som möjligt, ibland genom att tumma på reglerna, inte hör hemma där. Man ska vara där för att man vill göra ett bra arbete. Det vill vi i Vänsterpartiet. Det vill inte regeringen. Vi står inför ett av de mest extrema experimenten med privatisering av välfärden i världen.

Vi är för att man ska få mer resurser till äldreomsorgen, att man ska få tillräckligt god personaltäthet och att man ska få rätt till fortbildning och grundläggande yrkesutbildning. Vi vet att det finns ojämn kvalitet även i den kommunala äldreomsorgen, men vi har en politik för att göra något åt det.

Där finns skillnaderna mellan vänsterpolitik i välfärden och den kortsiktiga privatiseringspolitik som får råda i dag.

Anf. 13 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Den moderatledda regeringen talar gärna om valfrihet i äldreomsorgen. Samtidigt minskar antalet äldreboenden och hemtjänstens omfattning snävas in. Den valfrihet man egentligen talar om är rät-

ten att i företagsform göra vinst på våra gemensamma resurser. Det är där striden står.

Jag upplever att det finns ett ideologiskt nit, särskilt hos företrädare för KD och Moderaterna i regeringen, där sänkta skatter och införande av marknaden driver på ett system där det i slutändan inte längre är behoven som styr resurserna utan den enskildes plånbok vars omfattning styr vilken vård och omsorg man får.

Vi är därför många som tar en hård strid mot själva idén om marknadstänkande i vård och omsorg. När man säger välja bort ska någon ha det sämsta. Socialdemokraterna ser det som så att alla ska ha rätten till det bästa. Det är utgångspunkten.

Jag noterar att Maria Larsson inte heller i denna debatt svarar på om hon tycker att det är önskvärt och riktigt att orättvisan med LOV – att de privata företagen kan erbjuda extratjänster mot betalning – ökar i omfattning och att det så kallade Silver Life-systemet får full etablering. Det är den stora och viktiga motsättningen.

Anf. 14 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Även jag konstaterar att Maria Larsson har undvikit att ge svar på det som jag själv har sett, det som många som jobbar i äldreomsorgen får uppleva och det som forskaren Annette Thörnquist pekar på så tydligt: LOV i sig innebär strukturella missförhållanden genom att den leder till fler timanställningar, osäkra anställningar, deltider och en press på arbetsmiljön och arbetsvillkoren för personalen.

Det är inte bara LOV-företaget som pressas utan också den kommunala hemtjänsten, där man har och vill ha heltider, satsar på att få ned timanställningar och självklart har haft arbetsplatsträffar och annat. Men helt plötsligt ser de att tiden inte räcker till för detta om de ska klara sig på samma summa som de privata får.

En bra äldreomsorg bygger på mötet mellan personalen och den äldre. Då kan vi inte ha sådan verksamhet som vi har beskrivit här, då kan vi inte ha ett vinstintresse, utan då måste det finnas tid. Det måste finnas tillräckligt många äldreboenden. Det måste finnas möjlighet att bestämma över sin vardag på äldreboendet. Det måste finnas en hemtjänst där personalen har tid att vara hos den äldre och där den äldre själv kan påverka vad man gör, om man vill komma ut en dag när det är vackert väder, om man vill ha något extra gjort hemma, så att man kan anpassa hjälpen efter hur man känner och vill just den dagen. Det måste finnas luft i äldreomsorgen, så att man, när det händer något speciellt, ska kunna göra något utan att behöva stressa ihjäl sig resten av dagen.

Då kan vi inte ha vinstsyftande företag som använder resurser till vinster, och vi måste också ha mer resurser i äldreomsorgen. Vi måste också ha arbetsvillkor som är rimliga för personalen.

Är det inte så, Maria Larsson, att LOV leder åt helt motsatt håll?

Anf. 15 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Det är en måhända något spretig debatt.

Vårdföretagarna organiserar i dag 200 företag som är verksamma inom äldreomsorgen. Kommunal har tecknat avtal med 133 av dem. Det finns 75 hemtjänstföretag där Kommunal har medlemmar och där avtal saknas. Det är den statistik som vi har. Det är alltså ganska många av de

privata utförarna – en stor majoritet – som har kollektivavtal. Vi har dessutom kompenserat med den etiska plattformen.

Vi vill ha en öppenhet. Vi vill att allmänheten ska kunna ha insyn, också i den offentliga verksamheten, som till stora delar har varit dold. Vi vill ha en god kvalitet överallt.

Låt mig säga: Regeringen har arbetat hårt och mycket med många reformer för att förbättra äldreomsorgen. I dag vet vi väldigt mycket om den som vi aldrig visste under er regeringstid, för då var det ingen som brydde sig om att mäta och fråga efter resultat i omsorgen. Vi har en helt annan kunskapsnivå nu. Det hjälper oss också att upptäcka bristerna.

Vi har tillfört välfärdssektorn 108 miljarder kronor i nya medel under den period då vi har suttit vid regeringsmakten – 108 miljarder till vård, skola och omsorg. Så mycket pengar skulle jag våga påstå aldrig tidigare har tillförts under en regeringsperiod.

Vi har gjort massor av reformer, där vi har flyttat fokus från att betrakta äldre som ett kollektiv till att se människan. Vi vågar lita på att människor både vill och kan göra kloka val, och vi ser att när de får göra det blir de mer nöjda med sin omsorg.

Jag är bekymrad över hur oppositionen svartmålar vart och ett av de 846 företag som är verksamma och som får samma ersättning som kostnaden för den egna kommunens verksamhet. Jag tror att vi behöver välkomna alla goda aktörer för att klara morgondagens välfärd och omsorg. Jag beklagar att oppositionen inte förstår att också de privata företagen måste få finnas. Det är 99,2 procent av äldreomsorgens pengar som går till äldreomsorg, och det är 8 promille som går till vinstuttag. Det är samma ersättning enligt LOV till kommuner som till privata utförare.

Ni vill inte se sanningen i vitögat, och jag förstår att ni vill ha en debatt om den bild som ni har målat upp, där ni har väldigt stora skygglappar på er. Men tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2013/14:389 om konsekvenser när omhändertagna barns rättigheter kränks

Anf. 16 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Hillevi Larsson har frågat mig om jag kan tänka mig att införa kännbara sanktioner när myndigheter bryter mot gällande regler som finns för att garantera barnens rättigheter och om jag kan tänka mig att utvidga Inspektionen för vård och omsorgs befogenheter med krav på rättelse när felaktiga beslut som kränker barnens rättigheter tagits.

Hillevi Larsson har också frågat mig om jag kan tänka mig att ge vanvårdade barn rätt att kräva upprättelse genom Barnombudsmannen, på samma sätt som mobbade barn har rätt att vända sig till elevskyddsombudet och kräva upprättelse, och därutöver frågat mig om jag kan tänka mig att införa krav på ansvarsutredning när ett omhändertaget barn dör.

Inledningsvis vill jag framhålla att jag delar Hillevi Larssons uppfattning att en trygg och säker vård för barn och unga är en oerhört angelägen fråga. En viktig princip i barnkonventionen handlar om att barn och unga ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem.

Jag har som minister tillsammans med Barnombudsmannen mött barn i olika utsatta situationer, bland annat barn som har varit placerade i familjehem och HVB. Det är möten som har gett mig nya och värdefulla insikter i arbetet. Jag vill också särskilt nämna det uppdrag som regeringen har gett till Socialstyrelsen och Barnombudsmannen att ta fram en metod för att lyssna på barn i familjehem, för att kontinuerligt följa upp barnens upplevelser.

Regeringen har genomfört en rad satsningar för att förstärka skyddet och stödet för barn och unga. Hillevi Larsson nämner några av de förändringar i lagstiftningen som regeringen har genomfört med syftet att stärka barnrättsperspektivet och öka kvaliteten, tryggheten och säkerheten för placerade barn.

Det är förstås helt avgörande att bestämmelserna för att stärka stödet och skyddet för barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa följs. Socialstyrelsen har därför fått i uppdrag att följa upp förändringarna i lagstiftningen och analysera konsekvenserna såväl för barn och unga samt deras föräldrar som för socialtjänstens verksamhet. Erfarenheter ska hämtas från socialsekreterare, familjehem, jourhem och hem för vård eller boende. Även barns och ungas egna och deras vårdnadshavares erfarenheter ska inhämtas. Socialstyrelsen ska särskilt se över hur de nya bestämmelser som rör placerade barn och unga tillämpas och hur de upplevs av barn och unga – inte minst bestämmelsen att det ska finnas en särskilt utsedd socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet och som regelbundet besöker barnet. Socialstyrelsen ska lämna sin analys i slutet av november 2014.

Socialnämnden ska se till att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och har ansvar för att de insatser som nämnden beslutar om är av god kvalitet, följs upp och är till barnets bästa. Socialnämnden ska också se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden.

Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, som ansvarar för tillsynen över socialtjänsten, kan ge förelägganden till de verksamheter där de i sin tillsyn konstaterar att det förekommer ett missförhållande som har betydelse för barnets möjlighet att få den insats han eller hon har rätt till. Om allvarliga missförhållanden föreligger och det finns fara för barnets liv, hälsa och säkerhet har Ivo befogenheten att återkalla tillståndet för en verksamhet eller förbjuda den fortsatta verksamheten. Det är angeläget att följa upp i vilken grad Ivo använder sig av de verktyg som lagstiftningen ger myndigheten i tillsynen i dag.

Regeringen har tagit initiativ till att förstärka barnrättsperspektivet i tillsynen. Barnen ska få kunskap om sina rättigheter, ha rätt att komma till tals och vara delaktiga i planeringen av vården. Vid samtliga inspektioner i verksamheter för barn och unga ska de som vill ges möjlighet att tala med inspektören från Ivo.

När ett barn avlider är det en ofattbar tragedi oavsett omständigheter. Utsatta barn och unga som är placerade i samhällsvården är särskilt sårbara. Samhället bär det yttersta ansvaret. Socialstyrelsen ska enligt lag utreda barn som avlidit med anledning av brott men utreda även då det finns andra särskilda skäl att utreda dödsfallet.

Regeringen anser att samhällets ansvar i samband med att ett barn avlider genom våld eller vanvård sträcker sig längre än att enbart ingripa

mot den som begår brott och att övervaka att myndigheter och tjänstemän vid myndigheter följer lagar och andra författningar och uppfyller sina skyldigheter. Syftet med sådana utredningar är bland annat att ge underlag för förslag till åtgärder som förebygger att barn far illa. Statskontoret har i uppdrag att följa upp och utvärdera utredningsverksamheten vid Socialstyrelsen avseende perioden 2008–2014.

Avslutningsvis: För mig är det viktigt att ta del av resultaten av alla pågående satsningar och utredningar för att kunna göra en samlad bedömning av de fortsatta utvecklingsbehoven. Det gäller inte minst Utredningen om tvångsvård för barn och ungas analyser och förslag, som förväntas få stor betydelse för den fortsatta utvecklingen. Utifrån resultaten och uppföljningarna kommer regeringen att ta ställning till behov av ytterligare lagstiftningsåtgärder.

Anf. 17 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! De omfattande utredningar som har gjorts av vanvården av svenska barn i Sverige visar tydligt det som återkommer hela tiden, nämligen bristen på konsekvenser när barn vanvårdas i samhällets vård. Nu har man gett upprättelse till en del av dem som har vanvårdats. Men frågan är: Vad lär vi av det som har hänt, den vanvård som ändå har varit? Hur ger vi upprättelse till dem som vanvårdas i dag? Och kanske framför allt: Hur kan vi förebygga vanvård? När vanvården väl har skett är det tyvärr fruktansvärt för de drabbade även om de sedan får upprättelse.

Man kan tyvärr se att barn fortfarande far illa i Sverige i dag. Barnombudsmannen har undersökt hur det står till när det gäller rätten till skola och sjukvård. Många barn har inte fullgod rätt till skola och till sjukvård. Det finns stora brister där. När det gäller framför allt skolgången är det väldigt allvarligt eftersom den är den mest avgörande faktorn för hur det går för dessa barn senare i livet. De som klarar godkända betyg i skolan går det ändå relativt bra för i livet. Men bland dem som inte klarar sig i skolan kan man se högre självmordsfrekvens, psykisk ohälsa, missbruk, fattigdom och brottslighet. Det går alltså väldigt illa för många av de här barnen, framför allt killarna men även väldigt många tjejer.

Ett av problemen är att skolgången är beroende av vilka möjligheter familjehemmet eller institutionen där barnen bor har att erbjuda. Det har inte utgått i första hand från barnens behov. Ytterst är samhället ändå ansvarigt för de barn som är omhändertagna. Därför borde man faktiskt tillgodose detta – det gäller även hälso- och sjukvård. Många av barnen får tyvärr inte lika bra hälso- och sjukvård som andra barn – men om man inte gör det är frågan vilka konsekvenser det får. Nu talar jag om brister som är allvarliga, men jag talar inte om våld och övergrepp. Det är naturligtvis ännu värre när det får förekomma mot barn som är omhändertagna.

Alla dessa missförhållanden måste leda till konsekvenser, både för att barnen ska få hjälp och för att förebygga nya fall. En viktig huvudregel är att det alltid ska kosta mer att inte se till barnperspektivet än att följa det. Tyvärr handlar detta också om pengar – det är ekonomi. Många kommuner har en pressad budget. Kostnader har vältrats över på den kommunala nivån. Många är stressade och har personalbrist. Det handlar

om att följa gällande regler men också om att avsätta tillräckligt mycket resurser. Då krävs det kännbara konsekvenser.

Ett annat problem är alla barn som flyttas runt. Det har visat sig att nära vart tredje barn mellan noll och tio år flyttas. Ibland kan det vara tio flyttar under barndomen. Man får inte en grundläggande trygghet på det sättet. Även i det fallet måste det till kännbara konsekvenser.

Det mest allvarliga exemplet är när barn som är omhändertagna av samhället dör, speciellt på grund av bristande omsorg. Inte heller i det fallet finns det någon obligatorisk ansvarsutredning för de barnen. Jag hoppas att regeringen kan åstadkomma det.

Anf. 18 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Den sociala barn- och ungdomsvården har genomgått ett antal olika lagförändringar de senaste åren. Det är ett område där jag känner att det finns mycket mer kvar att göra, men jag ser också att vi har åstadkommit förbättringar.

Barnombudsmannens samtal med barn och unga som befinner sig i den här situationen har varit en stor del i förbättringsarbetet. Barnen och ungdomarna har tillfört oss kunskap som vi sedan har kunnat lägga in i uppdrag och i lagförslag. Senast i dag har jag träffat barn som har varit placerade i familjehem och som just nu hjälper oss genom det uppdrag som Barnombudsmannen har tillsammans med Socialstyrelsen. De ska ta fram ett underlag som kommunerna kan använda sig av för att ställa rätt frågor och för att få rätt kunskap om barnens förhållanden när de besöker barnen. Barnen hade massor av goda råd att skicka med. Det här är ett område som vi kommer att fortsätta arbeta med.

Precis som Hillevi Larsson nämner behöver vi också en kraftfull tillsyn som har muskler. Det är just det vi har utrustat den nya tillsynsmyndigheten Ivo med. De har mer muskler och mer ekonomiska resurser än Socialstyrelsen och länsstyrelserna hade tidigare. Vi kan också se att de har börjat använda dessa muskler i större utsträckning. I den senaste rapporten från Ivo, den årliga tillsynsrapporten, skriver de att de själva ser möjlighet att i större utsträckning kräva ansvar. De har också visat det. Den 4 april i år gjorde Ivo ett oanmält besök och beslöt att omedelbart återkalla ett tillstånd för att bedriva enskild verksamhet vid ett HVB-hem i Göteborg. Det visar att de kraftfulla verktygen finns på plats. Det handlar nu om att myndigheten ska kunna använda dem fullt ut när man ser att det uppenbarligen föreligger fara för barns liv och hälsa. Det är det ena.

När det sedan handlar om de enskilda barnen håller jag med Hillevi Larsson om att vår historia är mörk och förfärlig. Jag är glad att vi har inventerat vad som har hänt, att vi har framfört en offentlig ursäkt och att vi har ett ersättningssystem där man kan få en individuell prövning för att kunna få upprättelse också på det sättet.

Det kan naturligtvis hända även i dag. Men i dag sker det inte i samma omfattning som under de mest aktuella decennierna. Det kan dock finnas enstaka fall, och då är det naturligtvis en oerhört dramatisk händelse i barns liv.

Jag har fört diskussioner med Sveriges Kommuner och Landsting om behovet av ett enkelt och tydligt ersättningssystem om ett barn eller en ungdom som finns i samhällsvården vanvårdas i framtiden. Landstingens

ömsesidiga försäkringsbolag, som kan förkortas Löf, utreder just nu hur en sådan försäkring skulle kunna utformas. De har patientskadeförsäringen framför ögonen när de gör det. Det är ett resultat av de samtal som vi har haft.

Anf. 19 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det är naturligtvis ett steg i rätt riktning att man stärker barnens rättigheter. De ska ha rätt till en egen socialsekreterare som de ska kunna anförtro sig åt. Barnen ska höras, och socialnämnderna ska förebygga och åtgärda vanvård.

Grundproblemet är dock konsekvenserna. Vad händer när regelverket inte följs? Det är ett steg i rätt riktning om man ändå kan få någon form av ekonomisk ersättning. Det blir en upprättelse för det enskilda barnet, och det blir också en kostnad. Det ska nämligen kosta att vanvårda barn. Och även om det inte är kommunen som vanvårdar ett barn utan ett familjehem eller ett HVB-hem är det ändå det offentliga samhället som är ansvarigt och ytterst måste ta konsekvenserna av det här.

Jag tror mycket på Barnombudsmannens förslag att barn skulle kunna vända sig till Barnombudsmannen när de blivit vanvårdade och när deras rättigheter kränkts. Det finns ett liknande system för barn som blir mobbade och kränkta i skolan. Det började med att Johanna i Grums kommun under många år blev mobbad utan att någon gjorde någonting trots att man visste om det. Hon vann i rätten, och fallet utmynnade i att det numera finns ett elevskyddsombud dit mobbade barn kan vända sig och få upprättelse. Elevskyddsombudet har rätt att kräva skadestånd av kommuner som inte har åtgärdat mobbning. Då handlar det om barn som kränkts både av klasskamrater, alltså andra barn och ungdomar, och av vuxna.

I de fall där skolbarn blivit mobbade eller på annat sätt blivit kränkta har man sagt att det är en form av myndighetsutövning eftersom vi har skolplikt. Barnen har inget val, utan de måste vara i skolan. Därför måste samhället ge någon form av upprättelse åt de barn som kränkts.

Samma sak gäller här. Barnen har omhändertagits. Man kan säga att samhället har blivit barnens föräldrar, och då är det samhällets ansvar att se till att barnen inte far illa. Därför borde det rimligtvis också gå att kräva skadestånd. Jag tror att Barnombudsmannen skulle vara lämplig att ta hand om det, och Barnombudsmannen har sagt att myndigheten gärna tar ansvaret för det. De har god kunskap om barn. Deras uppdrag är att stå på barnens sida. Jag tror alltså mycket på det, för det kräver någon som verkligen har engagemang och resurser att driva barnens fall. Det är ständigt en resursfråga där dessa barn tyvärr oftast hamnar långt ned på dagordningen. Det är alltså ett förslag som jag har.

Ett annat förslag är att utöka Ivos befogenheter. De har ju tagit över ansvaret från Socialstyrelsen när det gäller att granska socialtjänsten och barns förhållanden. I dag kan de komma med kritik, och de kan även utdöma vite och stänga ned verksamheter, även om det är mycket ovanligt att de verktygen tillämpas. Men man kan inte kräva upprättelse. Det innebär att när det fattats ett felaktigt beslut om barnet, till och med ett rent lagbrott, får barnet inte upprättelse. Det gäller till exempel ett barn som har flyttats från sitt hem där det haft det bra och där det inte finns grundläggande skäl.

Det kan också gälla barn i familjehem, barn som bott i familjehemmet i många år och rotat sig, barn som ser familjehemsföräldrarna som sina anknytningspersoner. Ändå flyttas barnet utan att det förekommit vanvård. Det kan vara ett exempel där man skulle kunna rätta till ett beslut.

Anf. 20 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Låt mig säga att när Kerstin Wigzell fick i uppdrag av oss att titta på hur vi kan garantera en trygg och säker social barn- och ungdomsvård i framtiden bad vi henne att också ge förslag på hur man kunde skapa god upprättelse om missförhållanden skulle inträffa. Hon har två olika förslag på hur det kan hanteras. Hon nämner dels barn- och elevombudsmannen som ett sätt att göra det på, dels att man skulle kunna ha någon typ av försäkringslösning vad gäller huvudmännen.

Det har vi diskuterat, och sedan har vi gått vidare i samtal med SKL. Det är den lösningen de har tittat på. Det handlar om ett enkelt och tydligt ersättningssystem där Löf är inblandat i utredningen. Det svarar upp mot önskemålen att man på individnivå ska kunna få ekonomisk upprättelse.

När det gäller Ivos befogenheter har vi utökat dem på ett kraftfullt sätt. Man kan till och med stänga ned verksamheter med omedelbar verkan om det föreligger fara för liv och hälsa. Både när det gäller institutionerna och de enskilda individerna har vi haft det i åtanke i samband med förbättringsarbetet.

En tjänsteman vid socialtjänsten kan ju dömas för tjänstefel. Det gäller både socialsekreterare och socialchefer. De kan dömas enligt brottsbalken på vanligt sätt. Socialnämnden har också tydligt inskrivet att de har ansvar för de insatser som nämnden beslutar om samt för att insatserna är av god kvalitet. De är skyldiga att följa upp besluten. Dessutom ska de säkerställa, skriver vi numera, att det finns rutiner för att förebygga att det sker samt för att upptäcka och tidigt åtgärda risker och missförhållanden.

Lex Sarah gäller nu hela socialtjänstområdet. Det handlar inte bara om att identifiera saker när de skett utan också om att identifiera ifall det föreligger risk för missförhållanden. Så är lagtexten numera utformad. Vi har alltså gjort mycket i förbättringsarbetet för att säkra och trygga de barn som finns i samhällsvården. Det gäller alla områden där vi har hittat framkomliga vägar. Det har varit föremål för ett mycket aktivt förbättringsarbete. Och ändå, skulle jag vilja säga, finns det mer att göra.

Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det är bra att det finns möjlighet att stänga oseriösa institutioner där barn vanvårdas och vilka enbart finns till för att tjäna pengar. Men det tillämpas mycket sällan. Som exempel kan nämnas ett ställe där det fanns ett barn som var omhändertaget enligt LVU utan att hemmet hade tillstånd för det och där bad i isvak användes som bestraffningsmetod. Då kunde hemmet stängas. Det krävs nästan den typen av missförhållanden för att kunna stänga en institution.

Jag var inne på möjligheten att flytta barn från familjehem eller institution där vanvård förekommer, men vi måste också ha möjlighet att hjälpa barn tillbaka till familjer där de har det bra. Ett exempel är en flicka vars mamma blev mördad av pappan när flickan var spädbarn. Det

skedde inför babyns ögon. Hennes mormor och morfar tog senare hand om henne.

Allt gick bra, men när hon var tre år gammal ifrågasattes plötsligt placeringen trots att det inte var fråga om några missförhållanden. Det var lite kallt i huset, det saknades ett tvättfat i ett av badrummen och de hade skulder som de betalade av på. Det var allt som kunde hittas i det fallet. De barnpsykologer som var inkopplade sade att det var ett ofattbart övergrepp att flytta flickan från hennes mormor och morfar där hon hade det bra och med tanke på det trauma hon tidigare hade varit utsatt för.

I de fallen kan man inte göra någonting. De som inte är biologiska föräldrar har inte ens rätt att överklaga ett sådant beslut. Jag tror att man även i de fallen måste kunna ingripa när barnen far illa och då flytta på dem. Man måste också kunna återföra barnen till dem som de ser som sina anknytningspersoner.

Anf. 22 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! I år firar vi barnkonventionens 25-årsjubileum. Det är den av FN:s alla konventioner som är ratificerad av flest länder. Den talar tydligt om barnets bästa. Också i vår lagstiftning ska alltid barnets bästa komma till uttryck. Det har socialtjänsten att förhålla sig till när de fattar sina beslut. Det är en av portalparagraferna och ska lysa igenom alla beslut.

Nu har vi dessutom, som Hillevi Larsson säkert känner till, en utredning som tittar på ifall vi skulle stärka barnrättsperspektivet om vi inorporerade barnkonventionen och gjorde den till svensk lag för att på så sätt ytterligare stärka barnets rättigheter. Utredningen ska jobba ett tag till. Personligen tror jag att det skulle stärka barnets rättigheter.

Barn har många rättigheter som kränks i vårt land varje dag. Barn har rätt att själva komma till tals i frågor som rör dem. I de situationer som Hillevi Larsson beskriver är en framgångsväg just att fråga barnen. En annan är att socialtjänsten har den barnkompetens som handlar om att kunna ställa frågor på ett lättbegripligt sätt, att orka och våga lyssna på svaren och ta in det som en del av beslutsunderlaget. Här har vi stärkt lagstiftningen, och det sker nu i mycket större utsträckning, men det behöver ske i varje enskilt fall där ett barn är inblandat.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2013/14:381 om vanvårdsersättning till finska krigsbarn

Anf. 23 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Pyry Niemi har frågat mig om jag gjort ställningstagandet att finska krigsbarns placeringar i fosterhem omfattades av det svenska sociala myndighetsansvaret i enlighet med ett publicerat brev från Hjälpkommittén för Finlands barn från år 1944 eller inte. Om så inte är fallet undrar Niemi vad anledningen till detta är.

Lagen om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall är utformad så att den ger

möjlighet till ersättning för *alla* dem som uppfyller villkoren i lagen. Den innehåller ingen särreglering för någon speciell grupp barn utifrån exempelvis härkomst eller etnicitet.

De barn som kom till Sverige under kriget i Finland sändes hit för att deras föräldrar ville ge dem en tryggare framtid. Det var en exceptionell händelse som innebar att rutiner för mottagandet till en början saknades och att mycket fick lösas efter hand. Ett av kriterierna för att vara berättigad till ersättning är att man som barn varit omhändertagen för samhällsvård. Enligt Vanvårdsutredningen var de finska krigsbarnen privatplacerade i formell mening. Utredningen har också uttalat att de sociala myndigheterna inte saknat ansvar för dessa barns uppväxtvillkor. De privata verksamheterna har bland annat fått statsstöd, och sedan 1944 har det funnits krav på att barnavårdsnämnderna i kommunerna skulle godkänna placeringarna av finska barn i fosterhem. I propositionen uttalar regeringen att ansvaret som myndigheterna tagit på sig när de fattat beslut om omhändertagande är väsentligt större än vid privata placeringar. När vårdnadshavarna själva lämnat sitt barn i någon annans vård har samhället inte kringskurit föräldraansvaret eller tagit på sig ett så långtgående ansvar för att skydda barnet och förbättra dess förhållanden som vid ett omhändertagande.

Sju partier i riksdagen har gemensamt beslutat att, trots svårigheterna med en extraordinär ersättningsordning, erbjuda den här möjligheten till symbolisk upprättelse för dem som omhändertagits och utsatts för allvarlig vanvård under sin barndom inom den sociala barn- och ungdomsvården. Enligt denna partiöverskridande överenskommelse kan de finska krigsbarn som placerades enligt någon av de lagar som räknas upp i proposition 2011/12:160 ansöka om ersättning precis som andra som varit placerade enligt dessa lagar.

Anf. 24 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Ministerns svar är naturligtvis en sammanfattning av den utredning som föregick beslutet om ersättningsordning för vanvårdade barn inom barn- och ungdomsvården under perioden 1920–1980. Jag står i likhet med mitt parti bakom sjupartiöverenskommelsen, men hävdar nu att det dykt upp nya fakta som i någon mening bör utredas ytterligare och kanske fördjupas i Ersättningsnämndens analyser av de pågående ärendena.

Som ministern antydde utfördes placeringar av de från Finland mottagna krigsbarnen under exceptionella förhållanden. I december 1939 blev Finland attackerat av dåvarande Sovjetunionen. Landet var i ett synnerligen kritiskt och bitvis kaotiskt läge.

Nu citerar jag ur uppsatser och avhandlingar.

På initiativ av Maja Sandler – det här borde även min kollega Ekström tycka om – bildades en grupp som ville hjälpa Finland. Maja Sandler var gift med den svenske utrikesministern Rickard Sandler. Det var flera organisationer som då samlades: Svenska Röda Korset, Rädda Barnen, Sveriges lottakärer, Kvinnokommittén för spanska och franska barn, Frälsningsarmén, KFUK, Rotaryklubben och Suomibyran.

Dagen efter startades organisationen Centrala Finlandshjälpen. Organisationen hade inte enbart krigsbarnsfrågan att hantera utan skulle även stödja Finland i andra frågor som behandlades och berörde kriget.

Samma månad 1939 hölls en presskonferens i Helsingfors där initiativtagarna informerade om att det fanns 5 000 familjer i Sverige som var redo att ta emot fosterbarn, det vill säga krigsbarn.

Detta material har jag hämtat från Riksarkivet, herr talman: ”Genom beslut 22 december 1939 ombildades den till att bli en av Kungl. Maj:t utsedd kommitté och dess officiella namn blev ’Kommittén för handhavande av hjälpverksamheten för flyktingar från Finland.’” Detta handlar alltså om Centrala Finlandshjälpen. ”Utsedd att vara ordförande för den privata kommittén blev utrikesministerfrun Maja Sandler och sedermera för den Kungl. kommittén Prins Wilhelm. — — — Instruktion för kommittén utfärdades den 2 februari 1940”, vilket finns att läsa i Socialdepartementets konseljakt nr 63. Socialdepartementet hade kontrollen över verksamheten. ”För att administrera verksamheten tilldelades kommittén redan den 13 december 1939 genom Kungl. Maj:ts beslut, ett belopp av 500.000 kronor ur lotterimedelsfonden. I viktigare frågor skulle kommittén samråda med Socialstyrelsen, Medicinalstyrelsen, Skolöverstyrelsen och Statens Utrymningskommission.”

Jag citerar vidare ur materialet från Riksarkivet: ”Efter freden den 13 mars 1940 började delvis en omläggning av verksamheten lämpad efter de förändrade förhållandena. För att rationalisera och effektivisera hjälparbetet utsågs av Kungl. Maj:t en central organisation, Rikskommittén för Finland. Denna skulle fr.o.m. 21 mars 1940 överta Centrala Finlandshjälpens verksamhet gällande insamlingen av varor och pengar. Angående revisionen av kommitténs räkenskaper, se Socialdepartementet 1945-11-02, konseljakt nr 11.” Det var Socialdepartementet som rådde och också kontrollerade insamlingen. ”Centrala Finlandshjälpen fortsatte dock att fungera som en privat kommitté främst för att administrera återsändandet av flyktingar till Finland. Den uppgick formellt i Rikskommittén för Finland 1 juni 1940 men var i verksamhet ännu under 1943.”

Den här informationen säger mig ganska tydligt att staten hade iklätt sig ett tydligt ansvar för mottagandet av de finska krigsbarnen. Det var förvisso ett frivilligt initiativ, men grunden hade aldrig kunnat uppstå utan att staten medverkat. Min fråga till statsrådet kvarstår.

Anf. 25 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Man kan se statens ansvar redan i form av den inbjudan vi gav till Finland. Vi sade att Finlands sak är vår och erbjöd finska barn att komma till Sverige. Det var såklart ett väldigt generöst åtagande som det var mycket bra att Sverige gjorde. Men det faller då också ett ansvar på det offentliga, på staten, att ta väl hand om de här barnen. De flesta barn hade det bra, men det förekom också vanvård. Därmed borde staten ta samma ansvar för dessa vanvårdade barn som för alla andra. Jag tror att det är lite vanskligt att se fallen individuellt, eftersom det ändå fanns ett ansvarstagande för alla barn som kom hit. Även om det officiellt var privata placeringar fanns det, som Pyry Niemi sade, ett långtgående ansvar från samhället. Det fanns ett länsombud som var underställt länsstyrelsen och hade ansvar för placeringarna av barnen. De kommunala barnvårdsnämnderna hade ansvar för att inspektera verksamheten och fortlöpande följa upp att barnen hade det bra.

Jag tycker ändå att det är nya fakta som har kommit i dagen och att man därmed borde justera regelverket. Det är också, tycker jag, speciellt

anmärkningsvärt att det är barn från ett annat land. Jag kan känna att det skulle vara mycket bra för våra internationella förbindelser om Sverige som land tog det här ansvaret. Det rör sig om tusentals barn, varav många har stannat i Sverige. En del har återvänt till Finland men sedan kommit tillbaka till Sverige; en del har naturligtvis återvänt till Finland och aldrig kommit tillbaka. Men det är väldigt många människor det handlar om, och jag tror att det är viktigt att vi på allvar gör upp med vår historia och ser till att vanvården utreds för alla barn som vanvårdats, oavsett hur det har sett ut när det gäller det formella ansvaret. Reellt kan man säga att de här dokumenten visar att samhället har tagit ett långtgående ansvar både för att välja ut familjehem, varvid man haft möjlighet att välja bort olämpliga sådana, och för att inspektera verksamheten fortlöpande.

Därmed tycker jag att vi borde justera regelverket för de finska barnens skull. Det skulle vara väldigt bra för vårt förhållande till Finland att visa att vi var generösa när vi tog emot barnen men också att vi är beredda att ta vårt ansvar för de barn som blev vanvårdade. Många har lidit hela sitt liv av denna vanvård. Många har inte ens vågat berätta om vanvården men har haft detta som en väldigt tung börda. Det är extra viktigt att få upprättelse efter att ha burit bördan under så många år.

Visst har man anledning att känna tacksamhet för att Sverige ställde upp i den här situationen. Men vi har också anledning att ge dessa människor upprättelse efter vad de har gått igenom. Även om man har gjort en överenskommelse och slagit fast ett regelverk är det alltid viktigt när det uppkommer nya saker och man får reda på nya fakta att man är beredd att ta till sig det och ser till att modernisera regelverket. Det skulle vara både symboliskt och reellt väldigt viktigt för de drabbade och även för vår relation till Finland.

Anf. 26 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Det var ungefär 70 000 barn som kom från Finland till Sverige under den här perioden. Det var ett mycket stort antal. Det är precis som har beskrivits. Många av dem blev kvar här, växte upp i Sverige och lever i dag sina vuxenliv här. Jag tror att vi är många som känner personer med den bakgrunden och vet vad de har tillfört vårt samhälle. I många fall innebar placeringarna att de fick en lycklig uppväxt.

Det som är skillnaden – och jag inte kan förstå av de upplästa dokumenten att de på något sätt kan förändra förhållandet – är hur man gör ett omhändertagande. Här handlar det om att det fanns föräldrar som frivilligt från Finland sände sina barn till Sverige. Vi hade ett ansvar och en villighet att ta emot.

Men det var inte så att svenska myndigheter gick in och omhändertog barn därför att omsorgssvikt fanns på plats. Det är den vanligaste orsaken till att man omhändertar barn. Det handlade inte heller om att barnet själv hade uppfört sig illa, vilket är den andra omhändertagandegrunden.

De är grunderna för när svensk socialtjänst går in och omhändertar ett barn. Det beror på att det finns omsorgssvikt i hemmet eller att det finns ett uppträdande från barnets sida där det inte längre fungerar i det egna hemmet. Då blir samhället ställföreträdande föräldrar och säger: Vi ska ge dig en bättre och tryggare uppväxt, och därför placerar vi dig i den här familjen eller på det här HVB-hemmet.

Det är en väldig skillnad mot att det finns föräldrar som av fri vilja skickar sina barn hit. Vi säger att vi i längsta möjliga utsträckning ska försöka följa upp att de får en trygg uppväxt. Men de är inte omhändertagna av svenska myndigheter. Det var vad ursikten och ersättningen gällde.

Vi har som samhälle klampat in i familjernas liv och sagt: Vi tar dina barn ifrån dig. Det är grunden för att man ska få ersättningen. Det kan vara grunden för en del av de finska krigsbarnen där myndigheter sedan uppmärksammade att de hade farit illa i de familjer där de placerades.

Finns någon av grunderna för omhändertagande hos de finska krigsbarnen är de berättigade att söka ersättningen precis på samma sätt som alla andra. Men vi har inte en ersättning som är grundad på etnicitet. Grunden är ovillkorligen att samhället har klampat in i familjen och med tvång omhändertagit barnen.

Anf. 27 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Jag hade tänkt undvika att vara personlig i det här fallet. Jag vill säga något till statsrådet som jag har fått uppläst och återberättat för mig många gånger. Min mormor sände inte min mamma från Finland med frivillighet. Hon fick ett val. Hon fick en fråga: Vill du skicka ditt barn till skydd i Sverige undan bombningarna i Finland? Hon svarade ja. Det var viktigt för henne att skydda barnet.

Det var inte så att hon gjorde det frivilligt, absolut inte. Det var ett omöjligt val hon ställdes inför som jag tror att säkert många föräldrar ställdes inför vid det tillfället. Jag tror att de flesta föräldrarna ställdes inför ett omöjligt val. Ska jag försöka skydda mitt barn från krigets fasa, eller ska jag låta det vara kvar här och kanske eventuellt utsättas för bombningarnas terror och kanske till och med dö? Det var de valen som föräldrarnas ställdes inför.

Jag tror inte att det fanns något barn i Finland som skickades i väg frivilligt. Det var frivilligt från Sverige att ikläda sig åtagandet. Det var ett stöd från svenska staten för att visa sin välvilja och solidaritet med den finska staten under kriget. Det är vi helt överens om. Men kom inte och tala om för mig, statsrådet Larsson, att de finska föräldrarna sände i väg sina barn med frivillighet. Det kommer jag aldrig att skriva under på.

Mina båda föräldrar var krigsbarn. Jag vet att inte någon av dem skickades frivilligt hit till Sverige. De hade inget alternativ. Deras föräldrar hade inga andra möjligheter vid det tillfället att göra på ett annat sätt. De hade ingen mat för dagen. De fick inte skydd undan bombningarna. De skickades till Sverige för att föräldrarna trodde att det var det bästa för dem.

Det har sedan visat sig när man har gjort sociologiska forskning om detta hur djupt traumatiserade alla barnen har blivit, hur många av dem som har hamnat i ett utanförskap i samhället och hur många av dem som återvänt till Finland. Det är en mycket stor del som hamnat i kriminalitet, exempelvis. Dessa trauman släpper inte taget om dem.

Först har de varit med om en separation från kanske ett hyggligt men fattigt hem. Sedan kom de till Sverige och togs emot i de flesta fall av jättebra föräldrar. Jag vill verkligen understryka det. Huvuddelen av de fosterföräldrar som fanns i Sverige och kanske fortfarande men sannolikt

inte är i livet var hyggliga, anständiga människor som verkligen gjorde en otroligt bra hjälpsats.

Men sedan fanns det alltid några ruttna ägg i korgen som betedde sig illa och tog ut sin egen depression eller vad det nu kunde vara på de finska krigsbarnen. De blev då dubbelt misshandlade, även om jag verkligen sympatiserar med alla som vanvårdats.

De fick lämna ett enkelt men kanske bra hem och blev sedan därefter vanvårdade. Jag kan inte se det på annat sätt än att deras situation var en form av omhändertagande. Även om det var frivilligt från svenska staten borde man löpa hela linan ut. Det är vad jag försöker få fram här.

Jag står bakom sjupartioöverenskommelsen. Det är viktigt för mig när vi kommer överens om sådana här saker. Frågan om upprättelse ska man hantera väldigt varsamt och värdigt. Men vi kan aldrig ta undan statens ansvar i dessa frågeställningar.

Det var inget frivilligt åtagande från föräldrarna, jag lovar dig, statsrådet. Så var det inte. Det var tvång. De hade ett omöjligt val. Det var en form av omhändertagande som gjordes för att de skulle slippa att deras barn, utifrån den tidens vetskap, skulle drabbas av krigets fasor.

Anf. 28 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det är väldigt svårt att jämföra den exceptionella situationen som det ändå var när vårt grannland var i nöd med frivilliga placeringar i Sverige där föräldrar här i Sverige frivilligt lämnar över sina barn i samhällets vård. Det här var en extrem situation, och barnen var under hot. De var under hot av svält och krig. Det handlade om liv eller död.

I den situationen valde naturligtvis föräldrarna att försöka rädda sina barn och att försöka rädda deras liv. Men det innebär inte att det var en frivillig placering och att de frivilligt skildes från sina barn, som var det käraste de hade. Det handlade inte bara om att de skulle flytta till ett annat hem utan också flytta till ett annat land. Det innebar ett stort trauma för föräldrarna, barnen och hela familjen. Man måste ändå ta i beaktande att det var en extrem och exceptionell situation.

Vi måste också ta med i beräkningen att det rör sig om ett annat land. Jag kan känna att vi har ett extra stort ansvar när vi tar emot skyddslösa barn från ett annat land för att ta hand om dem på det absolut bästa sättet. Då kan man inte bara hänvisa till att de ska vara glada och tacksamma för att de fick komma hit och att man i Finland ska vara glad och tacksam för att vi tog emot dem.

Vårt ansvar sträcker sig längre än så; det handlar om anständighet. Vi ska visa att vi självklart var beredda att hjälpa en granne i nöd men att vi också tar det fulla ansvaret för de här barnen. Det har ju visat sig att samhällets inblandning både i placeringen av barnen och i inspektioner av de hem där barnen var faktiskt var långtgående. Man kan inte tala om privata placeringar hur som helst, och därför måste vi också ta det fulla ansvaret.

Det viktiga är att konstatera – precis som Pyy Niemi säger – att detta inte var frivilliga omhändertaganden. Det var nödtvunget.

Anf. 29 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Låt mig först säga att jag har otroligt stor förståelse för det dilemma som finska föräldrar ställdes inför. Det är nästan den värsta

tanke som kan drabba en själv: Ska jag skicka i väg mina barn till ett annat land därför att hotet över mitt huvud är så överhängande? Hur skyddar jag bäst mina barn? Det är en outhärdlig tanke, skulle jag vilja säga, och det är naturligtvis ett etiskt dilemma som inte går att föreställa sig och som ingen av oss vill befinna sig i. Det fick finska föräldrar göra.

Jag förstår att ni reagerar på ordet frivillighet. Jag inser att ni bottnar i det på ett annat sätt. Min utgångspunkt är bara: Vad gjorde den svenska staten eller de svenska kommunerna i förhållande till det som vi gör med svenska familjer när vi klampar in och säger att vi anser att någon som förälder inte fyller sin uppgift och att vi behöver ta hand om barnet?

I många av de omhändertaganden som vi ser beskrivna i Vanvårdsutredningen handlar det om att föräldrarna många gånger inte ens fick en förklaring på varför barnen omhändertogs. De sociala myndigheterna angav inte något skäl för att det hände, vilket är fruktansvärt. Det är fruktansvärt att som förälder inte få någon rimlig förklaring.

I dag vet vi mycket mer om vad barnpsykologin säger om vad en separation i tidig ålder från föräldrar under lång tid kan åstadkomma. Kunskapen har ökat genom åren, men jag är övertygad om att varje finskt föräldrapar kände detta dilemma och inte riktigt visste vad som skulle hända med relationen mellan ett litet barn som försvann långt bort i världen och en själv.

Många lyckades upprätthålla kontakten, och många barn fick på det sättet två väl fungerande familjer som de sedan kunde räkna som föräldrar. De fick dubbelt upp och lyckades förena detta på ett positivt sätt. Men för många blev det säkert en mycket traumatisk upplevelse. De kände säkert en stor oro för föräldrarna i hemlandet och undrade om bombningarna träffade dem. De hade svårt att relatera till den nya världen. Jag kan se många situationer framför mig, och många av oss har nog sett diverse filmer.

Detta är en historia som är mycket speciell. Vi kan vara glada att Sverige agerade som ett gott broderland och erbjöd hjälp och stöd i denna svåra situation. Det var inte heller enkelt att avgöra vad som var bäst för barnen i det korta och i det långa perspektivet.

Återigen: Det som svenska myndigheter gjorde i Sverige kontra det som vi erbjöd i Finland skiljer sig åt på denna springande punkt. Sedan hade vi ett ansvar för de finska krigsbarn som kom hit. Det inrättades rutiner för uppföljning och kontroll, och där upptäcktes ibland vanvård och missförhållanden – men kanske inte hos alla som var drabbade.

Möjligheten finns också för de finska krigsbarnen att söka ersättning, om de kan åberopa någon av de paragrafer som är giltiga. Situationen är olika för olika individer; det ska vi också vara på det klara med. Allt gick inte till på samma sätt. Det var en kaotisk situation i båda länderna. Den individuella möjligheten finns.

Anf. 30 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Det var en exceptionell tid. Det var fruktansvärda år. Europa befann sig i krig. Sverige och Finland har historiskt alltid haft ett väldigt speciellt förhållande till varandra. Det kan vi konstatera både historiskt och numera.

Det var en stor välgärning som den svenska staten iklädde sig under perioden. Jag är helt övertygad om att den finska staten också har gett

uttryck för sin tacksamhet för alla de aktiviteter som gjordes av hundratusentals frivilliga under de jobbiga och tuffa krigsåren. Med detta kan jag också själv rikta ett stort tack.

Jag hävdar dock bestämt att detta inte var frivilligt. Det är också en signal tillbaka till dem som nu utreder de olika ärendena om Ersättningsnämndens ansökningar. Jag hävdar att detta borde ha ett undantag i bedömningarna. Det går nästan att jämställa med ett omhändertagande. Jag vill vara verkligt tydlig med det. De barn som hamnade i Sverige hamnade inte här av frivillighet. De blev inte placerade i fosterhemmen av frivillighet. De hamnade här för att de hade ett skyddsbehov, egentligen. Den frivilligheten kan man tolka hur brett man vill, men för de föräldrar som skickade sina barn hit fanns bara ett enda fokus i sikte: att rädda sina barn.

Det kan tolkas som frivilligt att rädda barnen. Men det är mer av nödvärn, om man ska vara lite krass. Man vill rädda sitt barn undan krigets fasor, och förhoppningsvis kommer han eller hon att överleva.

Det är därför detta blir så exceptionellt, statsrådet. Det är därför det inte går att jämställa med de regler som fanns för omhändertagande av barn. Därför anser jag att de finska krigsbarnen har precis lika goda förutsättningar att få ersättning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellationerna 2013/14:352 och 377 om scenkonstpensioner och övergångsregler

Anf. 31 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Agneta Gille har frågat civilministern om han avser att ta initiativ till förhandlingar för att lösa frågan om scenkonstpensionerna. Dessutom har Agneta Gille frågat när ministern bedömer att det nya pensionssystemet för scenkonstens aktörer kan införas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Tina Ehn har frågat mig om jag avser att ge besked i frågan om vilka övergångsregler som ska gälla vid avvecklingen av den så kallade PISA-förordningen och om jag kan informera riksdagen om hur frågan med scenkonstpensionerna fortlöper.

Frågorna från Agneta Gille och Tina Ehn berör övergången till ett nytt pensionssystem på scenkonstområdet. Jag väljer därför att svara på frågorna samlat.

Jag är väldigt glad över att regeringen nu kan ge besked om förutsättningarna för ett reformerat pensionssystem på scenkonstområdet. Det har länge funnits en enighet om att det nuvarande pensionssystemet behöver reformeras, och nu finns grunderna för en lösning på scenkonstpensionsfrågan på plats.

En viktig fråga för branschen har varit de så kallade antastbara pensionerna – de som inte utgör intjänade pensionsrätter även om arbetsgivaren har betalat premier för dem. Jag kan nu lämna besked om att dessa pensioner kommer att omvandlas till nya förmåner från och med 65 års

ålder. Regeringen kommer att återkomma med detaljerna för hur detta tekniskt ska utformas.

Regeringen har tidigare aviserat att arbetsmarknadens parter bör ta över ansvaret för att genom kollektivavtal reglera pensionsvillkoren på scenkonstområdet i likhet med vad som gäller på den övriga arbetsmarknaden. Därutöver har regeringen lämnat besked till parterna om de ekonomiska ramarna för förhandlingarna.

Övergången till ett nytt kollektivavtalsreglerat pensionssystem bör inledas den 1 januari 2015. Inom ramen för ett reformerat pensionssystem ska det finnas möjlighet till omställning och karriärväxling för yrkesgrupper som av konstnärliga eller fysiska skäl inte kan arbeta inom sina konstnärliga yrken till 65 år. Systemet ska upprätthålla arbetslinjen och se till att en hög konstnärlig kvalitet möjliggörs vid institutionerna.

En ordning med pensionsvillkor som motsvarar villkoren för den övriga arbetsmarknaden, med möjlighet till omställning och karriärväxling, kommer att kosta mindre än det nuvarande pensionssystemet. De medel som frigörs ska gå till kvalitetsförstärkning inom scenkonstområdet.

En dialog kommer snarast att inledas med berörda aktörer på scenkonstområdet om inriktningen på kvalitetsförstärkningarna, och de första förslagen kommer att presenteras i budgetpropositionen för 2015.

Sammanfattningsvis är det positivt att vi nu kan gå vidare för att skapa bättre förutsättningar för scenkonsten i hela landet.

Anf. 32 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är med förvåning jag ser att det är kulturministern som ger svaret i dag. Jag och flera kolleger i kulturutskottet har tidigare ställt frågor om scenkonstpensionerna till kulturministern. Vi har då blivit tillrättavisade och hänvisade till civilminister Attefall, med motiveringen att det är han som har ansvaret för frågan.

Kulturministern har till och med fått frågan i kulturutskottet och har svarat att hon inte har ansvar för den här frågan. Vi har då fått kalla till oss civilministern, och han har gästade kulturutskottet ett flertal gånger på begäran av oss, eftersom han har varit ansvarig för scenkonsten.

När jag nu återigen skrev en interpellation om scenkonstpensionerna ställde jag den till civilminister Attefall med den kunskap jag hade efter de många år som vi har diskuterat den här frågan, men då hänvisades jag tillbaka till kulturministern. Det förvånade mig mycket. Någoting har hänt med ansvarsfördelningen i Regeringskansliet. Det skulle vara intressant att höra vad som har hänt. Nu har det gått snart åtta år, och kulturministern har inte velat ha med den här frågan att göra under den tiden. Hon var den förra regeringens största kritiker gällande att det inte hände någoting med scenkonstpensionerna, men nu när det finns en liten öppning vill kulturministern ha tillbaka frågan från civilministern. Kan det vara så? Jag tycker att det vore intressant att få veta.

Jag känner mig mycket nöjd med att jag och Tina Ehn från Miljöpartiet har lagt fram våra interpellationer om scenkonstpensionerna. Vi kan se att det har haft en tydlig effekt. Jag trodde att det skulle komma någoting i vårpropositionen, men det var inte med där. Regeringen har snart haft åtta år på sig att komma med en öppning och ett resultat i frågan om scenkonstpensionerna. Ett enigt kulturutskott har vid minst två

tillfällen gjort tillkännagivanden, och det har finansutskottet också gjort, med uppdrag till regeringen att komma med en lösning på frågan.

Samtidigt som vi fick vårt skriftliga svar på interpellationerna gick regeringen och kulturministern ut i en debattartikel med budskapet att frågan är löst och att man är ganska nöjd med det. Det är bra att det finns en öppning och att det är ett första steg. Men kommentarerna i dag och det som sades i interpellationssvaret är långt ifrån en total lösning på frågan. Förvirringen är ganska stor, kulturministern. Det är bra att regeringen slår fast att intjänande pensionsrättigheter ska respekteras, men frågan kvarstår: Hur ska det här ske?

Nu har ministern möjlighet att klargöra regeringens ställning i frågan. Jag vet att Kultursverige och scenkonstens aktörer är mycket intresserade av denna fråga och följer vår debatt just nu.

Det vore intressant att höra av ministern vad som gäller för de stora frågor som ändå kvarstår. Vad gäller för sångare och dansare som redan gått i pension från scenkonstinstitutionerna under de senaste åren? De känner stor oro i dag. Vad händer när de vid 65 års ålder också går i pension?

Oron är stor för att det gamla systemet avvecklas innan ett nytt avtal finns på plats. Därför vill jag höra hur ministern ser på det.

Anf. 33 TINA EHN (MP):

Herr talman! Jag vill tacka kulturministern för svaret. Det finns många frågor som är besvärliga och svåra att finna gemensamma lösningar på, men scenkonst pensionerna borde inte tillhöra dem. Frågan har funnits med länge, under både borgerliga och socialdemokratiska regeringar.

Ett pensionssystem ändras självklart inte på fläcken, men nu har man under flera år vittnat om skenande pensionskostnader och kulturscener och operahus som går på knäna, och då måste vi politiker lyssna och försöka förstå. Frågan har funnits med hela tiden under min tid i kulturutskottet. Det är snart 20 år sedan Sverige beslutade om en övergång från ATP till det nya allmänna pensionssystemet. Redan då påpekade representanter för scenkonstnärerna att det var nödvändigt att anpassa tjänstepensionerna för dansare och sångare för att enskilda individer inte skulle drabbas.

För fem år sedan tillsatte regeringen en utredning. Den lämnade förslag som fick ganska brett stöd av remissinstanserna. Sedan hände inte så mycket. Frågan har varit uppe i kulturutskottet, och vi har gjort tillkännagivanden både i kulturutskottet och i finansutskottet under den här mandatperioden. Vi försöker få besked och flytta fram positionerna.

I höstas kom beskedet om att parterna ska lösa det i ett kollektivavtal, och det beskedet var välkommet på många håll. Men för att man ska kunna ta det här ansvaret och komma vidare behöver man också veta hur förutsättningarna ser ut. Jag ställer i min interpellation en fråga om övergångsregler och information. Jag hör att det svaras på vissa delar, och det handlar om de antastbara pensionerna som är viktiga för branschen och som inte utgör intjänade pensionsrätter, även om arbetsgivarna har betalat premier för dem.

Ministern lämnar besked om att de här pensionerna kommer att omvandlas till nya förmåner från och med 65 års ålder men att man åter-

kommer med detaljerna och den tekniska utformningen. Det är ett svar som jag tror leder till nya frågor. Man blir orolig och undrar hur det här kommer att se ut och vad som kommer i nästa steg.

Sedan säger ministern också att man har lämnat besked till parterna om de ekonomiska ramarna för förhandlingarna. Men det verkar råda en oenighet om det. Jag hör, ser och läser att parterna inte riktigt är nöjda med det.

Kulturministern svarar också att man är noga med att en hög konstnärlig kvalitet möjliggörs och att medel som frigörs när det gäller pensionssystemet ska gå till kvalitetsförstärkningar inom scenkonstområdet. Vad menas med det i detalj? Det är oroande, och det är lätt att tänka sig att det handlar om en uppskjuten lön som är inbetald. Vad finns det för andra tankar? Det dyker upp fler frågor på det här området, och det finns all möjlighet att utveckla svar.

Anf. 34 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag ska börja med att svara på Agneta Gilles frågor om vem som egentligen har ansvaret. Det här är egentligen ett ansvar för hela regeringen, men det är helt riktigt att det är civilminister Stefan Attefall som har ansvaret för pensionsfrågorna. Det var också därför som frågan först landade hos honom. Vi delar inte upp det mellan olika departement. Det är inte så att socialministern har hand om det som handlar om läkarnas pensioner. Därför hör frågan hemma där.

Den här frågan har varat väldigt länge. Det har både Agneta Gille och Tina Ehn varit inne på. Och precis som Agneta påminde om – tack för det – tog jag upp frågan när jag satt i kulturutskottet i opposition och Agneta Gilles parti styrde på Kulturdepartementet.

Det fanns möjlighet att lösa frågan under tio, nästan tolv, års tid. Det gjorde inte Socialdemokraterna. Frågan fanns där, men ni löste den inte. Det var någonting som vi kritiserade och som hela Scenkonstsverige kritiserade.

I början av förra mandatperioden, 2008, tillsatte vi därför en utredning, Scenkonstpensionsutredningen, som var färdig något år senare. Agneta Gille och, tror jag, Tina Ehn hänvisade till den. Den var bra på många sätt, inte minst därför att den gav en bra bild av de problem som finns på scenkonstområdet och som har funnits länge. Jag kommer säkert att återkomma till ett antal av de bekymmer som fanns.

Vi flyttade fram positionerna. Vi bestämde oss för att vi måste lösa denna fråga. Agneta Gille och Tina Ehn vet att frågan har varit uppe i riksdagen och i kulturutskottet och att det inte har varit en helt lätt fråga. Tre departement har varit involverade. Det har naturligtvis också varit diskussioner med de olika parterna, bland annat Operan, som har hyst stor oro för vad som ska hända med exempelvis dansarna. Men inriktningen har varit helt klar: Denna fråga måste vi lösa.

En viktig fråga, som inte var självklar, handlade just om de så kallade antastbara pensionerna, som redan betalats in. Det är oerhört mycket pengar – det handlar om någon miljard kronor. Det var inte givet, ska jag säga, att de skulle finnas kvar i systemet. Man kan tycka att det skulle kunna vara självklart, men några sådana regler finns inte. Det är också därför som det heter antastbara pensioner.

Vi har argumenterat och vunnit gensvar för detta. Självklart ska dessa pengar finnas kvar och kunna omvandlas till pensioner för dansare, sångare och musiker när de går i formell pension vid 65 års ålder. Jag tycker att det är otroligt glädjande att vi har lyckats med detta.

Det besked som vi gav i budgeten i höstas var att vi inte kommer att gå vidare med de förslag som fanns i utredningen, bland annat därför att utredaren inte tog upp att parterna skulle lösa detta själva. Vi tyckte att det var en rimlig ordning att de skulle göra det, eftersom de har kunskapen, på samma sätt som man gör på resten av arbetsmarknaden. Det var oerhört välkommet, från Svensk Scenkonst, Teaterförbundet och övriga som är engagerade i frågan. Så blir det nu också.

När budgeten klubbades i december sade vi att vi skulle återkomma om ramarna, och det har vi nu gjort. Jag kan villigt säga att det hade varit roligt om vi kunnat göra det någon månad tidigare. Men det är väldigt komplicerade frågor, och det är också därför som det har tagit denna tid. Det var väldigt viktigt för mig att kunna lämna dessa besked.

Skälet till att det är jag som står här i dag och inte Stefan Attefall är att det är vi på Kulturdepartementet som kommer att ha de fortsatta diskussionerna med parterna när det gäller just kvalitetsarbetet.

Anf. 35 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Det är bra – då vet jag att det härnäst är kulturministern som jag ska ha debatt och dialog med när det gäller scenkonsten, och inte Stefan Attefall. Det där är lite knixigt.

Ministern tar upp de ramar som regeringen nu har satt, och jag vill säga att de ramarna är för snäva och att övergångsreglerna är för tuffa. Det vittnar också de kommentarer om som jag har sett från Teaterförbundet och några andra, som tycker att detta inte är helt klockrent.

Ja, ministern, det är intressant att läsa gamla protokoll när man sitter i riksdagen. Jag kan informera ministern om att hon ställde en skriftlig fråga den 23 mars 2006, ungefär motsvarande tid som nu fast det var en socialdemokratisk regering, och hon pressade den dåvarande kulturministern. Man kan läsa att Lena Adelsohn Liljeroth i opposition skriver att den här frågan är så viktig för scenkonstnärerna.

Hon skriver också: ”Problemet ligger uppenbarligen i bristande kommunikation mellan Kultur- och Finansdepartementen, trots att det inte handlar om mer än drygt 300 personer.

På flera institutioner vågar nu många dansare och sångare inte gå i pension, trots att de inte kan erbjudas några roller. Resultatet har blivit att unga, nyutbildade dansare och sångare inte kan få anställningar utan riskerar att utbildas till arbetslöshet.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga kulturminister Leif Pagrotsky när regeringen kommer med en fullgod lösning för de scenkonstnärer som drabbats särskilt hårt av reglerna” när det gäller pensioner.

Sex månader senare bytte vi regering. Efter en turbulent tid vad gällde kulturministerposten fick Lena Adelsohn Liljeroth till sist ta över som minister i Kulturdepartementet. Det är snart åtta år sedan, och hon borde ha kunnat agera mycket snabbare. Ministern var så på hugget 2006 och ville ha en snabb lösning, men det kom ingenting.

Jag hävdar fortfarande att de ramar som regeringen nu har satt upp är för snäva och att övergångsreglerna är lite för tuffa. Jag tycker att regeringen ska fundera ett varv till när det gäller de delarna.

Anf. 36 TINA EHN (MP):

Herr talman! Jag ska villigt erkänna att det inte är lätt att debattera de här frågorna i kammaren, för det är ganska mycket detaljer – det är det inte alltid när man debatterar politiska frågor. Jag tänkte inte snurra in på vem som har gjort vad och inte gjort vad.

Det var bra att man tillsatte en utredning. Det är bra att kulturministern vill driva frågan vidare, och jag kan förstå att det inte alltid är lätt. Vi hör talas om att det handlar om flera departement och att det är problem. Vi har som riksdagsledamöter känt det som att vi har blivit bollade i den här frågan. Ingen har velat ta i det när vi har ställt frågor, och de har gått från den ena ministern till den andra. Man funderar på vem det är som ytterst har ansvaret.

Det handlar om flera saker, som även Agneta Gille tog upp. Även om frågan nu diskuteras och är under process och så vidare kom det ingenting i vårbudgeten som löste det hela. Sedan har kulturministern varit ute – i går, tror jag – och talat om hur vi ska komma vidare. Men jag tycker inte att det är riktigt tydligt hur man kommer vidare.

Utifrån det vi vet verkar det, precis som Agneta säger, vara väldigt snäva ramar. De så kallade övergångsreglerna ser ut att bli oerhört tuffa. Med tanke på att vi har ett tidsperspektiv fram till januari 2015, när det i så fall ska träda i kraft, slår ju organisationerna bakut lite grann då man inte ser hur detta ska vara möjligt.

Jag har även läst de yttranden som har kommit, och där ställer man flera frågor. Teaterförbundet och Sveriges Yrkesmusikerförbund ställer frågor om hur behovet av karriärväxling ska hanteras. Man tycker inte att det finns utrymme i de kommande lösningarna. Man säger att det inte finns någon lösning för de sångare och dansare som redan har gått i pension från scenkonstinstitutionerna under de senaste 20 åren och som riskerar att bli fattiga pensionärer när de fyller 65.

Det är som sagt flera detaljfrågor som är oerhört komplicerade, men jag tycker att det finns all anledning för kulturministern att försöka vara klar och tydlig och fortsätta ge oss besked i de här frågorna.

Anf. 37 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag ska försöka ge besked så långt det nu går.

Jag börjar med de inbetalda pensionerna. De så kallade antastbara blir kvar i systemet. Det är en väldig trygghet för dem som går i pension vid 65 års ålder. Det var inte givet, men det ska vara sjysta pensionsvillkor. Det var ett krav från vår sida. Pensionssystemet blir billigare helt enkelt eftersom folk inte behöver känna den oron.

Det finns möjligheter till karriärväxling, till omställning. Det ligger i det här – 30 miljoner kronor är avsatta till detta. Det är en summa som har tagits fram när man har jämfört med hur det ser ut på arbetsmarknaden i övrigt.

Pengarna som sedan frigörs under år 1 beräknas till 60 miljoner kronor. De kommer att användas till att förstärka kvaliteten. Men det är ju

inte regeringen som talar om vad som är kvalitet i scenkonstsektorn. Det vet parterna allra bäst själva.

Det var också viktigt för oss att ingenting skulle försvinna i systemet. Ramarna är kvar. Det finns medel till karriärväxling och till omställning. Medel kommer också att kunna gå till höjning av kvaliteten – mer för varje år, dessutom, eftersom det blir billigare och eftersom fler kommer att kunna arbeta. Dansare som inte hade hittat något jobb vid 41 års ålder hade kanske tvingats gå i pension. De kommer nu efter en omställning eller en karriärväxling, som det kallas – kanske vidareutbildning inom det egna området; det är inte alls omöjligt – att kunna arbeta.

Arbetslinjen gäller. Gillar man inte arbetslinjen kan man ha problem med det här förslaget, men de som arbetar som sångare, musiker eller dansare älskar ju sina jobb. De vill kunna arbeta vidare inom sektorn även om kroppen inte håller för det som de tidigare kanske har utbildats för. Det finns mycket annat man kan göra inom denna vida sektor.

Det var också roligt att höra mina egna ord läsas upp igen. Vad jag förstod var de från 2006, bara något halvår innan jag fick möjlighet att börja bita ordentligt i den här frågan. Det var en fråga som jag ställde till min företrädare Leif Pagrotsky. Han gjorde uppenbarligen ingenting. Det hände inget.

Man kan tycka att det borde ha gått fortare, men vi löser den här frågan nu. Det är inte lätt. Det har inte varit lätt. Men nu löser vi den, och det på ett sätt som är absolut bäst för scenkonsten själv. Det är där som kunskapen finns.

Ramarna är kvar. 300 miljoner blir kvar i sektorn. År 1 går 210 miljoner till pensionskostnader, 30 miljoner till omställning, karriärväxling, och 60 miljoner till kvalitet. Alltihop blir kvar i sektorn. Dessutom kan man förstärka kvalitetsarbetet framöver.

Men vad man vill göra inom scenkonsten, på konserthus, på operahus och på teatrar, det är någonting som vi kommer att ta itu med och diskutera så snart påsken är över och alla äggen är uppätta. Det kan jag garantera, för det är ett samtal som ska föras mellan tjänstemännen på Kulturdepartementet och parterna, det vill säga Svensk Scenkonst, Symf och Teaterförbundet. Jag är övertygad om att det kommer att gynna inte bara scenkonstens aktörer utan i allra högsta grad också publiken.

Anf. 38 AGNETA GILLE (S):

Herr talman! Tack, ministern! Jag vet inte om jag blev jättemycket klokare, men vi har fått lite siffror. Ärendet har tagit fart även om det har tagit åtta år. Jag kan tycka att åtta år är lång tid, kulturministern, men man har ändå börjat och tagit ett första steg.

Jag har ytterligare en fråga om oklarheterna och otydligheterna som man uppfattar inom scenkonsten vad gäller att redan inbetalda premier i sin helhet ska komma anställda till del efter 65 års ålder. Det finns de som funderar över detta med tjänstepension för anställda. Vilka övergångsregler gäller för dem som är frilansare nu men kanske har varit anställda tidigare? Det är många som har ställt sig frågor om just hur man löser ut det hela. De nya övergångsreglerna – vad gäller där för dem som är frilansar?

Jag vill också ställa en sista fråga till ministern. Det gör jag utifrån hennes debattartikel i går. Hon skriver på slutet: ”Regeringen har däre-

mot förnyat kulturpolitiken och presenterar konkreta reformer för att förbättra villkoren för den nyskapande kulturen.”

Vi som sitter i kulturutskottet och jag som sitter i opposition här lyfter på ögonbrynen och skulle vilja ha ett svar av ministern. Vad är det för konkreta reformer som har skett, och hur är den nya kulturpolitiken förnyad under ministrarnas ansvar?

Anf. 39 TINA EHN (MP):

Herr talman! Som jag sade ändras inte pensionssystemet på fläcken. Vi har hört om skenande pensionskostnader och om kulturens scener och operahus som går på knäna. Vi måste lyssna, förstå och lösa problemen.

Jag som kulturpolitiker tycker att det är pinsamt att den här frågan ibland behöver debatteras om och om igen, men så är det ju i politiken.

Den här yrkeskategorins möjlighet till omställning och att växla över till ett nytt yrke är viktigt. Det är viktigt för individen, men det är viktigt också för den konstnärliga kvaliteten i stort. Att vi politiker tar ansvar för det vi säger är viktigt, och det behöver bevisas på det här området. När människor satsar hårt på utbildningar, tar studielån och ger sig ut på en ganska osäker arbetsmarknad och när dessutom spelreglerna förändras och inte blir riktigt bra, då är det dags att försöka få dem att bli bra.

Jag tror inte att någon av oss här tycker att vi ska avråda människor från att ge sig in i ett yrke som dansare eller sångare. Vi tycker nog snarare att det är någonting som vi generellt vill uppmuntra.

Kulturministern sade att vi löser den här frågan nu och pratade om påskäggen. Jag skulle vilja säga att de påskäggen behöver innehålla en dialog. Det är min uppfattning. Man kan inte bara säga att det löser sig och gå framåt med förslag som många av parterna tycker är för snäva och ifrågasätter, utan här behövs påskäggen fylla med dialog.

Anf. 40 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Det blev mycket på en gång, men vi kan hugga in lite grann på det som Agneta Gille var inne på.

Vad har egentligen hänt? Väldigt mycket, skulle jag vilja säga. Det är bara att nämna några exempel: samverkansmodellen, som har givit kulturen en skjuts i hela landet, MU-avtalet, som ger konstnärer möjlighet till ersättning när de samarbetar med exempelvis museer och konsthallar, arbetsstipendier i stället för passiva livstidslöner, renoveringen av Nationalmuseum, som pågår, något som ni skulle ha kunnat ta itu med men inte gjorde, en ny, modernare bibliotekslag, Kulturbryggan, som är ett sätt att få in pengar till nyskapande kultur, rätt för stiftelser att ge stöd till kulturändamål utan att beskattas för det, Skapande skola plus de utredningar som har gjorts och de utredningar som är i gång. Vi skulle kunna nämna mycket mer.

Vi är också de mest kulturaktiva i hela Europa. Vi går mer på teater, vi går mer på konserter och vi går mer på opera än några andra.

I den förra budgeten, den som kom i höstas och som gäller innevarande år, sade vi också att vi gör en satsning på Stockholmsoperan på upp till 2 miljarder kronor. Arbetet är i full gång tillsammans med bland andra Statens fastighetsverk, Operan, dem som jobbar och är anställda

där och naturligtvis också andra som kan ha intresse, exempelvis Riksantikvarieämbetet.

Vi satsade på muskarvet och filmarvet. Vi gjorde satsningar på läsning, och vi sade att vi löser pensionsfrågan. Det har vi nu gjort. Vi garanterar att pengarna finns kvar. Hur man sedan förhandlar inom de här ramarna är upp till parterna. Det ska inte politikerna lägga sig i, utan det ska de som kan frågorna bäst göra. Jag är oerhört glad över att den här frågan äntligen är löst.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2013/14:370 om Grafikens Hus i Mariefred

Anf. 41 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Hans Ekström har frågat mig på vilket sätt jag och staten kan hjälpa till så att svensk grafisk konst återigen kan beskådas i Mariefred.

Bakgrunden till frågan är den brand som i mars i år totalförstörde hela den byggnad som inhyste Grafikens Hus med dess samling av framför allt grafisk samtidskonst.

Låt mig inledningsvis djupt beklaga det som hänt men samtidigt med glädje konstatera att många vill bidra till att verksamheten återigen kan byggas upp och drivas vidare.

Det statliga bidraget till Grafikens Hus, som lämnats inom ramen för kultursamverkansmodellen, kommer, enligt Statens kulturråd och Landstinget i Södermanland, att kunna användas för den verksamhet som kan drivas vidare i nya lokaler.

Genom våra kontakter med styrelsen för Grafikens Hus har jag blivit informerad om att styrelsen nu undersöker hur och i vilka lokaler som verksamheten kommer att bedrivas vidare. Det pågår en dialog med flera parter i denna fråga, och jag kommer att följa utvecklingen av dessa samtal.

Anf. 42 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Bakgrunden till frågan är, precis som statsrådet sade, den tragiska händelsen i Mariefred då Grafikens Hus brann ned. I brandröken försvann oskattbara kulturella värden och också väldigt mycket frivilligt arbete och många donationer från enskilda personer. Sett i det perspektivet är det naturligtvis en oerhörd tragedi i kulturellt hänseende.

Dessutom är det en stor tragedi för Mariefred som besöksmål. Kombinationen av Grafikens Hus, Gripsholms slott, museijärnvägen, som Björn von Sydow särskilt uppmanade mig att framhäva i debatten, och naturligtvis den fantastiska staden Mariefred har tillsammans skapat en kritisk massa som har fått människor att göra en utflykt från Stockholm med övernattnings och restaurangbesök. När en del av detta försvinner,

försvinner också det lilla som kanske får en att göra den där trippen till Mariefred.

Ur kulturell synvinkel är det viktigt att se till att den grafiska konsten återigen får en hemvist i Sverige, men det är också väldigt viktigt för Mariefred som besöksmål och för det näringsliv i Mariefred som är knutet till dessa olika delar att Grafikens Hus återuppstår i Mariefred – inte, som en del hemska röster i diskussionen har sagt, i Stockholm. Stockholm har ju ingen brist på kulturella institutioner.

När staten startar nya statliga verk råkar de hamna i Stockholm – det bara blir så ibland. Därför vill jag naturligtvis också efterhöra kulturministerns syn på vikten av att Grafikens Hus återuppstår i Mariefred, där det kommer att bidra till ett livaktigt näringsliv och en livaktig, attraktiv ort.

Anf. 43 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Det är viktigt att skilja mellan olyckor och katastrofer. Det här har karaktären av en katastrof, för det är oersättliga värden som har gått till spillo. Det är ungefär 8 000 grafiska verk det handlar om. Bland dem kan nämnas mellan 500 och 600 originalverk av Carl Fredrik Reuterswärd. De är i praktiken oersättliga.

Den här frågan, som jag tycker är väldigt viktig att diskutera även i Sveriges riksdag, sönderfaller egentligen i två delar. Den ena delen handlar just om Grafikens Hus i Mariefred. Den andra handlar om något annat, nämligen om brandskyddet för olika kulturella minnesmärken, fastigheter och så vidare. Det är en annan fråga, men den är väldigt viktig i det här sammanhanget, för detta är nog inte den sista brand som förstör oersättliga värden.

Detta är något som man från departementet, Riksantikvarieämbetet och Fastighetsverket, som ju äger många av dessa fastigheter, måste se över. Risken är annars att alla anslag kommer att gå till verksamheter. Det är i och för sig bra med goda verksamheter, men skyddet av byggnader får inte negligeras.

Som kulturministern vet har jag suttit tio år i Drottningholmsteaterns styrelse. Där var bevarandet av byggnaden en av de två delar vi hade – verksamheten var den andra. Skyddet av byggnaden är oerhört viktigt. Jag ser till min glädje att vice ordföranden i kulturutskottet, som har varit med mig där ute, sitter här. Vi kunde notera att det befann sig i gott skick när vi var där i alla fall.

Man kan ställa stora krav på staten i många sammanhang, men det som har skett i Mariefred nu visar vilken oerhörd betydelse ett enskilt engagemang har. Det handlar om bidrag från olika medlemmar och lokala aktörer – Regionförbundet Sörmland har gett bidrag om 200 000 kronor, och Strängnäs kommun har anslagit 400 000 kronor för treårsperioden. Den insamling som Strängnäs Tidning och Eskilstuna-Kuriren har startat är väldigt viktig. Den har inbringat bortåt 100 000 kronor ytterligare. Detta är naturligtvis en liten del, men det är viktigt som markering av att det behövs väldigt många som engagerar sig för att just den verksamheten ska få fortsätta. Det är ju inte byggnaden utan den verksamhet som Grafikens Hus företräder som är det viktiga i längden. Där håller jag gärna med Hans Ekström och statsrådet om att byggnaden i

Mariefred har spelat en väldigt stor roll för att vi har kunnat föra upp den grafiska verksamheten till den nivå man nu har.

Jag är glad över att kunna säga att verksamheten under alla omständigheter kommer att kunna fortsätta. Men det är klart att det behövs olika insatser här. Jag skulle särskilt vilja fråga statsrådet om brandskyddet för olika kulturella ändamål i framtiden. Det är en fråga som aktualiseras genom den här katastrofen.

Anf. 44 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Först vänder jag mig till Hans Ekström. Mariefred är en pärla, inte bara när det börjar grönska. Det finns så mycket att upptäcka och uppleva där.

Jag har naturligtvis varit i Grafikens Hus flera gånger, inte minst för att man där har arbetat fint med Skapande skola, som är en viktig reform för regeringen för att ge fler barn och unga tillträde till kulturen och till eget skapande. Där har man gjort ett väldigt viktigt jobb för alla möjliga elever.

Mitt i den här bedrövelsen – för det var det verkligen – och så fort jag fick vetskap om vad som hade hänt, ringde jag Christina Jutterström, som är ordförande för Grafikens Hus, för att höra vad som hade hänt och hur man nu planerade. Alla som var verksamma i Grafikens Hus, inklusive säkert många volontärer och i vänföreningen, hade arbetat med den utställning som skulle öppna samma dag som branden ägde rum.

Till någon lättnad hade branden inte uppstått i Grafikens Hus, även om det inte var en lättnad för vad som sedan hände. Det är en stor sorg för alla i kultursektorn som har ett engagemang i Grafikens Hus. Inte desto mindre väcker detta frågor, som Gunnar Andrén tog upp, som tillhör kärnfrågorna inom kulturpolitiken. Det gäller att se till att våra samlingar är trygga, att brandskydd fungerar, att annat säkerhetsarbete fungerar, till exempel i fråga om stölder och vandalisering.

Låt mig gå vidare på en bisats till detta. Jag frågade mig i samband med att det skulle ske en ordentlig omvandling av Nationalmuseum varför det tog så lång tid att komma i gång. Det har tagit ett år att tömma museet. Svaret var det som Gunnar Andrén frågade efter, nämligen att det inte går att sätta i gång renoveringar när det fortfarande finns dyrbara skatter i form av konst kvar. Om något händer – det har ibland hänt under renoveringar – riskerar de att gå upp i rök. Det får inte ske. Det är därför som det har tagit lång tid.

Frågan är viktig, och den diskuteras ständigt i dialoger från departementets sida och från olika myndigheters sida med de olika verksamheterna.

Jag går tillbaka till Hans Ekströms frågor. Jag är också glad att höra att han lyfter fram kopplingen mellan kulturen, det omgivande samhället, besöksnäringen och möjligheter till jobb. Kulturen är viktig i sig, men den ger också energi till en bygd. Jag vet att Grafikens Hus betytt mycket för Mariefred och för Sörmland.

Vad vi från Kulturdepartementet har kunnat erbjuda från början är att vi deltar i den samtalsgrupp som har bildats. Många har klivit fram och erbjudit lokaler. Stödet från Statens kulturråd och från landstinget i Sörmland ligger kvar samt de medel som går till kultursamverkansmo-

dellen så att verksamheten kan fortgå, om än i andra lokaler, i väntan på att styrelsen, landstinget, kommunen och andra engagerade bestämmer sig för hur verksamheten ska drivas vidare.

Jag kan lova Hans Ekström att jag inte har några planer på att föreslå att Grafikens Hus ska uppstå någonstans i Stockholm i stället.

Anf. 45 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Det har naturligtvis funnits en oro i Mariefred för om verksamheten ska komma tillbaka. Den har en stor betydelse i den mix av olika ben som bildar en helhet för besöksområdet Mariefred. Det är viktigt att få beskedet av kulturministern att statens ambition är att hjälpa till så att Grafikens Hus återuppstår i Mariefred. Jag tackar kulturministern för diskussionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2013/14:392 om Institutet för språk och folkminnen

Anf. 46 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Isak From har frågat mig hur Institutet för språk och folkminnens arbete utvecklar sig och hur forskningen och utbildningen inom minoritetsspråk som meänkieli och samiska ska bevaras och utvecklas. Isak From har även ställt frågan om vilka insatser som till exempel krävs för att bevara kompetensen samt om jag anser att det behövs mer insatser än att bara följa utvecklingen.

För att ge en kort bakgrund beslutade Institutet för språk och folkminnen den 17 oktober 2013 att omorganisera sin verksamhet. Syftet är att åstadkomma en ändamålsenlig, flexibel och kostnadseffektiv organisation och verksamhetsstruktur.

Regeringen har i sin instruktion för Institutet för språk och folkminnen angivit att myndigheten särskilt ska arbeta med ortnamn och med att samla in, bevara, vetenskapligt bearbeta samt sprida kunskap och material om bland annat dialekter.

När det gäller hur myndighetens arbete utvecklas konstaterar jag att den befinner sig mitt i omställningsarbetet som drivs i enlighet med utgångspunkterna i nämnda beslut, som bland annat är att utveckla samarbete och samverkan med universitet och högskolor samt andra regionala och lokala aktörer. En effektivare organisation ska göra det möjligt att stärka och bredda verksamheten så att den kan omfatta flera delar av landet. Den kunskap som institutet besitter ska även i framtiden vara tillgänglig för forskare och för allmänheten, men på nya sätt.

Omställningsarbetet innebär att dialog har inletts med företrädare för minoriteterna, bland annat Svenska Tornedalingars Riksförbund, same-tinget och Svenska Samernas Riksförbund. Institutet för också en dialog med Umeå universitet.

Isak From ställer en fråga om utbildning och forskning inom minoritetsspråk som meänkieli och samiska. Då detta främst är en fråga för min

kollega utbildningsminister Björklund vill jag hänvisa till hans interpellationssvar den 4 oktober 2013. I svaret framhåller utbildningsministern vikten av att de nationella minoritetsspråken bevaras och utvecklas. För att trygga lärarförsörjningen för de nationella minoritetsspråken har regeringen gett vissa universitet och högskolor särskilda åtaganden för att bygga upp och utveckla ämneslärarutbildning i finska, meänkieli, samiska och romani chib. Umeå universitet ansvarar för ämneslärarutbildning i samiska och har i uppdrag att varje läsår erbjuda utbildning i meänkieli och samiska. Det är utbildningsministerns bedömning att regeringen har gett Umeå universitet goda förutsättningar att klara detta uppdrag.

Vilka insatser som krävs för att behålla kompetensen i myndigheten är myndigheten själv bäst lämpad att bedöma.

Den 27 februari i år fattade regeringen ett beslut med anledning av en skrivelse från Lunds universitet om en hemställan att Kultur- och Utbildningsdepartementen ska medverka till att de regionala arkivens uppdrag säkerställs. Regeringen beslutade att det inte finns någon anledning att frånga den princip som enligt 4 § myndighetsförordningen (2007:515) lägger fast att det är myndighetens ledning som beslutar om myndighetens organisation. Regeringen fastslog också att den inte avsåg att vidta någon ytterligare åtgärd med anledning av universitetets skrivelse.

Som jag nämnde tidigare befinner sig myndigheten mitt i ett omställningsarbete där den regionala förankringen är av stor betydelse. I det fortsatta arbetet är en dialog med närmast berörda aktörer såsom universitet och högskolor viktig. I regleringsbrevet för 2014 har regeringen lagt ett tydligt återrapporteringskrav till institutet om att redovisa utfall och konsekvenser till följd av beslutet om omorganiseringen av verksamheten.

Anf. 47 ISAK FROM (S):

Herr talman! Tack, kulturministern, för svaret! Jag återkommer till det senare.

Utgångspunkten för interpellationen är att generaldirektören för Institutet för språk och folkminnen valde att lägga ned två av sina verksamheter, nämligen Daum i Umeå och Dal i Lund. Regeringen och kulturministern har varit väl införstådda och haft gott om tid att agera om regeringen hade velat. Det som gör hela historien makaber är att beslutet går tvärs emot tidigare inriktning för verksamheten.

I regleringsbrevet för 2012 har Institutet för språk och folkminnen fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten har arbetat för att öka det regionala perspektivet och hur myndigheten kan utveckla sin verksamhet så att den i högre grad och utsträckning ska ge effekter i hela landet. Man konstaterar också att Institutet för språk och folkminnen är en myndighet som har en stark regional förankring. Myndigheten beskriver också hur den ytterligare arbetar för att utveckla det regionala perspektivet.

Sedan kom hela förändringen och generaldirektörens beslut att helt lägga om verksamheten som ett slag i ansiktet dels för de övriga verksamheterna, dels för oss som har följt verksamheten, dels för dem som är berörda av minoritetsspråkspolitiken.

Institutet har fått ett nytt regleringsbrev för 2014, där det regionala perspektivet är nedtonat. Fokus ligger numera på språkvård. Hur tänker

sig kulturministern att språkvårda någonting som faktiskt bygger på regionala skillnader? Även minoritetsspråken har dialektala skillnader som uppkommer där språken talas i landet. Det här är någonting som myndigheten hittills inte har beskrivit. Man säger att man ska samverka med bland annat sametinget och tornedalsfinnarna för att det här ska lösas, men som jag ser det lägger man över bollen från myndigheten i knät på andra organisationer. Det tycker jag inte är helt rätt.

I 2013 års rapport från myndigheten kan man läsa att var samlingarna i arkiven i Lund och Umeå fysiskt ska placeras inte är beslutat, utan det ska utredas ytterligare. Dialog och samråd i frågan har inletts med lokala aktörer i södra och norra Sverige, bland annat med företrädare för nationella minoriteter. Hur går samråden med till exempel sametinget?

Jag är medveten om att universitetsbiblioteket i Umeå har lovat att en del av samlingarna kan få vara kvar på universitetet i Umeå. Samtidigt säger myndigheten att det är den som kommer att äga samlingarna. Myndigheten säger också att vissa delar av samlingarna kommer att flyttas till Uppsala, vilket innebär att man splittrar samlingarna utan att man har sammanställt de samlingar som finns. Bland annat finns det en mängd ljudupptagningar på samiska, meänkieli och svenska dialekter som ska skickas till Uppsala. De hör på ett eller annat sätt ihop med de övriga samlingarna som man till viss del har lovat ska få stå på en hylla vid universitetet i Umeå.

Det här väcker en hel mängd frågor. Vilket uppdrag ger kulturministern till Institutet för språk och folkminnen?

Anf. 48 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Också jag vill tacka kulturministern för svaret. Jag tycker att det är bra att kulturministern är tydlig med att Myndigheten för språk och folkminnen särskilt ska arbeta med att samla in, bevara och vetenskapligt bearbeta samt sprida kunskap om material om bland annat dialekter. Det är viktigt att regeringen har, som ministern säger, ställt ett tydligt återrapporteringskrav gällande konsekvenser av beslutet om omorganiseringen.

Det institut vi talar om, Institutet för språk och folkminnen, finns i dag på fem platser: Uppsala, Göteborg, Stockholm, Lund och Umeå. Det är alltså två av myndighetens i dag fem delar där man särskilt bedriver forskning om namn, ortnamn, dialekter och minoritetsspråk. Det är två sådana delar som ska läggas ned enligt myndighetens förslag.

Jag tycker att interpellationen tar upp en viktig fråga, för det handlar om oro för att vi ska tappa eller försvaga en del av forskningen kring kulturarv, dialekter och ortnamn och forskning om våra minoritetsspråk. Det handlar om tusentals och åter tusentals ljudinspelningar, nedteckningar och förklaringar om hur ortnamn och personnamn har vuxit fram och förklaringar om hur dialekter har utvecklats. Det handlar också om några av våra språkliga kulturarv, nämligen samiska och meänkieli.

Herr talman! Regeringens uppdrag till institutet är tydligt. Kulturarvet ska bevaras, forskning ska bedrivas och arvet från historien ska föras vidare. Men paradoxalt nog finns det i dag ett beslut av myndigheten att lägga ned arkiven i Lund och Umeå och säga upp personal som sköter dem. Därför är vi många som naturligtvis undrar hur en nedläggning av

arkiven egentligen skulle kunna bidra till att forskning och arkivering utvecklas. Jag ska ärligt säga att jag känner stor oro.

Samtidigt måste vi, herr talman, ha klart för oss att varken riksdag eller regering normalt bestämmer över myndigheters organisation. Det har kulturministern rätt i. Dessutom vet vi att oppositionen i andra sammanhang är väldigt snabb med att tala om ministerstyre när en minister lägger sig i hur en myndighet ska arbeta. Det här är inte helt enkelt.

För mig och för många språk- och kulturintresserade är frågan om arkiven viktig, och jag vill avslutningsvis säga att jag förväntar mig att regeringen fortsätter att vara tydlig gentemot myndigheten när det gäller uppdraget. Jag litar på att regeringens återrapporteringskrav innebär att regeringen fortsättningsvis noga kommer att följa frågan.

Anf. 49 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Det är riktigt som Ulf Nilsson säger att vi från departementet inte överprövar de beslut som myndigheterna fattar, eller generaldirektörerna för den delen. Jag vet också att Ingrid Johansson Lind, som är generaldirektör för Institutet för språk och folkminnen, har varit i kulturutskottet. Säkert hade utskottets ledamöter möjligheter att mer i detalj ställa de frågor som förs fram här. Precis som Ulf Nilsson säger vore det inte korrekt av mig vare sig enligt grundlagen eller på annat sätt att lägga mig i de beslut som myndigheten fattar, i synnerhet inte som man säger sig göra detta för att organisationen ska bli bättre och effektivare.

Institutet får årligen nästan 60 miljoner kronor från staten och har fått nya och spännande uppdrag. I den senaste budgeten ökade vi dessutom anslaget med 3 miljoner kronor för att man bland annat ska kunna stärka de språkvårdande insatserna, de nationella minoritetsspråkens och det svenska teckenspråkets ställning och svenskan för dem som har ett annat modersmål än svenska.

Institutet bedriver naturligtvis också forskning. Isak From frågar om vi har givit institutet andra uppgifter. Svaret är nej, det har vi inte, utan de uppdrag som fanns enligt instruktionen finns fortfarande kvar. Det jag talar om är språkvård och att institutet på vetenskaplig grund ska levandegöra och sprida kunskaper om språk, dialekter, folkminnen, namn, det immateriella kulturarvet inte minst, främja utvecklingen inom sitt område genom att fördela statliga bidrag och slutligen bedriva forskning inom sitt verksamhetsområde och verka för ökad kunskap, exempelvis med universitet och högskolor.

Det här gör också Institutet för språk och folkminnen, och kraven ligger kvar. Naturligtvis för vi en regelbunden dialog från departementet.

Den här utvecklingen kommer vi naturligtvis att följa, men jag vet att institutet har en pågående dialog med bland annat arkivet och universitetet i Umeå, liksom man har haft med Lund.

Anf. 50 ISAK FROM (S):

Herr talman! Tack, kulturministern! Det här är egentligen ingen ny diskussion, utan jag har för mig att frågan var uppe redan under Thorbjörn Fälldins regering. Man konstaterade då att det här kanske borde ligga under universitetet.

Nu har myndigheten tagit, som jag ser det, ett halvt kliv. Man har inte fullt ut lämnat ansvaret till universitet utan behåller en del i egen regi och lägger ned två enheter, den i Lund och den i Umeå. Så säger man: Universitetet kan nog ta över en del av arkiven, men vi vill inte betala, och vi vill inte lämna från oss nyckeln till arkivet och inte lämna från oss de kompletta samlingarna.

Det blir lite konstigt. Om man verkligen hade velat styra upp frågan hade man kunnat agera och i regleringsbrevet tydligt tala om att det krävs samråd mellan myndigheten och universitetet.

Frågan vi ställer här är om det är stängda dörrar mellan departementen. Det gäller ju inte bara två utan kanske till och med fyra departement, eftersom sametinget är organiserat under Arbetsmarknadsdepartementet. Det är alltså integrationsminister Erik Ullenhag som har hand om de frågorna.

Man ska nu samråda med sametinget om vad som ska hända med samlingarna och insamlingen av samiska dialekter. I dag är det ingen som har ansvar för att dokumentera, samla in och bevara dialekter på samiska.

Sametinget har det språkvårdande uppdraget när det gäller samiska, men sametinget är ingen arkivmyndighet som ska samla dokumentation. Det är Institutet för språk och folkminnen som är ansvarigt. Man har flyttat den verksamhet som sametinget var närmast kopplat till, alltså den verksamhet som man hade på Daum och som man har lagt ned. Verksamheten har nu flyttats till Uppsala.

Detta är en fråga som kulturministern är direkt ansvarig för. Har Institutet för språk och folkminnen ansvar för dialekter på samiska eller inte? Är det sametinget som är ansvarigt för att samla in detta? Har sametinget i så fall fått ett nytt uppdrag att också vara arkivmyndighet? Det har jag inte kunnat utläsa någonstans, och jag vet inte om någon annan har kunnat göra det heller. Men jag tror att det behövs ett klagörande här. Det känns inte vidare trovärdigt att ansvarig minister säger att hennes myndighet ska samråda med andra myndigheter och att det då säkert löser sig. Jag tycker inte att det är seriöst.

Hade man varit seriös hade man lämnat ett tydligt uppdrag. Det vore kanske rätt väg att gå att lägga över verksamheten på universitetet, men då skulle också medlen, uppdraget och lagstiftningen övergå till universitetet fullt ut – inte bara någon sorts halvmesyr som det som man nu har genomfört utgör.

Anf. 51 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Denna myndighet är inte precis ny, utan den bildades sommaren 2006 under den socialdemokratiska tiden genom att man lade samman flera språkvårdande verksamheter till en. Vi tyckte redan då att det var ett klokt beslut. Jag vet inte om det dåvarande resonemanget kring möjligheten att lägga samman verksamheten med universitetet härrör från Thorbjörn Fälldins tid. Det är möjligt att man resonerade så, men man valde en annan lösning. Vi tycker hur som helst att det här är bra.

Naturligtvis finns uppdragen fortfarande kvar när det gäller minoritetsspråk och arkiv. Uppdraget upphör ju inte. Man flyttar arkiven, men uppdraget finns kvar.

I dag arbetar man intensivt – inte bara på Isof, utan också på många andra verksamheter – med digitalisering, dels för att öka säkerheten, dels för att göra allt material tillgängligt på webben.

Arbetet med att upprätta och utveckla databaserna ökar också kraftigt möjligheterna att ta del av all denna kunskap och information i form av kort, bilder, ljudupptagningar, film och annat som finns på det här området, och det är väldigt bra.

Det finns ju inte den möjlighet som fanns tidigare att genom telefonsamtal försöka få information, så digitaliseringen ger stora möjligheter. Jag tycker att det är väldigt bra att Institutet för språk och folkminnen arbetar vidare med detta.

Det finns också en del andra frågor som Isak From tar upp om var svaret ligger – jag nämnde tidigare den dialog som pågår. Även om jag ännu inte kan svara i detalj på frågorna kan jag lova att ta med mig frågorna och diskutera dem med mina tjänstemän. Vi är naturligtvis angelägna om att det uppdrag som institutet har också kan utvecklas på absolut bästa sätt. I den delen är vi helt eniga.

Men jag går inte in och överprövar de beslut som ledningen för institutet har fattat just för att kunna bli en effektivare organisation och kunna komma många fler till del. Om man nu anser att de här förändringarna är nödvändiga finns det ingen anledning för mig att ifrågasätta det. Men jag tar gärna med mig några av de frågor som Isak From har ställt.

Anf. 52 ISAK FROM (S):

Herr talman! Det finns nog anledning att ta med sig frågorna och diskutera dem med ministerkolleger. Som jag sade i mitt tidigare anförande berör detta flera olika departement. Eftersom kulturministern har varit informerad om förändringarna är det tråkigt att man inte redan har inlett en dialog för att se till att åstadkomma någonting bättre.

Om det nu är universiteten som sysslar med forskningen, ska vi då inte låta dem ta över detta och ge dem ett reellt uppdrag? I stället säger man: Våra myndigheter är självstyrande och får göra som de vill.

Ministern tog i sitt svar upp att det i 4 § myndighetsförordningen, 2007:515, läggs fast att det är myndigheternas ledning som beslutar om myndigheternas organisation. Ja, så kanske det är, men hur det än är, är det ändå ansvarig minister som ska svara för vad myndigheten gör.

Myndigheten har kommunicerat detta med Kulturdepartementet. Ministern hade i regleringsbrevet kunnat sända en signal om att det finns några frågor som man borde ta tag i och lösa. I stället är detta beslut bara en del i den centraliseringspolitik som vi i dag ser. Det här landet håller faktiskt på att avfolkas när det gäller statliga myndigheter. Det förs en centraliseringspolitik som vi sällan har sett. Det här är bara ett resultat av alla andra. Detta är en del i Moderaternas politik. Vi kan inte se det på något annat sätt.

Vi kommer att också fortsättningsvis ha anledning att följa den här frågan.

Anf. 53 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Nå, till att börja med får Isak From lugna sig lite. Myndigheten kan inte göra som den vill, vilket Isak From här mer eller

mindre påstod. Det finns tydliga instruktioner och regleringsbrev. Vi för en mål- och resultatdialog. Institutet för språk och folkminnen gör ett väldigt bra arbete. Man lägger inte ned verksamhet, utan man försöker på olika sätt att göra materialet tillgängligt för fler.

Det finns också en pågående dialog och ett samarbete, naturligtvis med universitetet i Umeå och med andra som är aktiva med språkvårdande, bland annat tornedalningar och sametinget. Allt detta finns kvar. Sverige omfattar norr liksom söder. Men hur man väljer att organisera verksamheten för att forskningsresurserna bäst ska kunna tas till vara, det avgör myndigheten. Det är inte så att myndigheten gör som den vill.

Instruktionerna är väldigt tydliga. Vår dialog är också fortlöpande. I annat fall kan ju Isak From bjuda in generaldirektören igen, om det finns fler frågor. Men jag har fullt förtroende för att hon och ledningen för Institutet för språk och folkminnen gör ett mycket gott arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

13 § Svar på interpellation 2013/14:386 om offentligt ansvar för arbetsituationen inom flygbranschen

Anf. 54 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Ali Esbati har frågat mig om jag avser att driva på för krav på operatörer om att en hög andel av deras flygpersonal ska vara anställda i samma bolag som har drifttillståndet och om jag avser att ta initiativ för att kollektivavtal ska vara ett krav vid offentlig upphandling av flygtjänster.

Som arbetsmarknadsministern påpekade i sin interpellationsdebatt med Ali Esbati ganska nyligen i delvis samma fråga är utgångspunkten för regeringen självklart att det ska vara sjysta villkor på den svenska arbetsmarknaden. Detta gäller helt oberoende av vilken bransch det handlar om. Hur en arbetsgivare väljer att organisera sin verksamhet är en del av arbetsledningsrätten. Detta är en grundläggande princip inom den svenska arbetsrätten. Den innebär till exempel att en arbetsgivare själv kan välja om verksamheten ska bedrivas med egen eller inhyrd personal.

Just flygbranschen, som är speciell med tanke på sin globala och mobila karaktär, styrs i stor utsträckning av de gemensamma europeiska regelverken. Det finns i dag inga krav i det europeiska regelverket som

hindrar att flygpersonal är anställd i annat bolag än det som har drifttillståndet.

Flygsäkerheten är ett krav, och den regleras i hög grad via beslut i internationella organ som EU och Icao. Den uppställer bland annat krav på utbildning, kompetens och certifikat för piloterna. Transportstyrelsen är ansvarig tillsynsmyndighet och har en viktig uppgift bland annat i att se till att gällande regelverk följs.

Självklart måste flygoperatörerna följa gällande lagar och regler, såsom EU:s regelverk om flygsäkerhet, och alla flygbolag verksamma på den svenska marknaden ska följa gällande lagstiftning. En flygoperatör ansvarar fullt ut för att en fullgod organisation upprätthålls och för att alla piloter uppfyller alla tillämpliga krav, oavsett om en pilot är anställd, inhyrd eller på annat sätt anlitad av flygoperatören. Om en flygoperatör bryter mot eller inte uppfyller gällande krav kan Transportstyrelsen vidta åtgärder mot den operatören.

Mot den bakgrunden avser jag inte att driva på för att merparten av flygpersonalen ska vara anställd i samma bolag som har drifttillståndet.

När det gäller frågan om offentlig upphandling och krav på kollektivavtal är det inte möjligt att ställa krav på tecknande av svenska kollektivavtal eftersom det strider mot såväl de svenska upphandlingsreglerna som EU-rätten. Det finns dock inget som hindrar att en upphandlande myndighet ställer krav på villkor i enlighet med kollektivavtal, så länge EU-rätten inte överträds.

Anf. 55 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Jag måste konstatera att det var en ganska stor besvikelse. Det lite avmätta svar som vi nu fick kan man väl nästan sammanfatta med ett slags axelryckning, att det blir som det blir eftersom det är som det är.

Ministern berättar att arbetsgivarna själva kan bestämma om de vill ha inhyrd personal eller inte och säger att det inte finns några krav i det europeiska regelverket i dag på att man ska ha flygpersonal som är anställd av bolaget som har drifttillstånd. Det känner jag väl till. Det är därför jag har lyft upp diskussionen.

Jag har lyft upp den mot bakgrund av den faktiska situationen, en situation där social dumpning breder ut sig. Det gäller för marktjänster där färre anställda pressas att hantera fler passagerare, det gäller kabinpersonal som pressas av bolag som använder sig av inhyrning för att gå runt gällande regler och det gäller i allt högre utsträckning också piloter. Jag nämnde i min interpellation exempel på att det finns bolag som systematiskt har piloter som tvingas starta egna bolag registrerade i länder med svag lagstiftning, som alltså får sälja sina tjänster med F-skatt vilket naturligtvis innebär att man också lägger en del ekonomiska risker på piloterna.

Man kunde tänka sig att den ansvariga ministern i Sveriges regering skulle kunna ha något att säga om det rent konkret. Är det en rimlig utveckling? Är det bra att den svenska transportnäringen präglas av de här arbetsvillkoren? Ser ministern några risker på sikt för flygsäkerheten när piloternas och kabinpersonalens marginaler blir kapade?

Det är frågor som man kan tycka att vi borde kunna resonera och reflektera kring och också höra det från regeringen. I stället har vi fått ett

icke-svar. Catharina Elmsäter-Svärd vill inte kännas vid det faktum att villkoren i branschen i hög utsträckning bestäms av politiska beslut. Är man inte beredd att lyfta ett finger för att agera innebär det i dagens läge de facto ett stöd för mer dumpning av löner och arbetsvillkor och en fortsatt utveckling mot en situation där fackliga organisationer inte har en chans att göra sina medlemmars rättigheter gällande.

Det här är väldigt konkreta saker som borde vara självklara för en regering att bry sig om. En arbetsgivare som till exempel använder sig av inhyrning av arbetskraft i uppenbart syfte att kringgå löner och arbetsvillkor i Sverige är någonting som den svenska regeringen borde ha synpunkter på.

Alldeles färska siffror från Transportstyrelsen visar att svenska flygbolag förlorar marknadsandelar. Är det något som regeringen bedömer kan vara ett problem eftersom tekniskt kunnande försvinner och eftersom det blir sämre villkor för en framtida klimatanpassning till exempel? Ingenting i svaret berör det.

Trafikverket upphandlar trafik på linjer där det är transportpolitiskt motiverat men där linjerna inte är kommersiellt lönsamma. Inte ens när frågan handlar om statens egen upphandling av flygtrafik finns det synpunkter i sak. I dag vet vi till exempel att sträckan mellan Stockholm och Torsby-Hagfors transporteras av det estniska flygbolaget Avies. Piloterna där hyrs in via ett bolag som är registrerat i Spanien men som kontrolleras av ägaren till Avies. Det är alltså en konstruktion som vem som helst kan se är skapad för att gå runt kraven som kommer med en vanlig anställning. Enligt uppgifter som jag har fått är ersättningen till piloter och styrmän väsentligt lägre än kollektivavtalad norm i Sverige, vid sidan av att det saknas anställningstrygghet.

Det innebär att staten genom sin egen upphandling bidrar till dumpning av löner och arbetsvillkor. Jag frågar igen: Är det något som regeringen önskar agera mot? Finns det ingenting som regeringen ser som lämpligt att göra för att hindra att flygbolag aktivt går runt de regler och normer på den svenska arbetsmarknaden som regeringen i andra sammanhang säger sig vilja stödja och till och med hylla?

Anf. 56 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Förr i världen var flygvärdinna ett drömjobb för många. Man såg det som en glamorös värld, men det blir allt mindre av det. Det har väl aldrig varit på det sättet, men det blir allt mindre glamoröst. Arbetsförhållandena blir alltmer pressade, och anställningen håller nästan på att försvinna. Man försöker kringgå fasta anställningar, och det är allt längre arbetspass.

Europaparlamentet har uppmärksammat det och hade en hearing i februari i år om detta. Det handlade just om den sociala dumpningen där lågprisbolag förstör hela marknaden eftersom de andra flygbolagen tvingas hänga med för att konkurrera. Priset betalas till stor del av de anställda som får sämre löner och sämre arbetsvillkor. Hearingen handlade också om att snart nästan ingen är anställd över huvud taget. Bolagen använder i stället bemanningsföretag eller hyr in personal via F-skattedel. Man jobbar som egenföretagare trots att man de facto är knuten till ett flygbolag.

Det finns en stor oro för att flygtrafiken ska gå samma väg som sjöfarten och åkerinäringen. Där ser vi att det flaggas ut. I Sverige kommer allt färre att över huvud taget kunna jobba inom flyget i framtiden. Vi har bemanningsföretagen och folk med F-skattsedel, som alltså inte har fast anställning, och lönerna och villkoren är sämre. Dessutom försöker man göra jobben inom flyget till låglönejobb genom att ta in personal från andra länder. Det är absolut inget fel att göra det, men syftet med att ta in personal från andra länder ska inte vara att dumpa priserna ytterligare ett varv.

I Norge har det funnits en debatt beträffande flygbolaget Norwegian. När de har flygningar mellan Norge och Thailand har de thailändsk kabinpersonal för att kunna sänka lönerna ytterligare. De får under 3 000 kronor i månadslön, och på långa flygningar får de ett tillägg på 200 kronor. Det är ett sätt att helt enkelt ta in billig arbetskraft.

Det finns farhågor om att samma sak kommer att hända i Sverige eftersom det är en internationell marknad. Vi har flygresor inte bara inom EU utan över hela världen. Hur långt som helst kan man förstås inte reglera det, men man skulle kunna göra mer. Ett exempel är Lavaldomen. Jag har talat med kabinpersonal inom flygbranschen i Sverige som säger att det ställer till problem även inom flygbranschen. Det är inte bara byggnadsarbetare och elektriker som berörs av Laval utan även flygpersonal.

Det vore mycket värdefullt om regeringen kunde driva de här frågorna hårdare på EU-nivå och självklart göra något på nationell nivå så långt det är möjligt. Det gäller inte minst att man bakvägen, via bemanningsföretag, tar in personal och kräver F-skattsedel.

Till och med när det gäller pilotyrket, som under lång tid har ansetts som ett högstatus- och höglöneyrke, ser vi att de i många fall tvingas ha F-skattsedel. Det förekommer lönesänkningar och risk för väldigt långa flygningar, vilket kan äventyra säkerheten. Den oron finns. Vi har väl ännu inte nått dit i Sverige, men om man vevar prisdumpningen ett varv till kommer säkerheten att riskeras, och det går ut över både flygresenärerna och personalen.

Anf. 57 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Vi kan väl bestämma oss för att jag, Hillevi Larsson och Ali Esbati kanske inte är helt överens om ifall det ska finnas bemanningsföretag eller på vilket sätt F-skattsedel ska användas och också bestämma oss för att i den här debatten inte ägna tid åt det. I stället kan vi fokusera på det som jag tror att Ali Esbati är inne på, detta med risker och vad det möjligtvis leder till om det finns olika anställningsförhållanden på, i det här fallet, pilotsidan.

Det som jag försökte belysa – och som jag tycker är viktigt – var att inom flyget är säkerheten ett, två och tre på dagordningen. Man får aldrig kompromissa om säkerheten, och därför är flyget så hårt reglerat. Det gäller oavsett vem som flyger, oavsett vilka som jobbar. Framför allt är den organisation som finns runt ett flygbolag väldigt hårt reglerad. Man ska aldrig behöva tvivla på säkerheten. Det är inte alls så att jag tycker på axlarna åt det. Jag tycker att säkerheten är viktig.

Då undrar Ali Esbati om det inte finns några risker, om vi rent hypotetiskt skulle spekulera om riskerna. Just där tycker jag att flyget ligger

långt före till exempel järnvägen. Vi skulle kunna lära oss mycket mer av flyget. Det ska finnas möjlighet för personal, anställda, att öppet – man ska ju följa regelboken – och även anonymt rapportera. Om man är trött och känner att man inte förmår klara av det som förväntas av en måste det rapporteras. Det är mycket tydligt styrt inom flyget. Det gäller för tillsynsmyndigheten, i det här fallet Transportstyrelsen, att följa upp detta och se till att rapporteringar kommer in som de ska.

Vi har på Näringsdepartementet ett särskilt luftråd, flygråd, där vi diskuterar en mängd olika frågor. En fråga som varit uppe kan sägas vara piloternas motsvarighet till kör- och vilotider, det vill säga om de får den vila, den sömn, som de ska ha. Vi tycker att man på EU-nivå borde ha kunnat gå lite längre, men vi anser att det generellt sett ändå blivit bättre.

Jag tycker inte, fru talman, att det är rimligt – eller moraliskt eller etiskt rätt – att företaget medvetet försöker kringgå lagar på ett sätt som vi i andra fall kallar för fusk. Däremot måste det vara möjligt för olika arbetsgivare att hitta former som gör att de kan ha sin verksamhet i gång.

Om vi tittar på och spekulerar om vem som vill och kan jobba i kabinen, vem som får det åtråvärda flygvärdinnejobbet och hoppas att det är det drömjobb som Hillevi Larsson talade om, eller blir pilot – vilken kille eller tjej drömmer inte om att bli pilot? – kommer vi till syvende och sist tillbaka till att en arbetsgivare för att få rätt kompetens, rätt personal, eller personal över huvudet, måste vara attraktiv. För att vara attraktiv måste man se kundernas, i det här fallet resenärernas, behov. Där får tryggheten aldrig sättas ur spel.

Med det sagt och kopplat till frågan om säkerheten anser jag inte att det i nuläget finns behov av att ha en högre andel anställda i det bolag som har drifttillståndet.

Anf. 58 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Catharina Elmsäter-Svärd talar om säkerhetsreglementet, om reglerna. Jag talar om det som sker i verkligheten, alltså om villkoren för att följa dem. Det är naturligt och viktigt att också se vad de anställda, arbetstagarna, har för faktiska villkor, hur de upplever sin arbetssituation och vad vi ser hända inom den europeiska och globala flygmarknaden och därmed också den svenska.

Hillevi Larsson nämnde en hearing i februari. Jag var på en hearing i förra veckan ordnad av vänstergruppen i Europaparlamentet. Många, även forskare, från olika länder diskuterade just de effekter som lågprisbolagen har haft på hela flygbranschen och i vilket ljus det ställer den existerande lagstiftningen och regleringen.

En sak som flera pekade på var det som också Catharina Elmsäter-Svärd tog upp, att det finns myndigheter som helt uppenbart har ett ansvar men att det i praktiken blir allt svårare att ta det ansvaret när flygen är registrerade både här och där, när personalen kommer från ett annat land eller via olika typer av sinnrika arrangemang är inhyrda från ett tredje land. Då blir det i praktiken svårare att göra översynerna.

Den faktiska benägenheten att rapportera fel blir annorlunda om man har osäkra anställningsförhållanden. Det är något som personalen i land efter land vittnar om. När man till exempel alltmer pressar vändningstiderna, alltså när man ska vända tillbaka med samma flyg, är det lätt hänt att man så att säga klippar några hörn.

Dessutom blir det för de flesta helt uppenbart att om piloterna har den typen av anställningsförhållande att det är en ekonomisk risk när de inte är i luften – eftersom de kan fakturera bara för tiden i luften, som det är i vissa bolag – ändras förstås benägenheten att anmäla småfel eller att flyga senare eller skjuta upp en flygning. Det är sådant som folk i verkligheten, i den faktiska situationen, vittnar om.

Det är inte så att alla flygbolag, eller ens många, har den typen av arrangemang med sina piloter, men poängen i det jag säger är att när det finns värstingbolag som går väldigt långt ändrar det villkoren för alla. Det är det som är problemet. När regleringar och lagar inte följs blir även de flygbolag vilkas ledningar och ägare inte alls är ute efter att pressa marginaler tvingade att göra det, eftersom det är så konkurrensen fungerar. Poängen är alltså att vi måste ha regleringar som i praktiken inte möjliggör den typen av konkurrens som går ut över de anställdas villkor och i förlängningen kan gå ut över säkerheten.

Vi vet också att det finns exempel från länder i EU där man har försökt vidta en del sådana åtgärder. I Frankrike har man försökt ställa hårdare krav på dem som har sina baser där. I Belgien har man gjort en översyn för att försöka minska problemet med falska F-skattsedlar.

Men poängen är att regeringen varken har gjort någonting på nationell nivå eller varit särskilt aktiv på EU-nivå för att försöka ändra reglerna. Det är ett stort problem, och jag förstår att det är det, eftersom vi här får höra Catharina Elmsäter-Svärd hänvisa bara till reglerna och inte till den faktiska verkligheten på marken och i luften.

Anf. 59 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Problemet är att arbetstagarnas förhållanden har ett samband med säkerheten. Får de tillräckligt usla förhållanden är det risk att det går ut över säkerheten. Det handlar väldigt mycket om att pressa priserna, och där är lågprisbolagen boven i dramat. Då tvingas även de andra, seriösa företagen sänka sina priser för att kunna konkurrera.

Ryanair har välförtjänt fått ett väldigt dåligt rykte, men detta gäller inte bara Ryanair. Det här sprider sig, och till och med inom SAS finns det en press att anpassa sig efter lågprisbolagen. När man väl börjar tumma på säkerheten är det klart att riskerna ökar. Det handlar om hur lång tid man kan flyga. Man kan bli trött. Man behöver sova. Det handlar om regeln att man ska vara två piloter som en säkerhetsfaktor. Tänk om man börjar tumma på detta för att spara pengar! Det handlar om läkar-kompetensen, eller åtminstone sjuksköterskekompetensen, som ska finnas om någon blir sjuk av passagerarna. Då är det viktigt att personalen kan rycka in.

Det handlar om hela arbetssituationen. Säkerheten är naturligtvis det mest avgörande, men det är inte heller oväsentligt när människor far illa, tycker jag. Det får inte vara slit och släng. Jag pratade med en kvinnlig flygvärdinna som sade att man inte får åldras som flygvärdinna. Osäkra anställningsformer underlättar oerhört om man vill göra sig av med dem när man tycker att de har blivit för gamla, och det kan vara redan i 40-årsåldern i värsta fall.

Jag hoppas verkligen att regeringen tar tag i det här, både för säkerheten och för arbetsförhållandena för dem som jobbar där.

Anf. 60 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Om jag ska tolka det som Ali Esbati och Hillevi Larsson är inne på, möjligtvis lite elakt, handlar det egentligen om huruvida vi ska ha lågprisbolag eller inte. För lågprisbolagen med sig någonting gott, eller är de bara någonting ont? Det kan vi säkert föra en hel debatt om. Jag tror för min del att många människor upplever att de kommit i väg på många resor som de aldrig skulle ha gjort om det inte varit för lågprisbolagen. Det är klart att allt har en framsida och en baksida. Det ska vi vara medvetna om.

Då blir frågan naturligtvis på vilket sätt vi som konsumenter kan vara med och påverka. Jag och andra känner nog rätt många, fru talman, som efter varje resa med till exempel Ryanair säger att de aldrig mer ska åka med dem. Det är trångt, stressigt och köigt. Men när det är dags för nästa tur är det där biljetten köps i alla fall, för då handlar det om pengar.

Hur är det då med baksidan? Hur får man ihop det? Hur får man ihop ekonomin som lågprisföretag? Hur driver man på? Det är väl det som både Hillevi Larsson och Ali Esbati är inne på. Hurdan blir situationen för de anställda? Jag tycker att det är rimligt och riktigt att man för en sådan diskussion. För mig är det särskilt kopplat till säkerheten. Jag tycker att man alltid ska vara observant på om säkerheten på något sätt ifrågasätts när det uppstår sådana situationer som vi nu diskuterar.

Ja, jag kan instämma i Ali Esbatis beskrivning att det finns en risk för att osäkra anställningsförhållanden leder till att man är mindre benägen att rapportera. Jag vet att det är på det sättet. Men här har myndigheten, Transportstyrelsen, ett stort ansvar för att se till att varje person faktiskt rapporterar. Det finns en skyldighet. Det som är skillnaden mot andra sammanhang är att man också kan meddela detta anonymt. Det ska vara ett sätt att stärka det här, så att vi aldrig tummar på det som kallas för säkerhetsregler.

Värstingbolagen ändrar villkoren för alla, sägs det i debatten. Jag tycker ändå att det som Ali Esbati tog upp i sitt förra inlägg är lite intressant. Vi har ett antal flyglinjer i Sverige där det kommersiella inte bär sig, men där staten upphandlar trafik för människors och företags skull och inte minst för att kunna behålla konkurrenskraften och ha fler jobb i landet. En sådan linje är den mellan Torsby och Hagfors, en linje som var på väg att försvinna men där vi nu har trafik i gång med det estländska bolaget.

Det jag menade var att vi inte i lag kan ställa krav på kollektivavtal. Däremot är det möjligt för de myndigheter som gör det att ställa villkor som är likvärdiga. Nu är det fråga om en förhållandevis liten del av trafiken, men möjligheten finns i alla fall att göra det. I dagsläget tror jag att de flesta är glada att vi har den flygrutten, och där ser man återigen framsidan och baksidan. Vad är fördel och vad är nackdel? Det skulle med Ali Esbatis argument kunna vara mindre bra att ha flyglinjen kvar och kanske bättre att inte ha den om man bara ser till arbetsvillkoren för dem som jobbar. Men å andra sidan gläds man i hela Värmland över att detta ger bra arbetstillfällen för människor.

Anf. 61 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Det är lite symtomatiskt att det inte finns något ansvar som Catharina Elmsäter-Svärd vill vidkännas. Antingen är det konsu-

menterna som ska konsumera sina flygresor på ett sådant sätt att det på lång sikt kan förändra villkoren för lågprisflygen eller så är det den myndighet som upphandlar som kanske skulle kunna se till att sätta upp andra regler. Men ministern har tydligen inget ansvar för att påverka eller tycka någonting.

Man kan säga varför Ryanair lyckas attrahera passagerare som vill kunna flyga till så låga kostnader som möjligt. Det är för att de har fått möjligheten att behandla sina anställda på det sätt som de gör, med aktivt antifackligt arbete. De försöker aktivt se till att det inte kan bildas några fackliga organisationer. De pressar lagarna så långt det går, driver saker till rättsfall, opererar helt på kanten av existerande lagar och går runt dem.

Det här är någonting som man kan ha många fler synpunkter på än att det har gett människor möjligheten att flyga billigare. Man kan ha synpunkten att det inte är så flygbranschen ska vara organiserad, och det är precis det jag pratar om. Konkurrens kan man ha, och man kan försöka pressa priserna. Men vilka ska villkoren för konkurrensen vara? Hur långt ska det gå? Ska det gå ut över de anställdas situation på det sätt som det har gjorts? Här finns ett politiskt ansvar som Catharina Elmsäter-Svärd inte vill ta.

Vi har det redan här; det är inte bara saker som kan hända i framtiden. Vi har det på de svenska luftvägarna i och med att vi har fått företag som är organiserade på högst dubiösa sätt och flyger inrikestrafik i Sverige, upphandlad av den svenska staten. Det är beklämmande att ministern inte vill göra någonting åt det.

Anf. 62 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag har fått klart för mig att Ali Esbati egentligen inte vill ha några bemanningsföretag alls. Jag tolkar det dessutom som att det gäller oavsett bransch. Där har vi inte samma uppfattning. Jag har också förstått det som att Ali Esbati är negativt inställd till möjligheten att jobba med F-skattsedel. Hellre ska man vara anställd när man jobbar till exempel som pilot. Den uppfattningen delar jag inte heller rakt av. Man skulle också kunna tolka det som att Ali Esbati egentligen är emot även lågprisflyg. Det vore synd, tycker jag, för det är en möjlighet.

Däremot finns det en poäng, fru talman, i det Ali Esbati lyfter upp i debatten. Kan det leda till en risk för säkerheten om det finns en stress bland de anställda och om det finns en mindre benägenhet att anmäla om förhållanden är sådana? Det är oerhört viktigt. Givet det jag har sagt finns det väldigt tydliga regler både på EU-nivå och på FN-nivå via just Icao utifrån att man aldrig får kompromissa om säkerhet. Det håller jag väldigt högt, och det ligger på mitt ansvarsområde även när det gäller flyget.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 63 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Ardalan Shekarabi har frågat mig om jag anser att biljettkaoset inte är en konsumenträttslig fråga och hur jag avser att förändra lagstiftningen för att gemensamma betalsystem i kollektivtrafiken ska bli verklighet.

Låt mig inledningsvis konstatera att det behöver bli enklare för resenärer som reser kollektivt över länsgränser eller när resan innebär byten mellan buss och tåg. Resenären bör på ett enkelt och tydligt sätt få en överblick av olika resealternativ, kunna jämföra tider och priser och kunna boka och erhålla biljetter för hela resan.

I dagens kollektivtrafiklag finns ett krav på de företag som verkar på kollektivtrafikmarknaden att lämna information om sitt trafikutbud till ett gemensamt system för trafikantinformation. Utöver detta krav kan det också finnas behov av ytterligare reglering som rör bokning och biljettförsäljning.

Kraftanstängningar pågår redan inom branschen. Inom ramen för X2AB-samarbetet drivs ett projekt för gemensamma biljett- och betallösningar. I juni i år planerar de att i samarbete med Samtrafiken AB och Linkon AB ha en första version klar av en nationell reseplanerare med köpfunktion.

Regeringen välkomnar branschens ambitioner. Det är angeläget att ett sådant system kommer på plats i närtid. Om lösningar inte nås på frivillig väg kan det bli aktuellt med ytterligare lagkrav för att göra det enklare för resenärerna att resa kollektivt i Sverige.

Anf. 64 ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturministern för svaret på min interpellation. Jag måste nog erkänna att jag hade hoppats på mer konkreta besked.

Kollektivtrafiken och framför allt tågtrafiken är otroligt central för Mälardalsregionen och inte minst för Uppsala- och Stockholmsregionen. Det är tusentals människor som dagligen reser mellan Uppsala län och Stockholms län med tåg för att kunna ta sig till sina studier, sina arbeten, fritidsaktiviteter och kulturaktiviteter.

Utan en fungerande tågtrafik skulle regionen stanna, och Uppsala län skulle ha betydligt sämre förutsättningar att vara attraktivt och erbjuda människor bostad, arbete och utbildningsplats. Det är en region som är väldigt viktig för vårt land och för Sveriges utveckling och tillväxt.

Kollektivtrafiken har utvecklats under de senaste åren. Nu har vi SJ, som kör tåg mellan Uppsala och Stockholm, men också de regionala trafikbolagen SL och UL, som kör pendeltågstrafik mellan Uppsala och Stockholms län. Det är bra att tågtrafiken har utvecklats. Men vi har väldigt allvarliga problem med biljettkrånget.

Jag pendlar dagligen mellan Knivsta och Stockholm. Jag möter ofta människor som inte lyckas köpa rätt biljett trots att de vill göra rätt för sig och köpa biljetter. På stationerna finns det flera olika typer av automater. Man behöver ha en doktorsexamen i UL:s och SL:s zonindelning

för att kunna köpa rätt biljett om automaterna fungerar, och ofta fungerar inte automaterna.

Trots att många problem återstår och att människor inte kan stämpla sin tiokortsbiljett när de ska åka tillbaka till Uppsala län från Stockholm väljer de lokala och regionala trafikbolagen att bötfälla resenärer som försökt att göra rätt för sig men som inte lyckats på grund av bristerna i biljettsystemet.

Trafikbolagen erkänner problemen. De är noga med att erkänna att det finns allvarliga brister i biljettsystemen, till exempel att människor inte kan stämpla sin biljett på vägen hem. Men de fortsätter att bötfälla resenärerna med högsta beloppet 1 200 kronor för resenärer som verkligen försökt att göra rätt för sig och i många fall också köpt biljett men kanske till fel zon.

De gör det med stöd av lagen om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik. Den lagen är från 1977. Det är en lag som är anpassad till den tidens tågtrafik men som inte alls är anpassad till dagens verklighet med många operatörer inom tågtrafiken.

Regeringen har sett detta problem. Redan 2010 angav regeringen att man skulle ingripa om inte kollektivtrafikbolagen lyckades harmonisera sina biljettsystem. Orsaken är att man inte har en harmonisering mellan Uppsala läns och Stockholms läns biljettsystem.

Det har gått fyra år. Tyvärr får jag i dag svaret att man kanske följer upp denna fråga i framtiden. Dessa fyra år har inneburit enorma svårigheter för tågresenärer. Dessa fyra år har inneburit att resenärer som gör rätt för sig blir utskällda, bötfällda och socialt bestraffade på tågen för att de inte har anpassat sig till ett system som inte fungerar. Varför agerar inte regeringen i denna fråga?

Anf. 65 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Det är en jättebra fråga som Ardalan Shekarabi tar upp. Tänk bara på den fantastiska möjlighet som vi i dag har just mellan Uppsala och Stockholm. Nu har vi så många alternativ så att man nästan inte vet vilket tåg man ska åka med. Det är en fantastisk förbättring bara jämfört med några år tillbaka i tiden. Egentligen är det ett angenämt problem, men likväl är det ett problem.

Den nya kollektivtrafiklagen har bara varit i kraft i två år. Vi var väldigt tydliga när den trädde i kraft 2012, propositionen kom tidigare. Vi sade att om man inte själv kommer överens inom branschen om hur man ska lösa det och göra det mer smidigt för resenärerna att hitta information, kunna se biljetter och framför allt kunna köpa en biljett så skulle vi gå fram med ett lagkrav.

Nu har branschen själv jobbat väldigt hårt. Som jag nämnde i mitt svar ska man nu under våren pröva och sätta i verket det som Samtrafiken AB gör med Linkon AB. Det som varit en viktig förutsättning kan egentligen låta ganska enkelt. Vad som har pågått under en längre tid mellan de olika lokaltrafikbolagen är att hitta en harmonisering. Hur länge är man pensionär? Ska man ta betalt för att resenärer har en hund med? Hur gammal är man när man är barn? Det gäller att hitta harmonisering om sådana saker, för det har varit olika.

Alla de olika trafikbolagen har investerat ganska stora summor i sina egna betalsystem, eller snarare biljettsystem. Nu har man kommit så

långt att man kommit till insikt att tekniken finns. Resenärerna skulle egentligen kunna använda ett vanligt betalkort precis som när vi går ute i affärerna och betalar och sedan fördela. Det är lite grann däråt det är på väg i samarbetet. Om man inte kommer framåt kommer vi att lagstifta.

Vi har identifierat problem inte minst med hjälp av vår särskilda utredare Gunnar Alexandersson. Han tar också upp det som vi själva har belyst. Hur och på vilket sätt ska resenärer som vill åka över en länsgräns, och som kanske rent av åker i olika delar av landet där de normalt sett inte brukar åka, kunna hitta information om biljetter? Hur gör man biljetten sömlös, utvecklar det som i dag finns som plustjänster och lite sådana saker?

Han har identifierat en del i problematiken som vi kommer att återkomma till och kommer att ge ett särskilt uppdrag om för att skynda på så att det går lite snabbare.

Jag skulle snarare, fru talman, vilja säga till Ardalan Shekarabi att det är otroligt mycket som pågår och som även kollektivtrafikbranschen bär. Jag tror att det i grunden är bra, för då känns det som att det finns ett engagemang från branschen, och jag tror att vi får en vilja att lösa det här.

Det är inte helt optimalt som det är just nu; jag är medveten om det. Jag tycker att det finns många poänger i det som nämns i interpellationen.

Låt oss ta juni, som kommer nu, som ett första steg. Då kommer vi att få in vissa önskemål, om det finns sådana, om förordnings- eller lagändringar som man kan behövas för att genomföra det som man vill sätta på pränt. I sak tycker vi samma sak: Vi ska lösa det här.

Anf. 66 ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag kan konstatera att vi verkar vara överens om att det finns ett problem för tågresenärer. Men det finns en skillnad mellan oss, och det är att jag tycker att man bör agera. Som lagstiftare har vi en skyldighet att skydda konsumenter.

Fru talman! Jag har under de senaste veckorna fått många mejl och brev från resenärer som har farit illa på grund av bristerna i biljettsystemen. Det är folk som avslutar breven med att skriva att de aldrig mer kommer att åka tåg mellan Uppsala och Stockholm eftersom de har blivit utskälda och socialt bestraffade av biljettkontrollanter. När jag har läst deras mejl har jag gått till tågstationerna i Uppsala och Knivsta och själv försökt köpa rätt biljett, och jag har insett att det är en omöjlig uppgift. Då har jag kontaktat de ansvariga på ett av bolagen – UL i Uppsala län – och bett dem komma till Knivsta station för att köpa rätt biljett från Knivsta till Helenelund-Kista, som är en av de viktigaste tågstationerna på sträckan. De har då konstaterat att denna station inte finns i det nuvarande biljettsystemet, och de har inte kunnat köpa rätt biljett.

Trots detta fortsätter samma operatörer att bötfälla resenärer. Den effekt detta får är att dessa resenärer får sina konsumenträttsliga rättigheter kränkta och att de får en signal från samhället om att man straffas för att man väljer det kollektiva resandet.

Detta är inget beslut som UL eller SL har makt över, utan det är en lagstiftningsfråga. Det är svensk lagstiftning som reglerar i vilka situationer man kan bötfälla tågresenärer som inte har köpt rätt biljett. Denna

lagstiftning borde skydda konsumenters rättigheter – tågresenärers rättigheter – på samma sätt som vi skyddar andra typer av konsumenters rättigheter. Om vi inte gör det ser vi en tydlig skillnad mellan denna bransch, där operatörerna är offentliga aktörer, och andra branscher där aktörerna är privata. Det bör rimligen ställas samma krav på offentliga aktörer när de bedriver tjänsteverksamhet.

Min fråga är: Är inte denna fråga en konsumenträttslig fråga? Är det bara en fråga för de operatörer och aktörer som bedriver dessa verksamheter? Eller finns det också en skyldighet för staten att ingripa med konsumenträttslig lagstiftning för att se till att tågresenärer inte far illa när de pendlar eller av andra skäl reser mellan två olika län? Finns det inte en skyldighet för politiken att ingripa och se till att vi har ett harmoniserat system? Finns det inte en skyldighet att i väntan på att vi har ett harmoniserat system skydda konsumenters rättigheter och sätta stopp för situationer där resenärer bötfälls trots att de har försökt göra rätt för sig och köpa rätt biljett?

Anf. 67 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! På frågan om detta är en konsumenträttslig fråga skulle jag nog svara nej. Rent juridiskt rör konsumenträtten normalt förhållandet mellan näringsidkare och konsument i kommersiella avtal eller marknadsrättsliga frågor, till exempel marknadsföring. Däremot tycker jag att det är en konsumentfråga, och det kanske är det som egentligen avses i frågeställningen. Det är underförstått utifrån att det absolut måste bli enklare för resenärer att åka kollektivt.

Fru talman! Jag tycker att det är lite spännande att vi fick höra här att det är viktigt att man agerar. Tänk – jag tycker att det är fantastiskt att kunna stå här i denna debatt tack vare att det är alliansregeringen som har gjort det möjligt att åka över en länsgräns utan att behöva fråga regeringen om tillstånd! Det var vad man fick göra förut. Det var förbjudet att ha kollektivtrafik över en länsgräns om man inte fick ett godkännande. Detta är i grunden positivt, och jag välkomnar om det är någonting som vi har ett gemensamt intresse i.

Det är också alliansföreträdarna i såväl Stockholm som Uppsala som har gjort det möjligt att kunna pendla på så många olika sätt, inte minst mellan Uppsala och Stockholm. Det har man gjort framför allt för att fler ska kunna ha jobb, kunna söka sig till studier och så vidare.

När det gäller tilläggsavgiften på 1 200 kronor finns det förvisso en lag; det är alldeles riktigt. Det är Transportstyrelsen, min myndighet, som prövar om storleken på avgiften är okej eller inte. Hittills har det inte förekommit någon anledning att pröva detta. Men det kanske finns all anledning att göra det nu när det finns så många olika avgifter. Det är en myndighetsuppgift som finns att man ska pröva detta.

Jag tycker att det här är viktigt, och det är möjligt att Ardalan Shekarabi delar min synpunkt i denna del, fru talman, utifrån att vi uppenbarligen tycker att det ska bli enklare för resenärerna när de åker kollektivt. Är det inte lite spännande då att hela kollektivtrafikbranschen gemensamt har ägnat två år åt att försöka hitta en lösning som blir bra för resenären? Resenären ska hitta informationen, kunna trycka på en knapp och köpa en biljett som funkar oavsett var i landet man åker.

Nu kommer detta i juni. Låt oss se vad de gör, men om det inte skulle vara tillräckligt är jag beredd att gå hårdare fram, vilket jag också har sagt tidigare. Jag tycker dock att det skulle vara så mycket starkare om branschen själv bar detta. Då har det också en möjlighet att leva mycket längre än om vi ovanifrån skulle besluta åt dem.

Anf. 68 ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag är glad om branschen agerar. Det är positivt om branschen hittar de lösningar som Danmark och Holland har lyckats hitta tack vare politikens aktiva roll där.

Jag vill ha samma förväntningar på offentliga aktörer som jag har på privata aktörer. Det kan inte vara så att vi har lägre förväntningar på offentliga aktörer när det handlar om en konsumentsituation. I väntan på att branschen skärper sig och hittar gemensamma biljettsystem som möjliggör resande med rätt biljett över länsgränserna måste vi förändra lagstiftningen så att resenärerna inte råkar illa ut under tiden.

Det händer varje dag. Varje månad är det bara på sträckan mellan Uppsala och Stockholms län över 380 personer som bötfälls trots att många av dem antingen har köpt biljett, men inte har lyckats köpa rätt biljett, eller försökt köpa rätt biljett men inte har kunnat hitta någon fungerande biljettautomat. Trots detta bötfälls de alltså, och jag vet att många av dem väljer att inte åka med tåg mer. De ser det som en förnedring. Många av dem är människor som har gjort rätt för sig i hela sitt liv, och nu blir de utskälda inför hundra personer.

Politiken kan inte bara nöja sig med att det har blivit lättare att resa. Vi kan inte nöja oss med att det finns fler alternativ. Vi måste också se till att tågresenärens rättigheter skyddas när vi har dessa resealternativ. Det är också de förväntningar som EU-rätten har på oss. EU-rätten förutsätter att vi säkerställer kollektivtrafikresenärernas rättigheter i lagstiftningen, och hittills har vi inte gjort det. Det får tågresenärerna mellan Uppsala och Stockholms län betala ett högt pris för.

Anf. 69 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att människor kan resa allt längre på ett så smidigt sätt som möjligt, och helst då med tåg, över kommungränser och länsgränser men också över landgränser. Så ser vår tillvaro ut i hela landet.

Det är också viktigt att det finns möjligheter till ett bra resande där biljetterna fungerar som de ska. I den delen har jag exakt samma uppfattning som Ardalán Shekarabi. Det är också utifrån det som vi har gjort den nya kollektivtrafiklagen. Vi hade med passusen att tar inte branschen fram till exempel biljettsystem och betalssystem så som det var avsett kommer vi att gå vidare med lagstiftning.

Med en lagstiftning som den nya kollektivtrafiklagen ska vi ändå vara realistiska och medvetna om att allt inte händer på en gång. Nu pågår uppföljning och utvärdering – vi har bland annat Trafikanalys som gör det – och vi har en särskild utredare som nu tittar på detta med biljetter.

Jag tycker att det är jättebra att vi har fått upp frågan på dagordningen om hur det egentligen funkar i verkligheten. Jag tycker inte heller att det är roligt att höra att människor som försöker göra rätt för sig blir förnedrade, och jag tycker att det är en tillräckligt viktig fråga för att de som är

trafikoperatörer och huvudmän för det här, till exempel SL, UL och SJ, också borde känna ett ansvar.

Jag kommer att göra mitt för att det ska vara fortsatt möjligt för människor att pendla över länsgränserna. Jag vet att kollektivtrafikbranschen också gör vad den kan, och tillsammans ska vi nog kunna se till att man kan åka kollektivt på ett vettigt sätt, inte minst mellan Uppsala och Stockholm.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:101
15 april

Svar på
interpellationer

15 § Svar på interpellation 2013/14:331 om statligt organ med ansvar för skoterfrågor

Anf. 70 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Ärade ledamöter och åhörare! Gunnar Sandberg har frågat mig om jag anser att det behövs ett statligt organ som har det övergripande ansvaret för skoterfrågorna och när jag i så fall avser att komma med ett förslag om detta.

Först och främst vill jag säga att jag håller med Gunnar Sandberg om att det är nödvändigt att de frågor och diskussioner som är förknippade med snöskoteråkning fortsätter under ordnade former där statliga myndigheter deltar. Och detta är just vad som sker. Tvärtemot, fru talman, vad Gunnar Sandberg påstår i sin interpellation har samarbetet i Nationella Snöskoterrådet inte upphört. Naturvårdsverket är sedan den 1 januari 2013 sammankallande i rådet och har ett samordningsansvar för arbetet i rådet. Snöskoterrådets parter är överens om att fortsätta arbetet i den tidigare överenskommelsens anda till dess att en ny överenskommelse finns. En sådan är för närvarande under framtagande.

Naturvårdsverket har vidare, som Gunnar Sandberg påpekar, utvärderat Nationella Snöskoterrådets arbete. Utvärderingen visar att arbetet i Snöskoterrådet har fungerat bra och att det finns ett behov och framför allt en vilja bland Snöskoterrådets parter att fortsätta sitt arbete med samverkan kring snöskoterrelaterade frågor i detta nationella råd.

Jag tror att det absolut bästa sättet att komma framåt och utveckla skoterpolitiken är att göra det i samarbete med Nationella Snöskoterrådet. De snöskoterrelaterade frågorna berör flera olika aktörer, och var och en har sitt specifika ansvarsområde. Det kan handla om så olika saker som trafiksäkerhet, rennäring, miljöpåverkan, buller, friluftsliv, turism eller tillämpning av regelverk och tillsyn. Den här bredden av ansvarsområden låter sig inte enkelt samlas under ett och samma tak, utan här har olika myndigheter som sig bör olika huvudansvar och olika expertis för de sakområden man ansvarar för i enlighet med instruktioner och regleringsbrev.

Naturvårdsverkets utvärdering visar vidare på att frågor som är svåra att hantera inom Snöskoterrådet, till exempel på grund av motstridiga intressen, i stället kan tas om hand bland annat genom att regeringen ger uppdrag till berörda myndigheter.

De olika parterna i Snöskoterrådet har tillsammans uppnått goda resultat genom sin konstruktiva samverkan, vilket också framgår av Naturvårdsverkets utvärdering. Fördelen med det här samarbetet som bygger

på frivillighet är att det ökar förståelsen parterna emellan och bygger på en vilja att nå resultat, vilket regeringen naturligtvis anser är bra.

Avslutningsvis vill jag påpeka att arbetet med bland annat buller, minskad miljöpåverkan samt ökad kanalisering av snöskotertrafiken är en viktig del i arbetet kring miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Naturvårdsverket fick i april 2013 i uppdrag att föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö nås. Det uppdraget ska redovisas i juni 2014.

Anf. 71 GUNNAR SANDBERG (S):

Fru talman! Jag får tacka Lena Ek för svaret. Vi har stått här tidigare och diskuterat snöskoterns framtid. Jag tackar även Isak From och Leif Pettersson som vill delta i debatten.

Jag kan hålla med Lena Ek på en punkt, och det är att Nationella Snöskoterrådet har gjort ett väldigt bra arbete. Sedan går nog uppfattningarna lite isär.

Det här är en stor fråga för norra Sverige. Det handlar om en stor näring och den har potential att öka och betyda ännu mer. Vi har ca 250 000 skotrar i Sverige, och det säljs ungefär 8 000 nya skotrar årligen. Vi har 15 000 mil skoterleder och ungefär 600 klubbar. Det finns också 145 professionella skoteruthyrare med tillstånd.

I Jämtland omsätter skotertrafiken ungefär 1 miljard. Men det finns ställen i världen där man omsätter mer. I USA och Kanada omsätter man ungefär 24 miljarder dollar. Det finns städer i USA som lever på skotertrafiken.

Man kan säga att det finns fler skoteråkare än jägare.

Börje Vestlund är egentligen ingen anhängare av snöskotern; han bor inte där det är så mycket snö. Men det är många stockholmare som är uppe i Norrland, har stugor där och kör mycket skoter på helger och semestrar. Nu närmar vi oss en stor helg när det gäller snöskotertrafiken, nämligen påsken. Många norrmän har också sina stugor vid gränsen i Sverige i dag, och de kör också mycket.

Skotern är viktig för oss som bor där, inte bara för att vi ska kunna röra oss fritt i skog och mark och ta oss ut, utan även i arbetet använder vi skotern.

Regeringen beslutade 2007 att tillsätta Snöskoterrådet. Det var frivilligt, och det fanns inte något tydligt uppdrag från regeringen om vad rådet skulle prata om. Budskapet var mest att man skulle diskutera viktiga frågor för skoterns framtid. Man har ungefär en träff per år ute i landet, och så visar de vad de har kommit fram till och vad vi ska gå vidare med. De har sagt att det hade varit mycket bättre om det hade varit ett tydligt uppdrag från regeringen med exakt vad som ska diskuteras.

Ganska snabbt tog man upp en fråga som har följt med under de här fem åren, och det är hur vi ska säkra finansieringen för skoterlederna, eftersom allt bygger på frivillighet och ideella krafter. Men man har ändå fått fortsätta.

I våra tidigare debatter har det också hänvisats till Nationella Snöskoterrådet och att vi måste följa vad de har kommit fram till, att det är viktigt och att vi inte ska in och peta och störa i deras jobb.

Jag tänker att Nationella Snöskoterrådet måste vara världens längsta workshop. Man har kommit fram till förslag, men när uppdraget började

närma sig sitt slut visste man inte tydligt vart man skulle leverera svaren – om det var till Miljödepartementet eller Näringsdepartementet. Frågan om ledfinansiering kvarstår. Tycker ministern att rådet i dag har ett tydligt uppdrag?

Prot. 2013/14:101
15 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 72 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Låt mig först konstatera att snöskotern är ett helt fantastiskt fordon. Den ger många människor möjlighet att ta sig ut i naturen till ställen som man annars inte skulle komma i närheten av. Den ger också dem som arbetar i skog och mark, med renskötsel eller andra arbetsuppgifter, möjlighet att enkelt ta sig till sina arbetsplatser. Den ger också besöksnäringen i Sverige möjlighet att ordna bra aktiviteter under vintertid. Det är kort och gott ett fantastiskt fordon att kunna använda.

Snöskoteråkningen i Sverige är fri. Vi har fri åkning i Sverige i dag. Bortsett från en del förbudsområden och bortsett från att man inte får köra där det är skogsplantering och så vidare är snöskoteråkningen i grunden fri. Det är någonting bra, och det är någonting som vi ska värna i Sverige.

Jag vill understryka att det inte bara handlar om fjällmiljö, utan det handlar om hela landet, skogslandet och kustlandet. När det finns snö här nere i Stockholmsområdet berörs även det.

Det som nu är på väg att hända är att vi riskerar en finsk utveckling i Sverige. Vad innebär då en finsk utveckling? Jo, det innebär att vi bara skulle få köra snöskoter på förutbestämda leder. Det har till och med diskuterats att man bara skulle få köra på leder sanktionerade av länsstyrelsen. Några sådana finns ju inte i dag, så det skulle i så fall vara en ny uppgift för länsstyrelserna.

En sådan här utveckling skulle riskera den besöksnäring som är beroende av snöskoter. Den skulle riskera möjligheten att komma ut till arbetsplatser i skog och mark. Den skulle definitivt hindra de markägare som är beroende av snöskotern att använda den, och de måste ta sig fram på annat sätt.

Den fria åkningen kombinerat med ett fungerande ledsystem och ett fungerande finansieringssystem för de lederna – som vi inte har i Sverige i dag men som vi borde ha – skulle ge plats för oanade möjligheter för besöksnäringen, för dem som behöver använda arbetsredskapet snöskoter, för rekreation och för friluftaktiviteter.

Därför skulle jag vilja att ministern närmare berättar hur man ser på de här frågorna från regeringens sida. Anser man att snöskoteråkning i framtiden bara ska få ske på kontrollerade, förutbestämda leder? Eller kommer snöskoteråkning också i framtiden att vara en frihet för alla som har en snöskoter?

Anf. 73 ANITA BRODÉN (FP):

Fru talman! Först vill jag tacka Gunnar Sandberg för frågan om skoterkörning – en fråga som är väldigt aktuell. Vi får oss till livs olika bilder av framför allt snöskotern och andra terrängfordon.

Jag vill också tacka miljöministern för det klargörande svaret – ett viktigt klargörande i den frågeställning som Gunnar Sandberg lyfte upp om huruvida Nationella snöskoterrådet existerar. Miljöministern har

verkligen bekräftat att det rådet existerar och att det pågår ett stort arbete där Naturvårdsverket är inkopplat.

Jag skulle, fru talman, vilja se det från en annan infallsvinkel än den som Gunnar Sandberg lyfte fram, och det är ett miljöperspektiv.

För många människor som vistas i naturen är ostördhet och tystnad väldigt viktigt. Många människor söker sig till fjällen för att uppleva just bullerfria miljöer. Särskilt skoterkörning kan upplevas som mycket störande inslag då det är kraftigt ljud och bullrar lång väg.

I takt med att terrängkörningen i landet ökar så ökar också riskerna för skador och störningar. Barmarkskörning skadar främst marken och vegetationen, medan körning i snötäckt terräng – vi talar ju egentligen om snöskoter – är helt okej om det fungerar väl och man för fram sitt fordon på ett ansvarsfullt sätt. Men om man inte gör det kan det innebära skador för djurliv, friluftsliv och de areella näringarna.

Barmarkskörning kan skada såväl naturen som friluftslivet. Det blir ett gränsfall när snön är så porös att fordonet kommer ned till marknivå. Då är det problematiskt, för det kan bli sönderkörda stigar och leder ute i naturen.

Rennäringen är i behov av dessa fordon. Det är det som är det dubbla här. Om fordonen framförs på ett ovist sätt kan terrängkörningen ställa till oerhörda problem, till exempel att en hel renflock skingras.

Vi har hört om nyttan, och den vill jag verkligen också betona. Jag inser att detta är viktigt för de areella näringarna, för markägarna, för besöksnäringen, för turismen och givetvis för ett antal arbetstillfällen.

Men det innebär att den fria åkningen, som nämndes, kräver ansvar och efterlevnad av regelverket. Den accelererande buskörningen är problematisk. Jag har hört talas om den från flera olika håll, från såväl Norrbotten som delar av Västerbotten. Man satsar på nya sporter, och både mark och miljö skadas. Det är inte okej.

Fru talman! Jag förlitar mig på att regeringen är förtrogen med denna problemställning och vidtar de åtgärder som krävs.

Anf. 74 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag tycker att det här är en väldigt intressant diskussion, som egentligen speglar samma samarbetsanda som Snöskoterrådet har och visar i sin verksamhet.

Allra först vill jag säga att jag naturligt nog förstår frihetskänslan i att kunna ta sig fram i ett snötäckt landskap och kunna ta sig dit man vill, om det nu handlar om att uppleva naturen, om rekreation, friluftsliv eller yrkesverksamhet. Det är självklart att snöskotern betyder väldigt mycket för människor i snötäckta delar av vårt land.

Jag tror inte att alla som deltar i debatten vet att terrängkörning regleras i terrängkörningslagen. Enligt lagen är körning i terräng med motor drivet fordon för annat ändamål än jordbruk och skogsbruk förbjuden i hela landet

1. på barmark, som nästan alla deltagare i debatten har nämnt
2. på snötäckt skogsmark med plant- eller ungskog om det inte är uppenbart att körningen kan ske utan risk för skogen, som många har nämnt

3. på snötäckt jordbruksmark om det inte är uppenbart att körningen kan ske utan risk för skada på marken.

Alla som lyssnar kanske inte vet vilken skada det kan handla om. Om man packar snön blir det skador på den gröda som finns under den. Ytvattenavrinning försvåras. Det finns rätt mycket problem som kan uppstå.

Det är den reglering vi har. I övrigt kan man faktiskt köra i snötäckt miljö i väldigt stora områden i vårt land. Det betyder mycket för utvecklingen av friluftslivet men också för utvecklingen av arbetstillfällen, både inom turismen och inom andra områden.

Det är också så att hänsyn ska tas till samebyarnas verksamhet. Jag tycker att det arbete som finns med samebyarnas terrängkörningsplaner är väldigt bra. Man har tittat på och utvärderat de planer som finns. 30 av Sveriges 33 fjällsamebyar har ansökt om och beviljats medel för framtagande av terrängkörningsplaner. Förutom att se var man kan köra i de områdena handlar det många gånger om att få bidrag till markförstärkande åtgärder för att minska terrängkörningens påverkan på våtmarker.

Det sker mycket arbete för att märka ut snöskoterleder, dels via frivilligt medlemskap och ledbidrag i skoterföreningar, dels via kommunalt bidrag till skoterföreningar och dels via avgiftsbelagda leder i framför allt sju skoterområden i fjällen, fördelade mellan Dalarna, Jämtland, Härjedalen och Gävleborg.

Utöver det skulle jag vilja säga att när snöskoterkörningen ökar är det väldigt viktigt att samtliga inblandade parter finns med i diskussionen och med balans försöker lösa de problem som uppstår. Är det så att problem inte går att lösa genom diskussioner i Snöskoterrådet kommer vi att ha möjlighet att ge specifika myndighetsuppdrag. Man kan lita på att Naturvårdsverket i sitt regleringsbrev har de beslut som behövs för att de ska kunna vara ett hem för de här frågorna.

Anf. 75 GUNNAR SANDBERG (S):

Fru talman! Trevligt, Anita Brodén, att du vill delta i debatten! Jo då, Lena Ek, jag vet att det är terrängkörningslagen som reglerar mycket av snöskotertrafiken.

Självklart måste man komma till rätta med miljöproblemen kring skoteråkningen. Som jag sade i mitt tidigare anförande har man hållit på och diskuterat de här frågorna i över fem år. Nu har man fått en samtalsledare från Naturvårdsverket som håller i det, och det är väl jättebra. Det är i all fall ett steg i rätt riktning. Om den samtalsledaren hade kommit in redan 2007 tror jag säkert att man hade kommit ännu längre. Det hade man möjligen också om man hade haft en huvudman som ansvarat för de här frågorna. På fem år hinner man diskutera väldigt mycket, även om det är ideellt, och komma med en massa förslag.

Det är bra om man också lyfter fram de goda exemplen och om man kanske får lagar eller åtminstone regleringar. Ledfinansieringen är väldigt viktig för snöskotertrafiken. Den sker på ideell basis. Snöskoterklubbarna brottas – oftast är medlemsintäkten den enda intäkt man har. När eldsjälens försvinner och inte orkar köra upp lederna längre blir de inte uppkörda, och då väljer man kanske att köra någon annanstans.

Därför är det viktigt att man får finansiering och att man får en modell som sträcker sig från Kiruna i norr ned till Dalarna efter fjällkedjan

där det är snö, för det är ju en förutsättning. Man ska givetvis inte köra där det är barmark.

Det är dessutom viktigt att man har en enhetlig modell. Om man kommer och kör och kommer in i ett betalledssystem – de växer upp för att säkra finansieringen av uppkörningen av lederna nu när ingen tar tag i de här frågorna – kanske det blir stopp. Då måste man betala för att få åka på leden. Var betalar man? Hur är det löst?

Frågorna är alltså många. Mycket av det här skulle ha kunnat vara löst med regeringens goda minne och intresse. Men det är som sagt många frågor som hänger i luften och som kräver ett svar och att någon tar tag i dem.

Min fråga kvarstår: Vad har regeringen gett Naturvårdsverket för uppdrag mer än att utreda miljöaspekten? Har man något tydligare uppdrag till de här myndigheterna? De är professionella – de vet exakt vilka förslag som skulle kunna innebära en förutsättning för att snöskotertrafiken ska växa, att man följer lederna och att man utvecklar den ännu mer.

Anf. 76 LEIF PETTERSSON (S):

Fru talman! Jag fick ju inget svar på min fråga, så jag ställer den igen i början så att jag ska hinna med den: Avser regeringen att lägga fram något förslag som skulle hindra den fria skoteråkningen och begränsa den till de skoterleder som finns? Den frågan skulle jag gärna vilja ha ett svar på.

Jag kan konstatera att en hel del av de betalleder som finns i dag dras med stora problem. Det finns ett sådant område i Norrbotten, uppe i Jäckvik nära norska gränsen. Men de har konstaterat att de nog måste lägga ned verksamheten i den skoterföreningen, i alla fall ledverksamheten, eftersom de inte får in tillräckligt med betalning. De klarar inte av att finansiera sina maskiner och så vidare med de ledavgifter som kommer in.

I stället måste man titta på ett annat system för att finansiera lederna. Det förslag som vi har diskuterat inom snöskoterföreningarna handlar om att man skulle ta ut en avgift för varje skoter. Det är inte ett färdigt förslag ännu, men det kommer att komma.

Jag vill också säga att Snöskoterrådet är väldigt bra, men det har ingen beslutsfunktion. Snöskoterrådet kan bara vara en diskussionsklubb, ingenting annat – en frivillig sammanslutning, som det uttrycktes här. Av det drar jag slutsatsen att det egentligen inte finns någon skoterpolitik i Sverige.

Jag tycker att det borde vara organiserat på det här sättet: Snöskotern är ett fordon som alla andra. Det borde lyda under samma överhöghet som alla andra fordon i Sverige, det vill säga under infrastrukturen. Det är där som det egentligen hör hemma. Det borde vara under Trafikverket som man diskuterar frågorna, för det är ett trafikslag precis som alla andra. Skoterleder är vägar för snöskotrar och ingenting annat. Därför borde det vara på det sättet.

Jag ser fram emot ett svar på frågan.

Anf. 77 ANITA BRODÉN (FP):

Fru talman! Jag vill understryka att jag tycker att det är oerhört värdefullt att Naturvårdsverket har fått uppdraget som miljöministern lyfter

fram där ett av våra 15 miljö kvalitetsmål, Storslagen fjällmiljö, tas upp på ett specifikt sätt.

Jag har, fru talman, en stor tilltro till det fortsatta arbetet inom Nationella Snöskoterrådet. Det har ifrågasatts om det rådet verkligen finns, men miljöministern har förtydligat att det lever i allra högsta grad. Där ska man nu tillsammans med Naturvårdsverket som den sammankallande parten lyckas göra kloka avvägningar.

Stora krafttag måste tas för att stävja den okynnesåkning som faktiskt pågår, för att förhindra skador på miljön och på den areella näringen där inte minst renskötseln kan nämnas, och för att möjliggöra den fortsatta, viktiga besöksnäringen och att människor som lever och bor i snöskoterområden ska kunna nyttja detta färdmedel.

Om man inte lyckas med det, fru talman, tror jag att konsekvensen blir att man kan behöva göra en översyn av terrängkörningslagen. Men min förhoppning är att man i en god dialog ska komma framåt i frågan.

Anf. 78 ISAK FROM (S):

Fru talman! Precis som flera av mina meddebattörer har lyft fram bygger snöskotertrafiken på frihet under ansvar. Vi har i grunden en bra terrängkörningslag som reglerar detta.

Anita Brodén tog upp några miljöbekymmer. När det gäller moderna snöskotrar i originalutförande skulle jag säga att ljudet inte är något bekymmer. Snarare är det ett bekymmer för viltet om snöskotern inte hörs. Viltet blir betydligt mer skrämt om fordonet inte hörs.

Erfarenheterna från den del av landet jag själv kommer från är också att de stora markskadorna kommer från fyrhjulingar på sommarkörning, vilket både samer och andra gör sig skyldiga till. De stora skadorna på marken kommer inte från snöskotertrafiken utan från andra fordon. Där behövs nog andra åtgärder.

Det jag ville lyfta fram är behovet av ett nationellt ledssystem och nationella kartor för ledsystemet. Att möjliggöra långa ledssystem är viktigt för besöksnäringen, som växer i det här området. Man ska kunna ta sig från Umeå till Tärnaby på ett utmärkt ledssystem. I dag bygger detta helt och hållet på ideellt och frivilligt arbete. Vill en markägare stoppa en led kan han göra det. Det behövs en nationell lagstiftning och en samsyn mellan länsstyrelserna när det gäller den här frågan.

Jag tror att vi alla är överens om att ett nationellt ledssystem vore till nytta och gagn för alla. Har man ett nationellt väl utmärkt ledssystem skulle man också komma ifrån en del av den buskörning som finns. Det är något man behöver titta på.

Sedan är det finansieringsfrågan. Jag tror att de flesta som har snöskoter i dag skulle vara villiga att betala en avgift som de får tillbaka i form av en led, men pengarna ska inte försvinna i väg någon annanstans. Jag har inte hört något annat.

Som Leif nämnde säger skoterföreningen i Jäckvik att man tror att man får in 40 procent ungefär – resten behöver inte betala eftersom det inte finns någon kontrollfunktion. Detta är också något som skadar besöksnäringen och snöskotertrafiken. Jag tror att vi behöver fokusera mer positivt på vad vi kan göra för att stärka trafiken. Jag delar också Leif Petterssons uppfattning att detta borde ligga under ett departement som har hand om det. Skotern är ett fordon och ska betraktas som ett sådant.

Anf. 79 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Tre saker pågår just nu i skoterpolitiken. Det första är att Naturvårdsverket i sitt regleringsbrev har fått uppgiften att vara en hemvist för de här diskussionerna och organisera det frivilliga Snöskoterrådets arbete. Man håller där på och är mitt uppe i förhandlingarna om ett nytt avtal för den närmaste fyraårsperioden. Det är naturligtvis väldigt bra.

Frågorna har utvecklats, för antalet skottrar har ökat, räckvidden har ökat och användningsområdena har ökat. Det innebär naturligtvis att det är nya problemställningar nu i förhållande till hur det var när man började i den första omgången av skoterrådets arbete.

Jag värnar mycket om det frivilliga Nationella snöskoterrådet. Som i all miljöpolitik uppstår det konflikter mellan olika intressen, och det allra bästa är att man sitter vid samma bord, pratar med varandra och lär sig förstå varandras argument och kommer fram till slutliga lösningar. Går inte det är regeringen beredd att gå in med uppdrag till olika myndigheter.

Jag måste säga att jag är lite tveksam till detta att hela snöskoterksamheten ska hanteras som en trafikfråga. Det finns inslag av det, men det finns väldigt mycket annat i det här sammanhanget som man behöver resonera om.

Det tredje stora som pågår är uppdraget om Storslagen fjällmiljö, som Naturvårdsverket har fått. Vi har något väldigt fint i Sverige. Vi har nämligen ett nationellt miljömålssystem med 16 miljömål. De bearbetas av Miljömålsberedningen, där alla partier är med. Det är därmed också ett fantastiskt dialogforum och också ett pådrivande forum. Miljömålsberedningen kommer fram med väldigt tuffa förslag – det vet jag som miljöminister, som ska se till att det blir en remissomgång och sedan sammanfatta det hela till politik.

Här ligger ett uppdrag som kommer ur Miljömålsberedningen, där alla partier är med. Det är ett uppdrag som har förmedlats via regeringen om att Naturvårdsverket ska föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö nås. Där ingår också att, inom ramen för uppdraget, peka ut områden där behov av författningsändringar finns.

Det är naturligtvis väldigt bra att Naturvårdsverket är hemvist för skoterfrågorna just nu. Man har detta uppdrag, och därmed har man en alldeles naturlig möjlighet att diskutera de här frågorna inom Naturvårdsverkets uppdrag. Det handlar då om buller, minskad miljöpåverkan och också om kanalisering av snöskotertrafiken. Det är precis det som deltagarna i den här interpellationsdebatten efterlyser. Det är fullt möjligt att delta i diskussionen med Naturvårdsverket. Man kommer att redovisa uppdraget i juni, så det finns fortfarande tid för alla olika intressenter att delta.

Jag ser fram emot resultatet av uppdraget. Då kommer vi att ha ett underlag som pekar på om vi behöver förändra något eller om vi ska fortsätta arbetet framåt på den väg som vi har följt de senaste åren.

Anf. 80 GUNNAR SANDBERG (S):

Fru talman! Vi har varit inne på detta med leder och avgifter för leder. Jag har i tidigare debatter kommit med några förslag om hur man

skulle kunna finansiera detta om man då inte vill ta det av medlemmarna – det täcker ju inte hela kostnaden.

Om vi skulle införa en avgift på 100 kronor eller 200 kronor per skoter – det är inte mycket, utan det betalar man gärna – har man från rådet bekräftat att den summan skulle gå tillbaka till skoteråkningen. Det skulle innebära ungefär 60 miljoner. Då skulle man kunna anställa några personer som jobbar heltid med detta, i stället för att ha det som i dag, där man har någon som jobbar ordinarie i rådet men mycket sköts ideellt.

Naturvårdsverket, som fick uppdraget efter 2013, fick det också lite på sidan av. Man blev ju inte av med sina tidigare arbetsuppgifter, utan det här är något man skulle göra i tillägg. Hur det är nu vet jag inte. Man har nu hållit på i ett år.

Detta är som sagt ett förslag som går hem hos skoteråkarna. Det är faktiskt det enda förslaget som de kan köpa. Avgift har man också för jägarna, som löser jaktkort. Här skulle man kunna ha ungefär samma system. Det skulle vara ganska lätt att administrera.

När det gäller buller är det som Isak From sade: Man hör knappt en skoter i dag. Fyrtaktarna är så tysta. Man måste komma alldeles inpå dem för att höra dem. När man ser skotern börjar man fundera på om den är i gång, om den rullar eller inte. Först när man kommer jättenära hör man ett sus, och sedan är de förbi.

Sedan finns busåkningen. Buset kommer man aldrig åt. Jag har ingen aning hur man ska göra. Det finns de som busåker, men det är olagligt. De 60 miljonerna skulle också kunna innebära att man fick resurser att jaga och sätta fast busåkarna. Man kunde ha ledvakter.

Ju finare led man har, desto fler kommer att åka på den. Så är det.

Anf. 81 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag har bara ett litet instick till miljöministern: Snöskoteråkning berör mer än storslagen fjällmiljö. Vi har ett skogsland och ett kustland som också berörs.

Jag skulle vilja lyfta fram att det ändå har blivit mycket bättre, bland annat tack vare förarbevis och utbildningsinsatser, framför allt för ordning och reda. De insatser som polisen gör med alkoholkontroller under påsk- och sportlovsveckor har varit bra. Det är viktigt att skylta med att kontrollerna sker så att folk blir medvetna om att det inte är okej att ta en pilsner på sjön. Det är nolltolerans på området.

Vi får fortsätta att diskutera. Långsiktigt är det viktigt att ha nationella ledsystem och att länsstyrelserna har liknande arbetssätt. I dag är fem länsstyrelser involverade. Alla tolkar lagstiftning, regelverk och förbudszoner på lite olika sätt. Det är inte helt lyckligt, framför allt inte för dem som vill bygga upp besöksnäringen.

Anf. 82 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Det är en styrka att Miljömålsberedningen står bakom uppdraget. Det ska bli intressant att se hur Naturvårdsverket fogar samman förslag för hur man ska klara miljömålet Storslagen fjällmiljö, kanalisera skotertrafiken och eventuella förslag om ytterligare reglering.

Här finns naturligtvis en möjlighet för representanter i Nationella snöskoterrådet att jobba med Naturvårdsverket under slutfasen av arbetet med att ta fram texten. Uppdraget rapporteras i juni 2014. Sedan kommer

det att på vanligt sätt skickas ut på remiss. Då finns möjlighet att yttra sig om man tycker att förslagen som finns i Naturvårdsverkets redovisning är bra eller dåliga.

Jag håller med om att det som har gjorts i fråga om förarbevis och alkoholkontroller är viktigt. För båtmotorer, bilar och snöskotrar är det i fråga om buller och klimat viktigt med teknikutveckling. Vi ser att det sker.

Jag uppskattar det jobb som görs på Naturvårdsverket i dessa frågor. Hela den stora gruppen organisationer deltar i Snöskoterrådets arbete på ett konstruktivt sätt. Jag hoppas att man når fram till ett bra nytt avtal.

Fru talman! Alla vi som har deltagit i debatten är intresserade av att arbetet ska bli bra. Det vilar ett ansvar på oss alla. Jag hoppas att vi kan fortsätta diskussionen för att utveckla snöskoterpolitiken i samma konstruktiva anda som vi har haft i interpellationsdebatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2013/14:387 om friluftslivets villkor

Anf. 83 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! Isak From har frågat vad kulturministern vill göra för att öka möjligheten för friluftslivsorganisationerna att ta emot fler barn och unga i sin verksamhet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill inledningsvis understryka att friluftsliv är en angelägen fråga för regeringen och ett prioriterat område. En rik tillgång på natur, tillsammans med allemansrätten, individens intresse och ideella organisationers engagemang är grunden för människors möjligheter att bedriva friluftsliv. De senaste fyra åren har vi arbetat intensivt med att stärka friluftslivet och utveckla politiken. I juli 2010 lämnade regeringen propositionen *Framtidens friluftsliv* (prop. 2009/10:238). Detta var Sveriges första proposition om friluftslivet någonsin. Regeringen har senare, i december 2012, kompletterat det av riksdagen fastställda övergripande målet för friluftslivspolitikerna med tio mätbara mål (skr. 2012/13:51). Utöver att redovisa de satsningar som har gjorts för att utveckla mätbara mål för friluftslivet redovisade vi andra relevanta åtgärder inom området och redogjorde för regeringens syn på det framtida arbetet med utveckling och uppföljning av målen för friluftslivspolitikerna. Vi redovisar dessutom årligen i budgetpropositionen hur statsbidragen till friluftslivsorganisationerna har fördelats och använts.

Nu till frågan om vad vi kan göra för att öka möjligheterna för friluftslivsorganisationerna att ta emot fler barn och unga i sin verksamhet.

Jag vill, fru talman, understryka att friluftslivspolitikerna lägger fast att det inte är staten som skapar friluftslivet. Det framgår av både proposition och skrivelse att staten har ett ansvar att *skapa förutsättningar* för ett rikt och varierat friluftsliv och att försäkra tillgång och förbättra tillgänglighet till naturen. Staten stöder genom olika myndigheter möjligheterna för alla medborgare att vistas ute i naturen för fysisk aktivitet, rekreation och välbefinnande. Staten skapar även förutsättningar för friluftslivet genom att stötta och stimulera ideella organisationers verksamhet i syfte

att öka människors friluftslivsaktiviteter. Detta gör regeringen bland annat genom de 28 miljoner kronor per år i statsbidrag som fördelas till friluftslivets organisationer, där barn och unga är viktiga deltagare och målgrupper. Statsbidragen utgör följaktligen en viktig del av friluftslivspolitikens genomförande som hålls samman av Miljödepartementet.

Regeringen höjde stödet till friluftslivet 2010 med 3 miljoner – från tidigare 25 miljoner upp till 28 miljoner. Stödet till de svenska friluftslivsorganisationerna och deras olika aktiviteter fördelas av paraplyorganisationen Svenskt Friluftsliv, enligt förordningen om statsbidrag till friluftslivsorganisationerna. Syftet är att stödja att människor organiserar sig för vistelse i naturen och att allemansrätten är grunden för utevistelsen. Alla människor ska ha möjlighet att genom friluftsliv få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om naturen och miljön.

Det är Svenskt Friluftsliv som avgör vilka organisationer, projekt och därmed målgrupper som får stöd. Av organisationernas redovisningar framgår att barn och unga har prioriterats de senaste åren. År 2012 fördelades 28 miljoner kronor i bidrag till friluftslivsorganisationer, fördelat på organisationsbidrag och projekt. Drygt 19 miljoner avsåg organisationsbidrag till 15 organisationer, och 8 miljoner avsåg verksamhetsbidrag till projekt vid 15 organisationer. Organisationsbidragen möjliggör stor verksamhet med många deltagare. Till exempel deltog över 17 000 elever i Livräddningssällskapets sommarsimskola. Svenska Turistföreningen utvecklade bland annat föreningens aktiviteter för barn och unga. Vidare har verksamheter eller projekt för barn och ungdomar särskilt prioriterats under de senaste åren. Det framgår dessutom av beslutsprotokollen att prioriteringen fortsätter i organisationerna.

Barn och ungdomar prioriteras även inom idrotten. Exempelvis kan nämnas att bidraget till idrottsrörelsens barn- och ungdomsverksamhet i form av lokalt aktivitetsstöd år 2012 uppgick till 616 miljoner kronor. Inom den särskilda satsningen Idrottslyftet, under Riksidrottsförbundets ansvar, samverkar idrotts- och friluftslivsorganisationer. Riksidrottsförbundet beslutade om nya riktlinjer för Idrottslyftet, det vill säga samverkan, som trädde i kraft den 1 januari förra året. Det övergripande syftet är att stärka och utveckla världens bästa barn- och ungdomsidrott så att fler flickor och pojkar väljer att idrotta i föreningar där verksamheten bedrivs utifrån idrottsrörelsens idéprogram *Idrotten vill*. De nya riktlinjerna strävar efter att Idrottslyftet ska bli ett förstärkt verktyg för utveckling av barn- och ungdomsidrotten i Sverige.

I dessa frågor samverkar Miljö- och Kulturdepartementen. Vi kommer att fortsätta den dialog vi har haft hittills. Vad gäller friluftslivets samhällsnytta ber jag att få återkomma i nästa anförande.

Anf. 84 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, miljöministern, för det långa och detaljerade svaret! Svarets längd kanske pekar på att man tycker att frågan är viktig och att man vill lite mer än vad man presterar.

Hundratusentals barn och unga är med i aktiviteter som arrangeras av Svenskt Friluftsliv. Föreningsverksamhet är i sig ett vaccin mot att hamna i utanförskap. Genom att vara med i en förening inom till exempel friluftsliv eller idrott utvecklar unga sin identitet och får erfarenhet och kunskaper. Det ger framtidstro, känsla av personlig frihet och större

tilltro till samhället. Det är viktigt att tillhandahålla meningsfulla fritidsaktiviteter åt våra barn och unga. Det visar inte minst de senaste årens oroligheter i och omkring storstädernas förorter. Vettiga och nyttiga fritidssysselsättningar håller unga sysselsatta, friska, engagerade och borta från annat som är mindre nyttigt.

Svenskt Friluftsliv är en paraplyorganisation som i dag består av 24 ideella friluftorganisationer som tillsammans har två miljoner medlemmar. Svenskt Friluftsliv arbetar med att värna allemansrätten, stärka finansiering av friluftorganisationer samt höja statusen för friluftslivet. Det arbetet är viktigt och förtjänar att uppmärksammas.

Svenskt Friluftsliv sorterar i dag under Miljödepartementet. Vi socialdemokrater har länge tyckt att en bättre ordning skulle vara att låta Svenskt Friluftsliv sortera under Kulturdepartementet. Inte minst snuddade miljöministern vid det i dag. Kulturdepartementet tar ju hand om idrottsrörelsen. Vi tror att kompetensen i frågor som rör civilsamhälle, idrott och friluftsliv på så sätt skulle hållas samman bättre, inte minst då idrott och friluftsliv hör till kulturutskottets verksamhetsområden i riksdagen.

Det är ganska svårt att förklara vad det är för skillnad mellan Svenska Cykelsällskapet och Svenska Cykelförbundet. Bägge bedriver samma verksamhet i sig. Några ägnar sig åt elitidrott, men bägge har motion och cykel som det som är det främsta. Svenska Kanotförbundet, Svenska Orienteringsförbundet, Svenska Klätterförbundet med flera är därför medlemmar i både RF och Svenskt Friluftsliv.

Friluftslivets samhällsnytta är oomtvistad. Det framgår inte minst av de mål för friluftspolitiken som sattes upp av riksdagen. Men tyvärr lyser faktiska åtgärder med sin frånvaro i regeringens förslag. Om man menar allvar med att ta till vara friluftslivets värden behövs friluftspolitik med faktiska åtgärder.

Vi ser en segregation även inom friluftslivets område. Barn till ekonomiskt mindre bemedlade föräldrar får svårare och svårare att ta del av det. Det här lyfte vi socialdemokrater fram i vår skuggbudget i höstas. Vi ville fördubbla Svenskt Friluftslivs möjligheter att ta emot barn och unga i sin verksamhet. Vi tror att det vore bra och skulle göra dubbel nytta. Dessutom skulle det skapa bättre framtidstro hos våra barn och unga, oavsett var i Sverige de befinner sig.

Jag hade en fråga till kulturministern om vad hon ville göra för att öka möjligheterna för friluftorganisationerna att ta emot fler barn och unga i sin verksamhet, oberoende av vilken inkomst som föräldrarna har. Men miljöministern kanske kan svara på det i stället.

Anf. 85 ANITA BRODÉN (FP):

Fru talman! Jag vill tacka Isak From som ställt frågan, en fråga som jag verkligen har engagerat mig i och som jag har känt för under många år. Jag vill också tacka miljöministern för det utförliga svaret, som pekar på ett stort engagemang.

Vi delar egentligen uppfattningen att friluftslivet har en oerhört stor betydelse. Jag är både stolt och glad över att alliansregeringen är den regering som först lade fram en friluftspromemoria, den första någonsin för svenskt vidkommande. Dessutom har det på flera områden klart förbättrats för friluftslivet. Svenskt Friluftsliv ansvarar nu självt för att för-

dela medlen, till exempel. Arbetet med de tio mätbara mål som miljöministern lyfte fram genererade oerhört engagemang i olika arbetsgrupper där väldigt många personer och myndigheter var involverade. Det har alltså hänt mycket.

Isak From nämnde behovet av mer medel, speciellt för utsatta barn. Jag delar hans uppfattning där, och det gjorde regeringen också. Det var därför man tillsköt 122 miljoner för att barn som lever i ekonomisk utsatthet ska kunna delta i fritidsaktiviteter.

Varje vecka är det hundratusentals barn, precis som lyftes fram, som deltar i olika typer av aktiviteter. Man kan säga att det är det bästa vaccin man kan använda sig av för att stå emot och inte hamna i utanförskap men också för att, som Isak From nämnde, stärka sin identitet, få kunskap och erfarenhet och lära sig till exempel om allemansrätten i samband med vistelse ute i skog och mark.

Fru talman! Trots alla de positiva steg som har tagits känner jag att det ändå behövs ytterligare några steg. Framför allt gäller det den positiva samverkan som jag ser mellan två departement, Miljödepartementet och Kulturdepartementet. De kommer att behöva ta ett sista steg för en ordentlig samverkan mellan idrottsrörelsen och friluftsrörelsen. Miljöministern pekade på att det sker samverkan inom Idrottslyftet. Det behövs ett steg till för att riktigt involvera friluftsrörelsen inom Idrottslyftet. Det skulle stärka friluftsrörelsens muskler. Den frågan har jag haft möjlighet att lyfta fram vid andra tillfällen, både med miljöminister Lena Ek och med kulturministern och fått ett väldigt positivt svar. I dag stryker miljöministern under och pekar särskilt på den samverkan, vilket jag blev riktigt glad av att höra. Tack för det!

Anf. 86 TINA EHN (MP):

Fru talman! Tack för debatten hittills!

Det här är ett behjärtansvärt område som vi alla känner mycket varmt för. Vi har säkert alla många egna erfarenheter. Jag var ledare inom Friluftsrörelsen under många år och såg barnens utveckling när det gäller balans, motorik, att lära sig samarbeta, lösa konflikter, hantera kniv, tälja, bygga broar. Det bär man med sig i livet. Det tror jag är en rik sak, en ryggsäck, som man har nytta av hela livet.

Nu är det miljöministern som svarar på frågan. Som barn kanske man inte förstår sambanden när det blir mindre möjligheter att vistas utomhus. Jag har själv varit aktiv i frågan om utevistelse i skolmiljö. Det är ett problem därför att man inte vill ta ut avgifter för skolutflykter och det inte finns resurser i skolans värld för skolutflykter, men samtidigt har vi dokument och lagar som säger att barn ska ha rätt till utevistelse i skolans miljö. Det är ett jättestor problem, och jag tror att alla skolor skulle önska att de verkligen kunde leva upp till det, men så ser inte verkligheten ut.

Som barn kanske man inte förstår sambanden, om man aldrig kommer ut i naturen för att röra sig, att delta i en friluftaktivitet eller att bara vara. Det gäller bland annat betydelsen av skogen och dess värden, av havets ekosystem och om det finns tillgång på fisk eller inte, av om en vattensalamander är av betydelse eller inte, av rovdjuren som toppredatorer eller om de bara ses som problem för att de är just rovdjur. Friluftslivspolitikerna är ju avhängiga av både kunskap och många andra politikområden.

Ministern och Anita Brodén lyfte fram glädjen över att det finns en positiv samverkan mellan olika departement i dessa frågor. Då borde det finnas en oerhört stor kunskap. Är detta samarbete utvecklat, eller vad beror det på att just friluftslivet lite grann faller mellan stolarna? Även om det riktas resurser till friluftslivet finns det en massa saker som inte genomförs och som det är problem med.

På det här politikområdet behövs det en dialog mellan olika departement, vilket kan behövas också på många andra områden. Men här är det uppenbart att det hänger ihop med vilken planering som finns av naturområden, av samhällen, av om det finns tätortsnära natur, om det går en väg som skär genom ett område eller om det är lätt att ta sig till grönområden och så vidare.

Det är en fråga som jag vill bita mig fast vid: Hur ser det egentligen ut med lite bredare syn på det här området?

Anf. 87 GÖRAN MONTAN (M):

Fru talman! Det gläder mig oerhört att vi nu äntligen diskuterar en fråga som ofta – som Tina Ehn framhöll – faller mellan stolarna, nämligen friluftslivet. Friluftsliv har en mycket större betydelse i samhället än vad vi dagligen tänker på, även om många av oss brukar befinna oss i den friska luften och njuter av naturen. Ibland kommer det inte fram vilken enorm betydelse friluftslivet – ungdomars möjlighet att vara ute i naturen och att motionera – har för folkhälsan. Som jag ser det är folkhälsan det primära skälet. Det är underbart att vara ute i naturen, inte minst en dag som i dag även om det blåser lite grann.

Det är därför som vi borde satsa mycket mer, inte bara i pengar utan också i tanken för att koncentrera oss på vad friluftslivet betyder för att upprätthålla folkhälsa. Det finns ju vetenskaplig evidensbaserad forskning om vad det betyder i kronor och ören att möjliggöra för människor att motionera och att inte göra det. Det är häpnadsväckande siffror. Inte minst finns det en norsk undersökning som visar detta väldigt tydligt.

I Sverige har vi satsat på att skilja på friluftslivets folkhälsoaspekt och idrotten. Idrotten får 1,8 miljarder medan friluftslivet och dess paraplyorganisationer får 28 miljoner. Det är en rätt stor skillnad. För RF är 28 miljoner nästan felräkningspengar. Därför är det av vikt att vi ytterligare försöker att trycka på betydelsen av samverkan och av en bättre samordning mellan idrotten och friluftslivet.

Det finns så många barn och ungdomar som av olika skäl inte vill eller inte platsar i den organiserade idrotten. De kan vara överviktiga. De kan komma från en kultur där man inte håller på med den här typen av aktiviteter. Men att komma ut i naturen i samverkan med andra ungdomar och barn kan nästan alla vara med på. Men, som sagt, att inte bli vald till fotbollslaget eller handbollslaget har en oerhört negativ effekt på individen. Där har Svenskt Friluftsliv betydelse med sin mångfald av organisationer alltifrån scouter till kanotpaddling, fjällvandring, ja, till och med ridning på islandshästar – sedan förra veckan är nämligen också Islandshästförbundet fullvärdig medlem i Svenskt Friluftsliv. Det finns en enorm källa till olika möjligheter att ta till vara det som naturen har att bjuda.

Personligen skulle jag vilja se att Svenskt Friluftsliv skulle få ökade resurser. Bakom den organisationen döljer det sig tusentals frivilliga, ideellt arbetande personer. Det finns en gräns för hur mycket man kan begära av dem.

Nordiska rådet kommer att utlysa 2015 som nordiskt friluftslivsår. Då handlar det framför allt om urbant friluftsliv. Nordiska rådet hoppas också att kunna dela ut ett miljöpris till någon friluftsförbund.

Anf. 88 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag är väldigt glad över den intressanta och kreativa diskussion som vi har när det gäller friluftsliv. Egentligen skulle det förtjäna att diskuteras mycket mer med tanke på hur många det är som deltar, hur många ledare, hur många timmar som läggs ned, hur många föräldrar som är engagerade och inte minst hur många barn som deltar. Jag delar verkligen interpellantens och debattdeltagarnas åsikter om hur viktigt det här är för hälsa, för välbefinnande, för att hitta sin plats i livet och för att också lära sig att umgås i grupp och ta socialt ansvar. Det som är så fint med friluftslivet är just att det är en inkluderande verksamhet.

Jag delar inte Socialdemokraternas uppfattning att friluftslivet borde sorteras under samma myndighet som idrottsrörelsen – detta mot bakgrund av att idrottsrörelsen bygger på tävlande medan friluftsrörelsen bygger på deltagande och naturupplevelser.

Jag tycker inte att friluftslivet eller organisationerna hamnar mellan stolarna. Man kan ju söka bidrag hos Kulturdepartementet när det gäller idrottsfrågor, men också inom de anslag som Naturvårdsverket hanterar under Miljödepartementet, där Svenskt Friluftsliv är den organisation som beviljar anslag och fattar beslut. Det är snarare en styrka.

Jag ser också att vi kan fortsätta den diskussion som har inletts med Idrottslyftet, där dessa båda delar samverkar. Det har ju gett oerhört bra resultat, och jag har räknat upp några av de projekten. För mig är det alldeles självklart att de tävlande inom Simförbundet har nytta av att så många barn som möjligt lär sig simma. Där finns det ett naturligt samband, en naturlig kontaktpunkt och en naturlig anledning att hjälpas åt. För friluftsförbundets, för friluftslivets och för min del handlar det naturligtvis om naturupplevelser. Men det är också en säkerhetsfråga. Vi har så mycket vatten i vårt land att det är viktigt att många barn kan simma.

En väldigt viktig del av friluftslivspolitiken och för att öka tillgängligheten är att länsstyrelsen har fått i uppgift att se över ordningsföreskrifter för skyddade områden, till exempel naturreservat.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att se över föreskrifter för landets nationalparker. Där ingår också frågan om tillgänglighet. Uppdraget ska redovisas till Miljödepartementet i juni.

För att öka tillgängligheten till naturen skulle jag önska att vi hade fler nationalparker, till exempel marina parker och nationalstadsparker. Nationalstadsparken i Stockholm var ett beslut som drevs igenom av Görel Thurdin, som var och är en stor värnare av friluftsliv. Där kan man se vad det betyder för de människor som bor, vistas i och besöker Stockholm. Den tätortsnära naturen är naturligtvis oerhört viktig just för friluftslivet.

Länsstyrelser och Naturvårdsverket har i uppdrag att se över landets områden som är av riksintresse för just friluftslivet. Det ska också redovisas till Miljödepartementet i juni månad.

Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket i samarbete med Myndigheten för handikappolitisk samordning, Handisam, har publicerat en rapport om att tillgängliggöra skyddade natur- och kulturområden. Den är oerhört viktig, och jag önskar att alla våra myndigheter tar del av den.

Anf. 89 ISAK FROM (S):

Herr talman! Vi verkar vara väldigt överens om tagen för friluftspolitiken så länge vi talar om behovet och det ideella engagemanget. När vi talar om vilken finansiering vi ska ha är vi kanske inte lika överens.

Regeringen har höjt stödet till friluftslivet med 3 miljoner, från 25 till 28 miljoner. Den höjningen är inte våldsamt stor om det här nu är väldigt viktigt. Vi socialdemokrater har föreslagit en tillgänglighetsreform för friluftslivet, för idrottsrörelsen och för musik- och kulturskolan motsvarande 300 miljoner för att öka möjligheterna för barn, oavsett bakgrund, att ta del av kultur, idrott och friluftsliv.

Det är nämligen de ideella krafterna som ska orka med. Idrottsrörelsen och friluftslivet gör ovärderliga insatser för att engagera och aktivera barn och unga. Den utvecklingen måste vi tillvarata. Därför vill vi socialdemokrater värna idrotten och friluftslivet som en del av vår gemensamma välfärd. Vid sidan av ett brett folkligt engagemang och stöd är det stöd som staten kan ge oerhört betydelsefullt. Vi prioriterar därför samhällsstödet framför stora skattesänkningar.

Vi ser med oro på de höga avgifterna inom idrott och friluftsliv. Vi ser också med oro på att flera kommuner drar ned på stödet till idrott och friluftsliv. Det leder till ytterligare segregation. Det blir olika förutsättningar för att delta beroende på vilken kommun man bor i och vilken del av landet man kommer från. Vi vill inte att det ska vara på det sättet. Om du kan vara med i kanotföreningen eller inte ska inte bero på om du måste betala hyra eller avgift för kanoten. Avgift för terrängcykel eller för den delen kanske en islandshäst ska inte heller vara avgörande. Jag vet inte hur det regleras, men vi hälsar i varje fall islandshästarna hjärtligt välkomna till friluftslivet.

Allt fler svenskar tappar också kontakten med skog och landsbygd. Det urbana samhället leder till att färre människor är medvetna om skogens, fjällens och sjöarnas betydelse och om att skogen måste skötas för att den ska växa bra. Det finns en ökande disneyfiering av skogen. Det framstår som att vi inte har någon skog i Sverige längre. Den utvecklingen är inte bra. Det kräver att fler svenska barn och ungdomar kan vistas i vår svenska natur för att se att den faktiskt är livskraftig.

Satsningar på friluftslivet kan alltså stärka konkurrenskraften. Vi behöver se det här som en del. Då ser vi också att vi kan nyttja naturen och vara i naturen samtidigt som vi kan ha industriell skogsproduktion utan att röda löpsedlar säger att skogen i Sverige håller på att ta slut. Det är faktiskt inte sant.

Man måste hålla ihop det här. Anita Brodén lyfter fram regeringens satsning. Vi tycker inte att den satsningen är vidare bra. Vi gillar inte en ordning där man ska gå och be om sin biljett och sedan gå till socialkontoret och begära att få ut pengarna för medlemsavgiften till idrottsorgani-

sationen eller till friluftslivet. Vi menar att en generell politik där vi finansierar föreningslivet gör det bättre för alla barn.

Prot. 2013/14:101
15 april

Anf. 90 ANITA BRODÉN (FP):

Herr talman! Jag tror inte att det ena utesluter det andra, Isak From. Jag välkomnar en fritidspeng på 122 miljoner speciellt riktad till barn i ekonomiskt utsatta områden. Men jag har också varit tydlig med att jag även önskar se ett ännu tätare samarbete kring Idrottslyftet för att involvera friluftslivet. Då tror jag att vi skulle komma riktigt långt.

Friluftorganisationerna har sammantaget nästan två miljoner medlemmar, 60 miljoner aktivitetstimmar och omsätter 100 miljarder kronor årligen. Det är gigantiskt. Man bidrar med drygt 75 000 arbetstillfällen. Det är också intressant. Av de arbetstillfällena kan man nämligen se att drygt 3 000 naturturismföretag har sett dagens ljus.

Vi vet också att det finns en annan aspekt. Montan lyfter fram hälsofrågan, och det är en gigantisk fråga. Avsaknad av motion kostar nämligen samhället, utöver mänskligt lidande, 6 miljarder kronor varje år. Det är oerhört viktigt, och man kan fundera på vad det beror på. Jo, det finns två förklaringsgrunder. Den fysiska aktiviteten i samband med friluftsliv har givetvis betydelse för hälsan, men den andra förklaringen är att det ibland kan räcka med att vistas ute i naturen. Även om man inte idkar fysisk aktivitet mår man som människa väl av att vistas i skog och mark.

Det finns en naturbrist, och den ber jag att få återkomma till.

Anf. 91 TINA EHN (MP):

Herr talman! Vi har alla talat varmt om friluftslivets möjligheter. Jag tänker på det jag inledde med och som handlade om barns möjligheter att utvecklas och att få ta del av friluftsliv. Sokrates har sagt att utforskade livet inte är värt att levas. Det är lite hårt, men det liknar det man upplever när man är med barn i kreativa aktiviteter, inte minst ute i friluftslivssammanhang.

Många olika saker har nämnts, och miljöministern nämnde önskemål om mer nationalstatsparker, nationalparker och skyddade marina områden. Det är bra. Jag vill också komma fram till att vilka möjligheter vi har för att delta i friluftsliv är beroende av mycket annan politik. Det handlar om vilken skogspolitik vi har, vilket samhällsbygge vi gör, vilka vägsatsningar som drar genom landet och så vidare.

Även naturturism nämndes. En del av friluftslivet har också utvecklats till en turismdel. Den är beroende av att vi har en naturmiljö som vi visar stor hänsyn till och att vi låter den biologiska mångfalden vara. Det är den som det bygger på till stor del.

Jag fick trots allt inte svar på min fråga. Jag frågade ganska tydligt om vilken djup och positiv samverkan det finns mellan departementen på området friluftspolitik. Jag tycker nämligen att en hel del av det här hamnar mellan stolarna.

Anf. 92 GÖRAN MONTAN (M):

Herr talman! Vi talar med rätta om att koncentrera många av våra resurser till de barn som kanske inte har samma medel till att delta som andra barn. Vi ska inte negligera det på något sätt.

Svar på
interpellationer

Samtidigt har vi en annan aspekt, nämligen barn som bor i städerna. Det vi kanske inte riktigt har kunnat komma åt – jag vet att Svenskt Friluftsliv försöker – är det urbana friluftslivet. Vi talar om orörda skogar, fjällvandringar och maritim miljö men kommer inte ens i närheten av de miljöerna. Det gäller att inte bara inom nationalstadsparkerna, som miljöministern så förtjänstfullt tar upp, utan över huvud taget göra det möjligt för barn och ungdomar att kring våra tätorter få uppleva den natur som de kan komma åt men också uppleva naturen ur motionssynpunkt och, som jag tidigare framhöll, som en del av folkhälsan.

Det finns alarmerande rapporter inte bara i Sverige utan ännu mer i USA om hur barn i allt högre grad blir överviktiga. Det i sig är ett skäl för dessa barn att undvika och inte vilja röra sig. Det är helt enkelt jobbigt. Det är där organisationerna inom Svenskt Friluftsliv genom sin direkthet och möjlighet att få kontakt med barnen kan få dem att komma ut och njuta av friluftslivet och dessutom få ett mer hälsosamt liv.

Anf. 93 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Det är alldeles tydligt att vi alla som deltar i interpellationsdebatten sätter friluftslivet högt och inser den nytta det innebär för samhället, individen, hälsan och för människors utveckling. Då är det viktigt, som Göran Montan nämnde, att det finns tillgång till områden där friluftsliv kan bedrivas. Det gäller både tätorter och tätortsnära miljöer men också områden som vi genom statliga beslut sätter åt sidan och med statliga medel skyddar. Därmed får människorna en tillgänglighet och kan ta sig till de områdena.

Det är glädjande när det gäller tillgängligheten för funktionshindrade att fler och fler av våra reservat och parker får informationsplatser, leder och slingor där man kan tillgodogöra sig och njuta av den natur som vi sagt är så viktig att vi vill bevara den. Här finns också tillgängligheten till häst. För många funktionshindrade är det kanske enda sättet att ta sig ut i naturen. Då är det viktigt att vi successivt ändrar föreskrifterna så att det är möjligt, kanske inte överallt men i stora områden, att ta sig fram på häst, på samma sätt som man genom särskilt utformade angöringsplatser ska kunna ta sig ut i skärgården med båt. Det ska vara tillgängligt för alla våra medborgare.

Samarbetet mellan idrottsrörelsen och Svenskt Friluftsliv framgår tydligast genom att man kan söka anslag inom varandras områden. Det blir tydligt om vi tittar på hur det ser ut. Svenskt Friluftslivs anslag för 2014 har det precis beslutats om. Det handlar om Scouting för alla, Sportfiskarnas Klassdraget, Unga utvecklar fjällen, men också lärarfortbildning i orientering, livräddarkollo, mer friluftsliv i skolan, kottar och barr i förskolan. Även Cykelsällskapet har erhållit anslag. Det finns anslag på friluftslivets område som också gynnar organisationer med tävlingsverksamhet.

Det är onekligen så att idrottsrörelsen har mycket större anslag. Den stora särskilda satsningen inom svensk idrott, Idrottslyftet, utbetalade 500 miljoner kronor 2012. Det gällde satsningar på att öppna dörrarna till idrotten för fler barn och ungdomar och att utveckla verksamheten. Det utgick dessutom från ett jämställdhetsperspektiv men också från ett jämlikhetsperspektiv. Ur den stora potten kan även friluftslivsrörelsens organisationer söka anslag.

Det är så vi gemensamt från Kulturdepartementets och Miljödepartementets sida har hjälps åt för att överbrygga men också förstärka och effektivisera. Jag tycker att det är väldigt bra, men jag är den första att säga att det kan utvecklas vidare. Jag tog simningen som exempel, men det finns fler exempel. Det finns ett samarbete, och verksamheterna faller inte mellan stolarna. Tvärtom finns det två stolar att välja på för att utveckla verksamheterna.

Anf. 94 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag tackar miljöministern och mina meddebattörer. Det var roligt att lyfta upp den här frågan som annars brukar falla mellan stolarna. Vi kanske har gjort en välgärning här – jag vet inte.

Det var bra att riksdagen antog det nya målet och att vi även ska mäta tio utpekade mål. Jag vet inte om man väntar på utvärderingen innan man gör lite verkstad, för oavsett om du är med i Korpen, paddlar kanot, cyklar, är med i Svenska Jägareförbundet, Kennelklubben eller någon av brukshundklubbarna vill verksamheterna oavsett organisation öppna upp för fler. Därför måste vi från politiskt håll ge verktyg så att fler unga ska kunna delta.

Oavsett om man bor i staden eller på landsbygden tappar den yngre generationen tyvärr alltmer kontakten med natur och friluftsliv. Det är inte så stor skillnad på om du bor i staden eller på landet. Det kan jag säga som bor i ett mindre samhälle. Jag tror att vi från politiskt håll behöver göra mer och göra bättre.

Jag tackar för debatten. Den var bra och konstruktiv.

Anf. 95 Miljöminister LENA EK (C):

Herr talman! Ärade ledamöter och åhörare! Också jag skulle vilja tacka för en konstruktiv och bra debatt, en debatt i en anda som jag tycker att man ska ha när man diskuterar och jobbar med idrott och friluftsliv. Det handlar om att använda våra resurser och utveckla människan i samarbete.

För friluftslivets del tycker jag att det är viktigt att notera att samtidigt som idrottsrörelsen bygger på tävlandet – även om det utvecklats genom etiska regler, och Idrottslyftet är ett gott exempel på inkluderande verksamhet – behöver det i samhället också finnas plats för dem som vill ha en annan sorts verksamhet där man inte mäts mot varandra utan där man gemensamt hjälps åt att hitta glädjen i friluftslivet och att utveckla varandra genom kunskap och aktivitet.

De två områdena kan berika varandra, och det arbetet har vi påbörjat genom att öppna upp för anslags- och projektansökningar inom och mellan respektive sfär. Det är fullt möjligt att utveckla det. Både kulturministern och jag som miljöminister är besjälade av att det samarbetet ska utvecklas. Därför skulle jag vilja tacka för interpellationsdebatten. Jag vill tacka samtliga deltagare för en mycket intressant diskussion som emellanåt behöver föras också i Sveriges riksdag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 96 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att ge utrymme för de fem kommunerna i Örebro län på stödområdeskartan även under programperioden 2014–2020.

Frågan är ställd mot bakgrund av att Europeiska kommissionen reviderat sina riktlinjer för regionalstöd. Dessa anger i sin tur kriterier för vilka stödområden som får pekas ut i medlemsstaterna samt under vilka förutsättningar statligt stöd till företag får beviljas inom området.

Det beslut kommissionen har fattat innebär att tilldelningen för svensk del baseras på gleshetskriteriet, det vill säga län med mindre än 12 ½ invånare per kvadratkilometer. Det innebär att de fem nordligaste länen utgör grunden för kommissionens godkännande av stödområde i Sverige den kommande perioden.

Det finns även möjlighet att föra in andra delar av landet i stödområdet, men det måste i så fall röra sig om ett geografiskt samlat område som inte har mer än 12 ½ invånare per kvadratkilometer. Dessutom får invånarandelen i stödområdet inte överstiga 12,26 procent av Sveriges befolkning, vilket är en relativt stor neddragning i förhållande till dagens nivå, 15,3 procent. Det svenska förslaget till regionalstöds-karta täcker 1 171 304 invånare, vilket är 248 invånare mindre än vad vi får ha enligt kommissionen.

Utifrån de givna förutsättningarna har regeringen gjort en samlad bedömning där utgångspunkten har varit att ta in områden som samlat uppfyller kraven på gleshet och långa avstånd. Det har inneburit att kommuner i Örebro län inte kommer att kunna ingå i stödområdet 2014–2020.

Riktlinjerna för stödkartan är inte möjliga att förhandla om, och kommissionen har beslutanderätt i frågan. Jag vill dock påpeka att regeringen vid samtliga möjliga tillfällen, såväl muntligt som skriftligt, framfört till kommissionen våra krav på större flexibilitet, motsvarande dagens karta.

Avslutningsvis pågår för närvarande en stor översyn av hela statsstödssystemet inom EU där inte bara riktlinjerna för regionalstöd förändras. Det finns även stödformer som är möjliga att arbeta med utanför stödområdet, och vi ser nu över möjligheterna att skapa ännu bättre förutsättningar för att de regionala företagsstöden ska vara viktiga instrument för tillväxt i företag i alla delar av landet.

Anf. 97 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka för svaret på min interpellation. Det här är en fråga som engagerar medborgare och kommunpolitiker i mitt hemlän.

EU-kommissionen ändrade inför programperioden 2014–2020 kriterierna för det svenska regionala investeringsstödet. Regeringen har därefter utarbetat förslag som ändrar regionalstöds-kartan. Som jag beskriver i min interpellation krymps stödområdeskartan i Sverige med en femtedel om förslaget genomförs. Bland annat kommer kommunerna Ljusnarsberg, Hällefors, Karlskoga, Degerfors och Laxå i Örebro län att exkluderas.

Det finns nu en oro för vad denna förändring kommer att innebära för redan hårt utsatta kommuner vars näringsliv domineras av exportberoende verkstadsindustri som drabbats hårt av de senaste årens finansiella kris. Bland annat försökte en av de stora industrierna söka de så kallade nödlånen, vilka man nästan fick beteckna som sms-lån, men som det aldrig gick att få ut några pengar från. De lånen var någonting som förra näringsministern var med och tillskapade.

Om nu de här kommunernas företag fräntas möjligheten att ta del av regionalt investeringsstöd kommer det att få allvarliga konsekvenser. Det fortsatta utvecklingsarbetet försvåras. Större företagsinvesteringar, framför allt vad gäller fastigheter, kommer att i det närmaste omöjliggöras i denna del av landet, eftersom bankerna inte går in i sådana projekt med mindre än att någon annan aktör delar finansieringen. Om man till exempel ska bygga en industrifastighet finns det inte möjlighet att låna pengar, då fastighetsvärdet på de här orterna understiger byggkostnaden. Utan regionalt investeringsstöd är det svårt att se vilken aktör som skulle ha valt att göra det. Därför har jag ställt frågan till näringsministern om regeringen avser att vidta åtgärder för att ge utrymme för de här kommunerna. Om jag förstått svaret rätt är det nej.

Näringsministern påpekar i svaret att man från regeringen muntligt och skriftligt framfört krav på större flexibilitet till kommissionen. Jag har läst ett svar som regeringen skickade in den 28 juni, men när det gäller synpunkter på regionalt investeringsstöd står det ingenting om några invändningar om kartan. Jag skulle gärna vilja ta del av de skriftliga synpunkter regeringen skickat in. De muntliga förstår jag att jag får lita på.

I sitt svar säger också näringsministern: ”Vi ser nu över möjligheterna att skapa ännu bättre förutsättningar för ... de regionala företagsstöden.” Men den översynen löser inte frågan nu. Det man i dag har möjlighet att göra är att söka pengar från Länsstyrelsen i Örebro län, och de pengarna är slut i april. Möjligheten att få det här stödet finns inte.

Vart anser näringsministern att de här kommunerna och företagen ska vända sig? Var ska man kunna få det här stödet, som man tidigare har kunnat söka? Var ska man ha möjlighet att få hjälp med finansiellt stöd? Bankerna kommer inte att låna ut pengar med mindre än att det finns någon annan som kan gå in. Tänker sig näringsministern att det är de enskilda kommunerna som ska stå för risken? På vilka grunder har kartritningen skett? I dag finns det kommuner som är stora tillväxtkommuner men ändå har fått starka investeringsstöd och finns med på regeringens karta. Det vore intressant att få reda på vilka kriterier som egentligen har gällt i den här frågan.

Anf. 98 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Förslaget till nytt stödområde grundar sig på ett antal kriterier som jag tog upp i interpellationssvaret. Bland annat ska området ha mindre än 12 ½ invånare per kvadratkilometer, ingå i stödområdet i nuvarande programperiod, alltså fram till 2014, och som helhet bedömas ha permanenta nackdelar, såsom avfolkning eller långa avstånd till större marknader.

Som jag redogjorde för i interpellationssvaret har vi lagt ned mycket möda och tid på att se hur ett stödområde ska utformas för att uppfylla

kommissionens krav. Det är kommissionen som har beslutanderätt i den här frågan.

Utgångspunkten för kommissionens godkännande av stödområde kommer framöver att vara just glest befolkade områden. Det är på den bogen regeringen och Sverige har tilldelats medel och möjligheter att jobba med stödfunktionerna. Tidigare fanns det en möjlighet att ta med områden baserat på andra kriterier, som arbetslöshet, brutto regionalprodukt eller sysselsättningsutveckling. Det finns det inte i dag. Kommissionen ställer tydliga krav. För gleshetskriteriet är det mindre än 12 ½ invånare per kvadratkilometer som gäller. Det har för svensk del när vi har tittat på kartan resulterat i att det är de fem nordligaste länen som kommer att vara grunden för kommissionens godkännande av stödområde.

Det är också möjligt att plocka in områden utanför de fem nordligaste länen, men då måste dessa glest befolkade områden vara angränsande till de fem nordligaste länen och angränsande till det övriga stödområdet. De måste också vara angränsande till varandra. Det måste alltså hänga ihop. Det har till exempel gjorts att vissa kommuner i Småland som tidigare varit med i stödområdet inte heller kan vara med nu.

De nya riktlinjerna innebär även att dagens stödområde måste minska med en femtedel. Från att ha omfattat 15,3 procent av befolkningen ska det i dag omfatta 12,26 procent. Det har inneburit att vi har måst göra en prioritering. Vi har gjort en samlad bedömning, och vi når upp till befolkningstalet. Det skiljer bara 248 invånare upp till det tak som kommissionen satt upp. Vi har pusslat med detta för att försöka få in så många kommuner som möjligt.

För Örebro län är det viktigt att markera att de kommuner som nu hamnar utanför stödområdet inte mister alla möjligheter till företagsstöd.

Flera viktiga stödformer kan fortsätta att beviljas utanför stödområdet, som regionalt bidrag till företagsutveckling och till exempel såddfinansiering. Örebro län kommer med andra ord även fortsättningsvis att ha stora möjligheter att bevilja företagsstöd i länet även om möjligheten till regionalt investeringsstöd kommer att försvinna.

Tittar man på de underlag som vi från Näringsdepartementet har på hur mycket företagsstöd som har beviljats i länet 2007–2013 visar det att omfattningen av företagsstöd som kan ges utanför stödområdet, det vill säga sådant som fortfarande kan ges, är mer än dubbelt så stort som det stöd som bara kan ges inom stödområdet.

Det finns fortfarande möjligheter att ge företagsstöd 2014 och framåt. Det som finns i dag och de senaste åren har varit mer än dubbelt så stort som vad som har getts inom ramen för stödområdet, det vill säga regionalt investeringsstöd.

Anf. 99 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag kan meddela näringsministern att regionförbundets styrelse – som har företrädare för alla partier, men jag tror inte riktigt att alla partier var med på beslutet – har antagit en skrivelse där man påpekar de svårigheter som nu uppstår. Den kritiken har man också skickat över till Näringsdepartementet.

Jag konstaterar också att de som är näringslivschefer eller liknande beskriver en situation som de är väldigt allvarligt bekymrade över. Problemet med riskkapital är betydande, och det är svårt att kunna få stödet. Det är därför jag ställer frågan.

När jag läser de synpunkter som regeringen skickade in den 28 juni 2013 står det tre synpunkter under regionalt investeringsstöd, men man nämner inte alls kartan. Det är bland annat två kommuner som finns med som är tillväxtkommuner.

Jag ifrågasätter inte att de kan ha behov. Men om man tittar på kommunerna Umeå och Luleå, som är två stora tillväxtkommuner, kommer de att fortsätta att omfattas, om jag förstod det rätt. Om de nu har tagits bort är det en sak. Men de fanns med på en annan karta som jag såg tidigare. De är alltså borta därifrån? Det man har gjort är att man har frångått Luleå och Umeå tätorter.

Jag vill veta: Kan man någonstans ta del av synpunkterna som regeringen skickat in? I så fall vill jag kunna ta del av dem från Näringsdepartementet. Det framgår här att man har sagt någonting. Men det finns inte med i det jag har kunnat läsa mig till.

Vad är det mer man ska kunna hänvisa kommunerna till när det gäller stöden? De beskrivningar jag får från lokalpolitikerna och regionalpolitikerna är att det i dag saknas pengar för att kunna söka eftersom det är så begränsat bland annat på länsstyrelserna. Det vore bra om näringsministern kan utveckla den frågan.

Anf. 100 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Detta är en väldigt angelägen fråga. Den engagerar många lokala och regionala politiker och också en näringsminister som är centerpartist och jobbar med regional tillväxt i hela landet.

Vi har lagt ned ett stort arbete på det regionalfondsprogram som jag presenterade för någon vecka sedan. Det handlar om 16 miljarder som går till bland annat riskkapital, innovationer, företagsutveckling och liknande. EU:s regionalfondsprogram som börjar 2014 och sträcker sig till 2020 är 16 miljarder som fördelas runt om i hela landet.

För Örebro län, som ligger i programmet Östra Mellansverige, får man över 1,1 miljard till regional tillväxt. Här har programmet Östra Mellansverige valt att jobba med fyra tematiska mål. Man jobbar med att stärka forskning, teknisk utveckling och innovation. Man lägger 450 miljoner på detta. Man jobbar med små och medelstora företags konkurrenskraft. Där lägger man 340 miljoner. Det ska bland annat gå till riskkapital, möjligheter till kompetensförsörjning, livslångt lärande och att underlätta internationalisering.

Man lägger också pengar på koldioxidsnål ekonomi. Det är 170 miljoner som ska användas till detta. Man lägger pengar på hållbara transporter och på att få bort flaskhalsar. Man jobbar med kollektivtrafik och liknande. Där lägger vi 170 miljoner kronor. De regionala programmen har tagits fram tillsammans av regeringen och regionerna. Det är väldigt viktigt att de kommer underifrån. Dessa medel går till att stärka företagande och regional utveckling.

Utöver det finns det möjligheter i Europeiska unionen i de olika medlemsstaterna att ge ytterligare stöd. För det finns det regionalstödsriktlinjer. Som jag berättade i mitt interpellationssvar är möjligheterna när man

kan ge stöd kraftigt neddragna från kommissionen. Det har gjort att vi har lagt ned mycket tid på att få på plats en bra stödkarta som följer kommissionens förslag. Vi hade gärna önskat ett mer flexibelt synsätt från kommissionen. Det har vi framfört ett otal gånger både muntligt och skriftligt för att på det sättet stärka möjligheterna.

Även för en riksdagsledamot från länet är det viktigt att informera lokala och regionala aktörer att det fortsättningsvis är möjligt att jobba med företagsstöd framför allt inom såddfinansiering och det som kallas för regionalt bidrag till företagsutveckling. Det gäller även utanför stödområdet.

Vi har tittat på hur stödområdet ska se ut, och jag har beskrivit de olika kriterierna på framför allt gleshet. Men det måste också vara sammanhängande och angränsande till varandra. För de fem Norrlandslänen innebär det bland annat att vi har undantagit tätortsområden just för att kunna inkludera angränsande områden utanför dessa län. Där undantas de större tätorterna just för att kunna komma under befolkningstaket.

Det har varit ett detaljrikt planeringsarbete för att inkludera så många som möjligt. Nu ligger vi 248 invånare under det befolkningstak som kommissionen har satt. Det är ganska nära taket. På det sättet har vi fått in så många kommuner som möjligt. För mig är det viktigt med regional tillväxt och möjlighet att ge sådana stöd. Därför har vi jobbat på att få det så bra som möjligt med en så stor bredd som möjligt.

Anf. 101 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Då var det precis som i den beskrivning som jag försökte göra av kommunerna, att man hade kringgått själva tätorterna men att områdena runt omkring hade fått stöd. Så var det. Då är vi i varje fall överens om den bilden.

Det är klart att kommunerna och regionen i Örebro län kommer att fortsätta att jobba med tillväxtfrågor, precis som de gör i dag. Det jag har försökt beskriva är att man är bekymrad över detta. Men tycker att det är en tråkig utveckling och att regeringen borde ha drivit på hårdare.

Regeringen säger att det är kommissionen som fattat beslut och att man inte har kunnat göra någonting. Det väcker frågor om hur vi ska jobba vidare med dessa frågor på regional nivå men också på riksdagsnivå.

Jag tycker att det är viktigt att belysa den situation vi har haft i Örebro län. De diskussioner vi haft om industrin tas upp senare i debatten om Börje Vestlunds interpellation. Det handlar om en viktig tillväxtfaktor i Sverige som står för en stor export.

Om mindre företag ska expandera i kommunen och bygga fastigheter kommer det att vara svårt att kunna investera. Det vi behöver i kommunerna är nya investeringar. Men då måste de också kunna få möjlighet att få stödet som vi har pratat och debatterat om. Jag kommer att fortsätta att bevaka den frågan.

Anf. 102 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Det är viktigt att sätta saker och ting i sitt sammanhang. Statistiken från Örebro län visar att inget regionalt företagsstöd eller investeringsstöd har beviljats i de två kommuner som tas upp i interpel-

lationen sedan 2006, det vill säga Ljusnarsberg och Hällefors. Inget regionalt investeringsstöd har beviljats eller använts där.

Under 2012 och 2013 har inget regionalt investeringsstöd beviljats oavsett kommun. Trots att man har haft möjligheten att ge detta har man inte använt den möjligheten. I stället har man använt de andra två verktygen som fortfarande är möjliga att använda även utanför stödområdet, det vill säga såddfinansiering och regionalt bidrag till företagsutveckling. Det kan man använda i hela Sverige oavsett om man tillhör stödområdet eller inte.

Utöver de två verktyg som fortfarande är kvar för dessa kommuner finns regionalfondsprogrammet, landsbygdsprogrammet och socialfonden. De uppgår tillsammans till satsningar på lite drygt 60 miljarder fram till 2020. Man ska jobba med innovation, grön omställning, små företags möjligheter till tillväxt men också bredband och service. Det är en bredd för att stärka tillväxt och konkurrenskraft i Örebro län och dess kommuner, i Norrland men också i Skåne.

Det är i den delen jag tror att vi kan skapa fler företag och därmed också fler jobb. Det här är en viktig del i detta, med de regionalstödsriktlinjer som vi har talat om, men det är inte hela bilden. Vi har en rad olika verktyg i vår portfölj som vi kommer att fortsätta att jobba med och som kommunerna i Örebro län kan fortsätta att nyttja.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2013/14:373 om EU:s industripolitik

Anf. 103 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Börje Vestlund har frågat varför det är regeringens uppfattning att Sverige inte kan stödja en utveckling av att industrins betydelse ökar i EU och i Sverige.

Till att börja med vill jag säga att Börje Vestlund förmodligen har missförstått regeringens ståndpunkt. Industrin är självklart av stor betydelse för svensk och europeisk ekonomi. Regeringen driver, och kommer att fortsätta driva, en aktiv industri- och näringspolitik för att stärka svensk industri. Regeringen anser att det bör ske genom att etablera långsiktiga och goda ramvillkor, genom investeringar i forskning och innovation, genom åtgärder för ökad resurseffektivitet och minskad miljöpåverkan och genom en fortsatt omställning till ett koldioxidsnålt och hållbart näringsliv.

Däremot anser regeringen att det inte finns något motsatsförhållande mellan tillverknings- och tjänsteindustri. Tjänster är viktiga för att industrins fulla potential ska kunna utnyttjas, och det är inom tjänstesektorn som sysselsättning, export och förädlingsvärde ökar mest. Tillverkningsindustrin är samtidigt genom sin finansiella styrka och sitt kunskapsinnehåll som beställare av tjänster en viktig förutsättning för tjänstesektorns tillväxt. Det finns därmed ett starkt ömsesidigt beroende mellan tjänstesektorn och tillverkningsindustrin.

Regeringen framhåller därför vikten av att fortsätta arbetet med att stärka den inre marknaden för både varor och tjänster, att ta till vara digitaliseringens möjligheter och att fortsätta att arbeta för att minska

handelshinder såväl på den inre marknaden som med tredje land. Mer frihandel underlättar för globala värdekedjor.

Regeringen anser därför inte att svensk och europeisk konkurrenskraft gynnas av att förutbestämma att tillverkningsindustrin ska utgöra 20 procent av ekonomin i dess helhet. Det behövs större hänsyn till industrins utveckling i riktning mot en integrering av produkter och tjänster. Målet är att alla sektorer ska växa. Konkurrenskraften beror av många andra faktorer som till exempel utbildning, infrastruktur och möjligheter till handel. Att ensidigt fokusera på en del av ekonomin stärker inte konkurrenskraften långsiktigt.

Den svenska positionen är att inte sätta upp ett kvantitativt mål för industrins andel av ekonomin. Den stöds av en majoritet av EU:s regeringar. Det kvantitativa målet var inte heller något som lyftes fram av EU:s stats- och regeringschefer i slutsatser från det nyligen avslutade Europeiska rådet.

Anf. 104 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag ska be att få tacka för svaret på interpellationen. Jag tror i och för sig inte att jag skulle ha skrivit den om regeringens ståndpunkt hade varit densamma i detta interpellationssvar som den man lämnade i samband med att man skulle diskutera detta dels på konkurrenskraftsrådet, dels inför Europeiska rådet.

Jag har inte missförstått regeringens ståndpunkt. Jag håller med om allt man säger i det första stycket om industrins betydelse. Men regeringen har vid flera tillfällen sagt att industrin har minskat kraftigt i betydelse, att den inte betyder lika mycket som den har gjort tidigare och så vidare. Detta har sagts inte minst av statsministern i ett fabulöst uttalande vid något internationellt möte. Jag kommer inte ihåg exakt vad han sade, men i stora drag var det att industrin i princip är på väg att försvinna från Sverige. Vi vet alla att det inte är sant. Jag kan alltså hålla med om det första stycket.

Nästa stycke kan jag också hålla med om. Låt mig bara erinra om en sak. Så här uttryckte regeringen sig i samband med överläggningarna: Man ville inte att industrin skulle få en större betydelse på bekostnad av andra sektorer, till exempel tjänstesektorn. Det var ungefär så regeringen uttryckte sig. Om man inte hade gjort det skulle jag aldrig ha skrivit interpellationen. Det var på exakt detta sätt regeringen sade när man hade överläggningarna. Det är det jag tycker är så konstigt, och det är det som är det mest motsägelsefulla.

Jag tror ärligt talat inte att vare sig statsrådet eller jag, som tillhör två tillväxtvänliga partier, över huvud taget skulle uttrycka oss på det sättet av den enkla anledningen att vi vet att det ena inte stöter bort det andra. Det är tvärtom: Tjänstesektorn och industrin är beroende av varandra. Det kan man på enkla sätt redovisa genom att man ser att till exempel i samband med att det kommer en industri till en ort växer också tjänstesektorn, och tjänstesektorn har stor betydelse för att industrin över huvud taget ska fungera. De hänger ihop i den meningen. Vi vet också av det underlag vi har att 70 procent av all tjänsteexport har direkt anknytning till varuexporten.

Vi tycker att industripolitiken måste vara modern. Den ska vara kreativ och innovativ, och den ska ta till sig nya moderna tekniker. Det är någonting man gör. Man ska ta till sig gröna tekniker. Industrin ska också vara en viktig – kanske den viktigaste – beståndsdel för att vi ska kunna utveckla och få en stark tillväxt för Sverige och för Europa. Den kommer att betyda mycket för både den europeiska utvecklingen och den svenska utvecklingen även i framtiden. Då blir det lite famöst att påstå att den skulle stå tillbaka till förmån för något annat. Det är precis så näringsministern och statsministern uttryckte sig inför mötena. Jag tycker att det är jättebra att ni har ändrat er, för det var det som var den stora poängen i det här.

Samtidigt kan man konstatera något annat. Vi ska diskutera Stockholm i framtiden här senare. Jag kollade upp hur stor andel av ekonomin som består av industri bara i Stockholm. Det kanske inte direkt är industri man tänker på när man åker in till Stockholm. Men ungefär 10–12 procent av hela Stockholms samlade produktionsvärde kommer direkt från industrin. Man ser annars bara att industrin finns längst nere i söder och längst upp i norr. Vi menar därför att detta är en sak som regeringen har missuppfattat.

Anf. 105 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Jag skulle vilja inleda med att säga att jag är glad att som näringsminister få möjlighet att tala om den viktiga industrin. Jag kommer själv från en region, Gnosjöregionen, som är präglad just av industrin och dess förutsättningar att skapa jobb. Det handlar också om möjligheten till innovation, förnyelse och förändring.

Om det är något som man kan se tydligt är det inte bara att vi har en tjänstesektor och en industrisektor som är ömsesidigt beroende av varandra utan att även tillverkningsindustrin och industrisektorn har ett högre tjänsteinnehåll i dag än för många år sedan.

Bland annat berättade Ericsson för mig i förra veckan under mina samtal med industrin att tjänsterna står för drygt 40 procent av deras totala försäljning. Under de senaste åren har de stått för mellan 42 och 44 procent, men de räknar med att tjänsteinnehållet i deras verksamhet kommer att öka under de kommande åren.

Tjänsteinnehållet i den tillverkande delen och varuproduktionen ökar markant. Det är av den anledningen som jag i EU-nämnden inför konkurrenskraftsrådet, då Börje Vestlund var med, beskrev varför regeringen var emot ett kvantitativt mål om 20 procent som industrins andel. Det är ett alltför smalt sätt att se på det.

Industrin är inte enbart den tillverkande och producerande delen. Det finns också ett tjänsteinnehåll i detta. Det är därför det är svårt att sätta upp en andel av bnp.

Vårt mål är att alla sektorer ska växa. Det gäller industrin som är renodlad produktion, den industri som har ett högt tjänsteinnehåll och tjänstesektorn. Vi behöver skapa jobb i alla sektorer; de är alla jätteviktiga. Industrin är dessutom en hörnsten i svensk ekonomi, inte minst för dess stora betydelse för vår svenska export. 77 procent av svensk export kommer från de tillverkande delarna, vilket gör det hela unikt.

Detta gjorde att jag för drygt ett och ett halvt år sedan tillsammans med IF Metalls ordförande Anders Ferbe tog initiativ till nationella industrisamtal som jag har haft tillsammans med Industrirådet, det vill säga de fackliga förbunden och industriarbetsgivarna, för att diskutera ett antal utmaningar. Vi har haft gemensamma seminarier och workshoppar för att stärka Sverige som industrination och tekniknation.

Vi har behandlat vikten av goda ramvillkor – att vi ska fortsätta ha låga skatter och god tillgång till finansiering, till exempel, och bra inre marknadsregler i EU. Vi har tagit upp vikten av forskning och innovation för att industrin ska fortsätta att ligga i framkant. I förra veckan tog vi upp internationalisering, möjligheten till handel och att både små och stora företag ska kunna få stöd för möjligheten att hitta nya marknader. Det kommer att landa i en gemensam strategi framöver för att på det sättet peka ut hur vi ska stärka svensk industri framåt.

Jag tycker att industrin är otroligt viktig, och jag är glad över att den här frågan lyfts upp. Vi vill stärka industrin. Vi tror däremot att ett 20-procentsmål som andel av bnp är ett lite trubbigt verktyg att använda. Det är lätt att manipulera. Det kan bli en 20-procentig andel av bnp bara för att en annan minskar, vilket var vad jag sade i EU-nämnden, och då har vi inte lyckats. Vi vill ju att industrin ska växa och också att tjänstesektorn ska göra det. Det var det som vi konstaterade, och det var därför som vi i stället påpekade alla sektorer betydelse och möjlighet att växa i den svenska ekonomin.

Anf. 106 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Det är bra att man ändrar sig i regeringen, tycker jag. Så här har tongångarna inte gått någon annan gång när vi har diskuterat dessa frågor, utan då har man lyft fram tjänstesektorn som någonting som kommer att växa mycket på bekostnad av industrin, eller tvärtom att om man låter industrin växa sker det på bekostnad av tjänstesektorn.

Jag tror inte på ett sådant resonemang, och det är med den utgångspunkten som jag har ställt den här interpellationen. Nu säger regeringen att man inte heller har den uppfattningen, så på den punkten är vi överens.

När det gäller det kvantitativa målet däremot är det så att för att vi ska kunna utveckla och stärka tillväxten i Europa och i EU har vi konstaterat att industriprodukter i dag har ett högre tjänsteinnehåll än vad de hade tidigare. Det tror jag att alla som har någonting med industri att göra är överens om. Då ter det sig ännu mer obegripligt att regeringen inte kan stödja det här kvantitativa målet om att industrins betydelse får växa, för det stärker samtidigt tjänstesektorn. Vi pratade inte bara om tillverkningsindustrin, utan det här handlade om att industrisektorn skulle växa. Det var inte att varuproduktionen skulle växa, utan det stod att industrin skulle växa, som var det som var poängen i hela det meddelandet. Jag kan inte se att det går att läsa på annat sätt än att det var just industrins betydelse som skulle öka. En återindustrialisering vill jag minnas att det stod om i meddelandet.

Jag tycker fortfarande att regeringen säger: Nej, vi tycker inte att industrin ska växa, utan det ska vara andra sektorer som växer. Det är fortfarande det resonemanget som präglar statsrådets resonemang kring de här frågorna.

Det andra som jag skulle vilja ta upp i det här sammanhanget är vilken syn regeringen har på industrins roll i framtiden när det gäller tillväxten i Sverige. Kommer den att växa eller minska i betydelse? Regeringen har trots allt uttalat, framför allt statsministern, att industrins betydelse i svensk ekonomi kommer att minska. Är det någonting som statsrådet tror på, eller har hon uppfattningen att industrin kommer att vara en viktig del av den svenska tillväxten och ekonomin även i framtiden?

Anf. 107 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Regeringen anser att industrin är viktig. Regeringen anser att den är en hörnsten i vår ekonomi. Regeringen anser att tillverkningsindustrin är en avgörande och viktig del för svensk export, vilket är en angelägen värdemätare, då svensk export är viktig för svensk bnp och för svenska jobb, inte minst på landsbygden.

Regeringen kommer att fortsätta att driva på för en aktiv industripolitik och en aktiv näringspolitik för att alla sektorer ska växa i vårt samhälle. Vi behöver fler jobb, och därför kommer vi att fortsätta att stärka möjligheterna för goda ramvillkor i Sverige. Det sker genom att man öppnar den inre marknaden i EU för digitala tjänster. Det handlar om ett frihandelsavtal med USA som kommer att betyda mycket för vår svenska industri, och det handlar också om vad vi gör hemma i Sverige. Vi har exempelvis sänkt bolagsskatten från 28 procent ned till 22 procent sedan 2006. Vi har infört ett FoU-avdrag, alltså ett avdrag för forskning och utveckling, sedan årsskiftet och ett investeringsavdrag för möjlighet till tillgång till kapital för mindre företag. Vi återinförde lärlingsutbildningen under förra mandatperioden, och den hade då varit borta från svensk utbildningspolitik under decennier. Det är någonting som industrin har välkomnat. Vi har stärkt yrkesutbildningarnas koppling till arbetsmarknaden, vilket industrin också har lyft fram.

Det är alltså en rad olika delar som är viktiga för att industrin ska växa och vara stark i Sverige. Det är inte regeringen som genom planeekonomi bestämmer exakt vilka företag som ska stanna i Sverige, vilka företag som ska komma tillbaka och vad företagen ska fatta för investeringsbeslut. Däremot är det viktigt att vi har en bra jordmån för att företag ska vilja flytta hem till Sverige igen. Vi har sett ett par exempel på att man har gjort det de senaste åren. Det är också vår skyldighet att skapa en god jordmån för företag att växa här i Sverige. Det kan vi också se prov på.

Vi befinner oss på en global marknad, och det Sverige tävlar med andra länder om handlar just om goda ramvillkor. På Börje Vestlunds fråga om industrin kommer att växa eller minska under de kommande åren är svaret att det beror på om alliansregeringen får sitta kvar eller inte. Får vi sitta kvar vid makten kommer vi att fortsätta stärka svensk industri med goda ramvillkor, sänkta kostnader och liknande, och vi kommer att betona betydelsen av frihandel. Hur en rödgrön regering ser på till exempel frihandel, den inre marknaden i EU och kostnader för att ha unga anställda får Börje Vestlund svara på. Vi kommer att fortsätta att stärka möjligheten för svensk industri och svenska jobb i den sektorn.

Anf. 108 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag tänker inte ge mig in i den debatten, men vi kan väl konstatera att när det gäller synen på EU:s inre marknad och synen på frihandel finns det ganska liknande uppfattningar. Eftersom jag i huvudsak ansvarar för handelspolitiken i min partigrupp kan jag säga att jag understundom kan tycka att den typen av diskussioner blir ganska tråkiga här i kammaren. Man vet vilken typ av debatt som pågår där ute, utanför kammaren, men här inne kan den bli ganska tråkig. Här dunkar vi bara varandra i ryggen och tycker att alla ska ha samma uppfattning. Det kan bli lite tråkigt. Just den delen är jag alltså inte ett dugg orolig för.

Det kommer att finnas många andra problem som kommer att växa för alliansregeringen, om den mot förmodan skulle få vara kvar. Det får vi väl se efter valet.

Jag tror inte heller att man genom något slags planekonomi kan få fram fler eller färre jobb, men det kan man få genom att driva en gynnande politik, till exempel genom att ge förutsättningar för att ha en bra industriverksamhet. Då är jag inte säker på att det alltid handlar om vilken typ av skattesystem det finns eller vilken typ av villkor som råder i övrigt, utan det kanske kan handla om andra saker, till exempel om det är möjligt att etablera sig på ett visst ställe där industrin vill finnas.

En annan sak som jag vill säga, och som vi väl kan glädja oss åt i största allmänhet, är att det faktiskt finns företag som flyttar från till exempel Sydostasien tillbaka till Europa. Man kan se det ur två perspektiv. Prisnivåerna börjar komma i kapp de prisnivåer som råder i Europa, och det är en utveckling som är bra för Asien. Men det är också bra för Europa, för då får vi tillbaka fler arbeten.

Anf. 109 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Jag vill tacka Börje Vestlund för en bra och angelägen debatt om hur vi ska skapa fler jobb inom den svenska industrin och hur vi ska få en fortsatt stark och aktiv industri- och näringspolitik från regeringens sida. Jag tycker också att det var bra att Börje Vestlund här i sitt sista anförande gick ifrån det planekonomiska tänket om att ha kvantitativa mått som andel av bnp och i stället pratar om goda ramvillkor och förutsättningar för att vi ska ha en industri som växer.

Vi kommer att fortsätta att verka för en stark tillverkningsindustri i Sverige. Både fack och arbetsgivare informerar mig om det här ömsesidiga beroendet som tjänstesektorn och industrin har och det alltmer ökade tjänsteinnehållet i tillverkningsindustrin. Det är en modern industripolitik som vi måste forma framåt, och den bygger på just den vetenskapen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 110 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att bemannade rymdresor ska kunna förverkligas.

Inom regeringen är arbetet fördelat så att utbildningsminister Jan Björklund har huvudansvar för rymden, forskning och utbildning och jag som näringsminister har ansvar för turism.

Sverige behöver fler hållbara turistdestinationer som är internationellt konkurrenskraftiga för att attrahera fler utländska besökare. Regeringen gav därför 2012 Tillväxtverket i uppdrag att genomföra insatser för att stärka och utveckla hållbara turistdestinationer. Kiruna var en av de fem pilotdestinationer som valdes ut för att ta del av insatserna, bland annat utifrån Kirunas engagemang och satsningar på rymden.

Totalt har regeringen satsat 60 miljoner kronor på destinationsutveckling, och arbetet pågår nu ute i landet. Utvecklingen av bemannad rymdfart och rymdturism utgör en viktig potential för Kiruna som destination, och jag ser framför mig att det arbete som nu genomförs i destinationen kommer att bidra till en positiv utveckling för rymdturism.

Anf. 111 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Jag har frågat näringsministern vad hon tänker vidta för åtgärder för att Sverige ska kunna genomföra bemannade rymdresor och se till att vi får en rymdhamn i Kiruna. På det har ministern svarat att man satsar på turism.

Den delen av svaret är gott och väl, att man har satsat 60 miljoner på fem olika destinationer och där Kiruna är en del. Men det är inte svaret på min fråga om vilka åtgärder näringsministern vill vidta för att bemannade rymdresor ska kunna genomföras.

Det ligger ju i det som är kopplat till att detta inte bara handlar om turism utan också handlar om att man i samband med bemannade farkoster eller rymdraketer ska kunna syssla med både utbildning och forskning. Den delen finns det inget svar på, utan ministern hänvisar till en annan minister.

Herr talman! Jag trodde att vi hade en samlad regering och att när en minister uttalar sig gör man det för Sveriges regering. Därför kan jag konstatera att jag känner stor besvikelse över svaret.

I den förra debatten talades det om industrin, och ministern sade att industrin är en viktig del. Där kan vi nog vara helt överens. Men som jag ser det är detta en industri som ligger i sin linda – det här är morgondagens industri.

Om Sverige ligger på och ligger i framkant, och om rätt beslut tas, kan vi kanske bli världsledande på bemannade rymdfarkoster och syssla med forskning och utveckling. Vi är väl, och har varit, bäst på många olika tekniska saker. Det tycker jag att vi ska vara även i framtiden.

Därför känns det lite märkligt att regeringen inte kan komma till skott och få till ett ramverk, det vill säga det som saknas för att man ska kunna genomföra bemannade rymdresor. Det är själva ramverket som jag efterlyser i min interpellation, och det är just det svaret som saknas.

*Svar på
interpellationer*

Prot. 2013/14:101
15 april

Med tanke på möjligheten till forskning, och att vi i så fall ska knyta forskare till oss här i Sverige, måste vi beakta den konkurrens som finns på det här området. I USA har man löst det och kommit en bit på vägen. En annan stark konkurrent är Storbritannien, och där är de på gång. Om de kommer före Sverige kommer vi att konkurrera om forskarna.

Det vore väl lite olyckligt om vi nu skulle förlora på upploppet på grund av att den svenska regeringen inte kan sätta sig ned tillsammans och ta ett beslut, mellan minister Björklund och näringsministern, som är här i kammaren och säger sig vara positiv. Jag väntar fortfarande på besked om vad ministern avser att vidta för åtgärder.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 112 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Jag välkomnar generellt planerna på en hållbar svensk rymdturism. Vi har haft en snabb tillväxt inom besöksnäringen under framför allt de senaste åren. Det gäller både hur destinationerna har utvecklats, till att bli mer exportmogna och mer internationellt intressanta, och den jobbtillväxt som vi ser i besöksnäringen, inte minst på landsbygden. Vi behöver nu fylla på i förråden med fler attraktiva besöksmål. Det jobbar såväl regeringen som destinationerna och Visit Sweden med.

Om vi går in specifikt på rymdverksamheten krävs det tillstånd för att bedriva rymdverksamhet, och det regleras i lagen om rymdverksamhet och förordningen om rymdverksamhet. Specifika frågor som rör just detta lagstiftningskomplex är statsrådet Beatrice Ask ansvarig för. Specifika frågor som rör till exempel Rymdstyrelsen och förordningen om rymdverksamhet är Jan Björklund ansvarig för.

Jag tar upp detta just för att interpellanten ska förstå att dessa frågor är uppdelade på olika områden beroende på om det gäller lagar om rymdverksamhet eller Rymdstyrelsen, det vill säga forskningsdelen, som av naturliga skäl är knuten till forskningsminister Jan Björklund.

Vi följer dessa frågor väldigt nära från Näringsdepartementets håll. Så sent som i förra veckan, den 11 april, aviserade Jan Björklund och regeringen en ny nationell rymdstrategi för att svensk forskning och industri ska kunna utvecklas och bidra till svensk tillväxt. Syftet med utredningen och den breda översynen är att de ska resultera i mål och prioriteringar för hur Sverige som land ska kunna få ut mesta möjliga av investeringarna på rymdområdet. I utredningsdirektiven omnämns kommersiellt bemannad rymdfart. I går såg jag till exempel att just den nationella rymdstrategin välkomnas av dem som arbetar med Spaceport Sweden uppe i Kiruna.

En viktig del som är en bra och angelägen bas för att utveckla rymdturism, förutom de tillstånd som måste till och som man nu tittar på i rymdstrategin, är att destinationen själv behöver utvecklas och samla förstudier och material för detta.

I Kiruna fokuserar destinationsbolaget Kiruna Lappland på att öka attraktionskraften för destinationen med bland annat satsningar på rymdturism. Exempel på insatser som destinationerna jobbat med är att man har tagit fram en förstudie och ett koncept för ett Space Visitor & Science Center med inriktning på rymden. Utöver det jobbar man med andra frågor som är viktiga för att stärka Kiruna som turistdestination.

I ljuset av både det vi gör för att stärka Kiruna som turistdestination och det regeringen så sent som förra veckan aviserade med en nationell rymdstrategi, och som har välkomnats av de aktörer som arbetar med detta, är det tydligt att regeringen gör en hel del för att stärka denna del både för forskning och för industri framåt.

Anf. 113 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Det som möjligtvis är lite förvånande är väl att de som nu finns uppe i Kiruna bara står och väntar. De behöver ju bara besked. Det är i grund och botten det som hela frågan handlar om. De är inte hjälpta av en nationell rymdstrategi med en bred översyn, för det tar tid. De behöver tillstånd och besked nu.

Den här industrin tror jag kan vara en framtidsindustri, med hundratal jobb uppe i Norrbotten. Jag är inte säker på att det räcker, utan det kan handla om ännu fler. De behöver bara besked om tillstånd. De behöver inte mer översyn.

De har kunskapen. Men de konkurrerar med USA och med Storbritannien. USA har ett ramverk, och Storbritannien är på gång. Där är ministern med på banan. Och de har sagt att de ska bli mer eller mindre världsbäst på detta.

Det är det Sverige konkurrerar med, och det är om det vi behöver få besked om vi vill gå vidare. Vi kan inte vänta på en utredning – framför allt inte investerarna. Det står ju investerare beredda att sätta in pengar omgående om man bara får tillståndet. Det blir ett moment 22.

Det måste väl ändå vara bättre att ministrarna talar med varandra och ser till att lösa detta oavsett vems ansvarsområde det är. Vid varje tillfälle som den svenska regeringen uttalar sig i en fråga utgår jag nämligen från att det är en regering som uttalar sig, inte fyra olika partier som har olika viljeuttryck. Det handlar om Sveriges regering. Då måste väl näringsministern kunna göra en viljeinriktning och säga att vi ska lösa detta och att vi ska lösa det innan vi blir utkonkurrerade.

Om Storbritannien kommer före Sverige blir det naturligtvis konkurrens om forskarna. Har britterna då knutit till sig ett visst antal forskare blir det svårare för Sverige att knyta till sig forskare. Då ska vi konkurrera där. Därtill ska det byggas rymdraketer, och det blir också en konkurrensfråga när man ligger steget efter.

Jag hoppas verkligen att ministern i sitt nästa inlägg kan se att detta kan vara en framtida industri för Sverige som kan skapa massor av arbetstillfällen, framför allt uppe i Norrbotten, men som också kommer att skapa ringar på vattnet till annan industri. Det kommer att handla om att upptäcka och se nya saker, sådant som vi faktiskt inte känner till i dag, som man kan få del av.

Ur ett långsiktigt perspektiv är turismen som jag ser det bara en liten bit. Det är forskningen och utbildningen som kan bli den stora industrin och som kan generera både exportpengar och tillväxt till Sverige.

Anf. 114 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Talmannen har kanske liksom jag legat och tittat upp mot rymden en vinternatt, fascinerats av det oändliga och ofattbara och tänkt att det kanske en dag finns möjlighet att själv få sväva tyngdlöst och samtidigt se jorden från ovan.

Idén om rymdresor har ju funnits under väldigt lång tid, men det är sedan början av 2000-talet den har övergått från en idé till en konkret verksamhet för att förverkliga rymdturismen. Det går allt snabbare med den teknikutveckling vi har. Nyligen har man genomfört ytterligare en lyckad testflygning. Allting pekar på att de första passagerarna kommer en bit ut i rymden innan det här året är slut.

För oss svenskar är det en intressant fråga om man ser detta som en besöksnäring med potential men också om man förstår den unika möjligheten vi har att etablera en rymdhamn i Kiruna och vad det kan innebära som en katalysator för tillväxt, vilket den föregående talaren och interpellanten tydligt pekade på – en katalysator som skapar jobb och kopplar akademi och forskning till ett område som växer i framtiden.

Erfarenheten av raketuppskjutning har vi sedan länge i regionen. Vi har infrastrukturen. Vi har förutsättningar rent fysiskt men också en omgivning som redan i dag drar tusentals människor från hela världen. Som flygplatschefen Peter Salomonsson säger i januarinumret av Besöksliv: Vi har polarnatt och midnattssol, norrsken och ishotell och så rymden ovanpå allt det.

Ministern var inne på att Kiruna har gjort en förstudie där man pekar på potentialen i att etablera rymdhamnen och få i gång rymdturismen. Man bedömer att det handlar om 145 000 besökare, en omsättning på över 1 miljard i regionen och en mängd nya arbetstillfällen.

Men när jag lyssnar på näringsministern i debatten stärks också min övertygelse om att vi måste ta ett samlat grepp om frågan när det gäller rymden. Det handlar om att ta det breda greppet, men det handlar också om att säkerställa att de lagar vi måste stifta och de beslut vi måste ta inte bakas in i det stora hela så att det rinner oss ur händerna.

Satsningen på rymden berör så mycket. Det är besöksnäring, forskning, utbildning, infrastruktur, transport och utveckling av helt nya produkter. Det är helt enkelt en färd där jag inte tror att Sverige har råd att inte säkra att vi finns med i täten. De potentiella vinsterna för Sverige som nation är stora, och intresset för den svenska rymdindustrin är stort.

Sverige och Kiruna konkurrerar med omvärlden. Det handlar om en handfull orter som kan bidra till att förverkliga den här nya industrin. Då vore det väldigt tråkigt om vi snubblar eller stannar på slutet, om vi blir förbisprungna för att vi inte springer fort nog.

Det behövs en tydlig politisk vilja. Det behövs en samlad rymdstrategi. Det behövs också redan nu ett regelverk för bemannade rymdfärder.

Jag undrar därför dels när rymdstrategin ska vara färdig, dels om näringsministern inte ser faran i att besluten om regelverk bakas in i det stora hela.

Anf. 115 JOHAN JOHANSSON (M):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam ställer en angelägen fråga om hur det ska bli med bemannade rymdfärder från Sverige och med rymdhamnar. Det är en viktig fråga.

Ministern gick igenom vad regeringen har gjort. En nationell strategi för rymden är på väg. Det är jättebra. Jag tror dock inte att det är så enkelt att man kan säga att det bara är att ge tillstånd. Det kommer nog att krävas en del lagändringar för att man ska få genomföra det här. Det måste få utredas, och nu säger man att utredningen ska vara klar i mars 2015. Det tycker jag ändå är ganska snabbt marscherat. Det här är ju någonting som Spaceport Sweden faktiskt har begärt att få svar på.

Rymdfärder kan ge en jättestor boost för Sverige. Men tittar man på de internationella exemplen – Spaceport America och Nasas anläggningar – ser man att besöksnäringen är den kanske största delen. De har väldigt många besökare och väldigt hög omsättning.

Här har Kiruna en jättestor fördel. Det finns en etablerad besöksnäring. Den ska vi bygga vidare på kompetensmässigt. Men om vi ska få till en rymdhamn i Kiruna krävs det inte bara tillstånd och att det finns investerare som vill investera i rymdfarkosterna. Vi måste också ha en besöksnäring där man kan få uppleva rymden. Jag kanske inte vill åka till rymden utan uppleva den på backen. Jag vill se uppskjutningar och vara med på det hela.

Det kommer att krävas gigantiska investeringar. Man har en besöksnäring som har stor potential. Tänk er då att man tillför högre restaurangmoms och högre arbetsgivaravgifter för alla unga som finns i branschen. Spetspersonalen som ska finnas där och som har ganska goda inkomster ska få höjda marginalsatser. Ska vi kunna locka internationell kompetens till Kiruna gäller det att vi har ett skatteklimat som faktiskt är attraktivt.

Jag vill avsluta med att säga: Avstå från flygskatt! Det gynnar inte Kiruna.

Anf. 116 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! När jag lyssnar på socialdemokraterna i debatten märker jag att de gör allt som står i deras makt för att utmåla skillnader när det i stället är så att ambitionen är densamma som regeringens.

Anledningen till att jag uppehåller mig vid just rymdturism är att interpellanten Carina Adolfsson Elgestams rubrik på interpellationen är just *Rymdturism*. Det är därför jag svarar på frågan som handlar om rymdturism. Det är en fråga som ligger i min portfölj.

Jag kan också konstatera att det statliga riskkapitalbolaget Inlandsinnovation har investerat i Spaceport Sweden. Det är ett riskkapitalbolag som Socialdemokraterna har uttryckt skepsis mot, men man har gjort investeringar för att möjliggöra för detta företag.

Jag har också sagt i debatten att jag välkomnar planerna på en hållbar svensk rymdturism. Vi har stärkt detta bland annat genom att Kiruna är en av fem pilotdestinationer i hela Sverige som har fått medel av regeringen för att arbeta med turismen och utveckla destinationerna. Det är inte Socialdemokraterna som har pekat ut Kiruna.

Det gjorde man inte när man hade möjligheten, och man har inte gjort det nu heller, utan det är den nuvarande regeringen genom Tillväxtverket som har pekat ut satsningar på pilotdestinationer runt om i landet.

Jag har i debatten också berättat om en ny nationell rymdstrategi som aviserades i förra veckan. Den har välkomnats av de aktörer som jobbar med de här frågorna. I utredningsdirektiven nämner man också kommersiellt bemannad rymdfart. Det är inte bara ett pennstreck som ska göras, utan det krävs rättssäkerhet och utredning för att göra vissa förändringar, och den ordningen hoppas jag kommer att råda även om olyckan skulle vara framme och Socialdemokraterna skulle komma till makten. Man bereder saker och ting, och det gör man genom den här utredningen, som ska titta på just kommersiellt bemannad rymdfart.

Rymdturism ligger i hela regeringens intresse, och vi svarar med en röst. Men hade Carina Adolfsson Elgestam velat ha en diskussion om forskning borde hon ha haft en interpellationsdebatt med forskningsministern. Men jag är beredd att svara på alla frågor och tycker också att jag har gjort det.

Turismen är en del som interpellanten själv tog upp. Jag tycker att det är bra att vi har den diskussionen. Jag kan konstatera att det är hela alliansregeringen som har lagt fast aviseringen om en nationell rymdstrategi. Det är på tiden, och det är bra att regeringen tar detta initiativ för att lägga en bra grund framåt.

Anf. 117 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att vända mig till Johan Johansson: Visst kommer väl du från Norrbotten? Jag är inte så säker på att dina väljare där hemma känner sig helt nöjda med ditt svar här i debatten, som mer var riktat till mig och Socialdemokraterna. Det här är en viktig fråga för Norrbotten, för jobb och tillväxt, men också för hela Sverige. Det här skulle ju spilla över till så många andra industrier.

Ministern hänvisar till rubriken på min interpellation. Det är helt riktigt att det står "rymdturism" i rubriken, men i interpellationen står också: "I Kiruna håller en ny industri på att växa fram och Sverige kan om några år vara världsledande på en rymdhamn med dagliga avgångar mot tyngdlöshet. Att ta steget och utveckla bemannad rymdfart där turism är en del, forskning och utbildningen en annan." Så står det i interpellationen, men det ministern har svarat på är det som är kopplat till turism.

Det är en del, men det som kan generera den stora tillväxten i Sverige och den stora konkurrensen är det som är kopplat till forskning och utbildning. Där kan vi ligga steget före och upptäcka nya saker. Det är där tyngdpunkten ligger, och det saknas i svaret.

Det vore bättre om ministern var ärlig och sade att vi ska se till att vi får ett tillstånd. Det handlar ju om ramverket. Som jag har uppfattat det i de samtal jag har haft med dem som är inblandade och jobbar med detta är det inte en lag som behöver ändras, utan det handlar om tillståndet. Det är inte så avancerat som ministern vill ge bilden av här.

Anf. 118 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Jag är helt övertygad om att det här är en framtidsbransch där Sverige behöver finnas med och behöver ha en ledartröja för de möjligheter det ger. Spaceport Sweden tror att Sverige har en potential att fånga 25 procent av den globala marknaden för rymdturismen, men då måste det också till ett svenskt politiskt beslut som möjliggör affärer med rymdoperatörerna. På flera håll i Europa finns, som vi har hört i debatten, initiativ som öppnar för rymdturism. Storbritannien ligger kanske närmast, med en väldigt tydlig agenda från regeringen. Vi har dock fortfarande ett försprång när det gäller infrastrukturen och erfarenheten på området.

Men också Holland, Tyskland och Spanien har långt gångna planer på att utforma egna program för kommersiella bemannade rymdfärder. Då är det också viktigt att vara tydlig i den här debatten. Det handlar ju inte om statliga pengar utan om vilja och visioner. Det handlar om regelverk och tillstånd som gör att de som vill investera i den här branschen får den möjligheten.

Vi hörde att den nationella rymdstrategin ska vara klar till mars 2015. Det sade en av debattörerna. Det är bra att vi får en nationell rymdstrategi. Men vi vet alla här i kammaren att det inte innebär att vi har de

regelverk och tillstånd som skulle behövas. Ministern pekar på att detta nämns i utredningsdirektiven, men för mig är det viktigt att säkerställa att regeringen levererar både en nationell rymdstrategi och regelverk som gör det möjligt med bemannade rymdfärder.

Anf. 119 JOHAN JOHANSSON (M):

Herr talman! Som alla debattörer har sagt här finns det stor potential för Spaceport Sweden att bli ett flaggskepp för Sverige för att öka svensk attraktionskraft både när det gäller besöksnäring och när det gäller forskning och utveckling.

Och ja, herr talman, jag är från Norrbotten. Det är just därför jag bryr mig om den här frågan. Det är just därför jag är rädd för att höjd krogmoms, höjda ungdomsarbetsgivaravgifter, införandet av en flygskatt och höga marginalsatser för dem som kommer som experter och ska jobba i den här branschen kommer att slå mot Kiruna.

Anf. 120 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Jag vill tacka för en bra debatt. Detta är en viktig fråga såväl för forskning och industri som för besöksnäringen. Jag välkomnar att Socialdemokraterna gillar de satsningar som alliansregeringen har gjort för att stärka besöksnäringen både genom pilotdestinationerna och genom aviserandet av en nationell rymdstrategi, som regeringen presenterade i förra veckan. Det är bra att Socialdemokraterna ansluter sig till detta.

Vad jag däremot är lite bekymrad för är att man verkar se ned på besöksnäringens potential för jobbskapande. Man pratar om forskning och industri, och det är viktiga delar, men man får inte glömma den betydelse som besöksnäringen har för att skapa jobb och tillväxt. Det är en av Sveriges nya basnäringar. Över 160 000 personer jobbar där, och det finns stora möjligheter framöver att också dra nytta av rymdturismen för att bygga besöksnäringen starkare och få fler jobb i Kiruna och Norrbotten.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 2013/14:401 om strategiskt branschprogram för digital era

Anf. 121 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Fredrik Lundh Sammeli har frågat mig vad jag och regeringen tänker göra för att ytterligare utveckla serverhallsetableringarna i Luleåregionen för att stärka Sveriges ställning på det digitala området samt om jag är beredd att utforma ett strategiskt branschprogram för den digitala eran.

Låt mig börja med att instämma i Fredrik Lundh Sammelis åsikt att investeringar i datacenter i norra Sverige är mycket viktiga. Det visar att Sverige är ett attraktivt land att investera i och att vi har många konkurrensfördelar som till exempel gynnsamt klimat, stabila regelverk, hög kompetens och god tillgång på trygg och grön energi. Etableringen av datacenter ger nya arbetstillfällen, både inom byggsektorn och med efter-

följande drift, men kan även ge möjlighet till spridningseffekter genom samverkan med universitet och högskolor.

Arbetet med att stärka näringslivsklimat och entreprenörskap står högt på regeringens agenda. Sedan 2006 har en rad insatser genomförts för att öka intresset för att starta och driva företag men också för att förbättra förutsättningarna för tillväxt och utveckling i befintliga företag.

Regeringens aktiva politik har bland annat bidragit till att Facebooks serverhallsetablering hamnat i norra Sverige. År 2011 valde företaget att etablera en första serverhall i Luleå, och regeringen beviljade ett regionalt investeringsstöd på totalt högst 103 miljoner kronor. Facebook presenterade i mars i år att bolaget väljer att investera i en andra anläggning i Luleå. För den andra anläggningen har Tillväxtverket beviljat ett regionalt investeringsstöd. Som skäl till detta är bland annat att Facebook-etableringen bedöms som strategiskt viktig för att marknadsföra regionen och Sverige för ytterligare investeringar.

Det är glädjande att regeringens stöd till etableringen leder till det vi ville, det vill säga en god utveckling i Luleå och Norrbotten.

Den bästa kunskapen om vad som behövs för att utveckla Norrbotten finns i den egna regionen. Därför ligger också huvudansvaret för de regionala tillväxtresurserna i länet, och regeringen tillför årligen resurser för att utveckla insatser inom till exempel näringslivsutveckling och kompetensförsörjning. Dessutom kommer resurser från EU att tillföras regionen inom ramen för framtida regionala strukturfondsprogram 2014–2020. Förberedelserna för dessa program pågår för fullt, och programmen beräknas vara i gång under 2014.

Även om regeringen gör mycket redan i dag är det viktigt att fortsätta utveckla insatser för att stödja växande företag och nyetableringar. Beslut om nya etableringar ligger hos de enskilda företagen. Det är genom fler och växande företag som vi säkrar tillväxt, sysselsättning och välfärd. Därför kommer regeringen att fortsätta att arbeta för att bland annat fler etableringar av datacenter ska komma till stånd, främst genom att skapa goda ramvillkor och genom aktivt investeringsfrämjande.

Regeringen har också förstärkt landsbygdsprogrammet inom områdena bredbandsutbyggnad och stöd till lokal service. De första 400 miljonerna skjuts till redan i år genom en satsning i vårändringsbudgeten. Totalt satsas nu 3,25 miljarder kronor på bredband under perioden 2014–2020, vilket är en fördubbling jämfört med förra programperioden, då knappt 1,6 miljarder kronor satsades.

Tillgång till effektivt bredband ska vara en självklarhet också på landsbygden. Att genom dessa satsningar skapa förutsättningar för jobb, tillväxt, företagande och service i hela landet är avgörande för att minska arbetslösheten. Vi behöver fler jobb i Sorsele såväl som i Solna.

Fredrik Lundh Sammeli efterfrågar vidare ett strategiskt branschprogram för den digitala eran. Regeringen presenterade i oktober 2011 *It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige*. Agendan är en sammanhållen strategi som syftar till att statens befintliga resurser ska utnyttjas bättre. För att möta de utmaningar som finns både internationellt och nationellt vill regeringen ta till vara de möjligheter som digitaliseringen ger, och för att lyckas med det behöver alla hjälpas åt genom att ha ett gemensamt mål och en riktning för hur Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Den digitala agendan ger en tydlig inriktning för Sveriges mål att bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Agendan genomförs nu genom en rad olika åtgärder i samverkan mellan offentlig sektor, företag, universitet och forskningsinstitutioner.

Det som Fredrik Lundh Sammeli efterfrågar i form av ett specifikt branschprogram genomför regeringen alltså redan inom ramen för ett betydligt bredare och mer långsiktigt arbetssätt, öppet för lokal och regional delaktighet.

Anf. 122 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Jag får tacka näringsministern för svaret på interpellationen.

Facebooks serverhallsetablering i luleregionen är inte bara en datahall utan starten på en digital industriera. Det är ingen slump att serverhallarna hamnade just i luleregionen. Det är två viktiga delar att ta med sig i diskussionen när det handlar om hur Sverige ska inta en ledande position i fråga om datacenter.

Utifrån svaret ministern gav och hyllningarna av regeringens politik som orsak till etableringen kan vi nog ha en helt egen debatt om det ämnet. Det är ärligare att säga att det är lokala och regionala driftiga människor som lyckats med det som många har drömt om – kanske mitt ibland dem en enskild elektriker som kunde lämna de svar som Facebook frågade efter.

Låt oss lämna den diskussionen eftersom den inte för saken framåt. Nu har Facebook byggt sin första anläggning. Man har fattat beslut om en andra. Bara några mil därifrån bygger ett helt annat företag ett till datacenter. Vi ser att investeringarna i datacenter växer kraftigt över världen. Redan nu väntas flera stora möjliga etableringar i regionen i kölvattnet efter Facebooketableringen. Samtidigt öppnas mängder med möjligheter kopplade till en ny digital era i ett land som Sverige. Det handlar om utbildning, forskning, entreprenörskap, näringslivsutveckling och innovationer som en naturlig del av den nya industri som växer fram. Det är början på en helt ny industriera, en helt ny basnäring för hela regionen. Nu handlar det om att Sverige som land investerar för framtiden och för jobben.

Jag menar att det är hög tid att utveckla ett strategiskt branschprogram just kopplat till det vi ser på det digitala området, det vill säga att stimulera en behovsriktad forskningsverksamhet, att säkerställa nödvändig infrastruktur och kvalificerad arbetskraft.

Jag är inte orolig när det handlar om min egen region. I luleregionen har man redan jobbat fram en lokal strategi för hur man ska skapa världens ledande teknikregion när det handlar om klimatsmarta och effektiva datacenter.

Jag vill med den här debatten sätta fokus på Sveriges möjligheter. Hur kan vi som land ta vara på den etablering som har skett, och hur kan vi vara med och tävla när över 200 datacenter bedöms etableras under de kommande åren i Europa? Vilken roll ska Sverige ha på området? Vad kommer regeringen att göra för att stärka Sveriges ställning på området i konkurrens med andra länder över hela världen? Hur många av dessa datacenter skulle rimligtvis kunna hamna i Sverige, tror ministern?

Jag lyfter fram strategiska branschprogram utifrån verkligheten och behov av samverkan. En triple helix-modell har varit framgångsrik, det vill säga en tydlig samverkan och plan för hur vi stärker konkurrenskraften i en strategisk framtidsbransch.

Vinnova har gjort utvärderingar av tidigare strategiska branschprogram. Då blir bilden tydlig. Programmen har haft stor betydelse för företagen, för affärerna, för industrin runt omkring. Det blir en kraft när man verkligen pekar ut en bransch.

Anf. 123 JOHAN JOHANSSON (M):

Herr talman! Datacenter är något som knappt diskuterades för tio tolv år sedan, men de har exploderat i antal under de senaste tre fyra åren. Satsningarna som Facebook och KNC Miner har gjort i Norrbotten är bra och kommer att följas av många fler. En stor del av etableringarna kommer nog att ske i norra Sverige, kopplat just till kyla och till att det finns gott om el. Det ska vi vara glada för.

Låt oss titta på de satsningar som nu genomförs framöver. Det är kraftfulla satsningar på det nationella stamnätet mellan norra Sverige och södra Sverige. Det är nya förbindelser från Sverige till Finland över Kalix. Det investeras i nya transformatorstationer i Porjus. Regeringen satsar mer på bredband, till och med fördubblar bredbandsatsningarna. Det är mycket bra.

Området har kylan, infrastrukturen och närheten till en flygplats, som stora internationella aktörer kräver. Det finns en viss undervegetation av småföretag som kan vara service providers till anläggningarna. Det är mycket bra.

Vi kan göra mycket mer. Fredrik Lundh Sammeli föreslår ett branschprogram. Vi behöver ett bredare näringsliv, framför allt i Norrbotten, men jag är inte så säker på att ett branschprogram är lösningen. Ett branschprogram ger ett top-down-perspektiv. Vi behöver mer av ett bottom-up-perspektiv. Om vi tittar på företagsklimatet i alla 14 kommuner i Norrbotten finns inte en enda kommun bland de bästa 25 procenten. Den bästa kommunen ligger på plats 80. Vi kan bättre, men då måste vi satsa på ett företagsklimat där man tillåts att pröva, man tillåts att lyckas och man tillåts att misslyckas. Man måste lära sig av misslyckandena.

Jag tror att det är mycket sådant som måste ske. Jag ser gärna att Fredrik Lundh Sammeli och jag gör någonting för att förbättra klimatet där hemma. Både din kommun, Fredrik Lundh Sammeli, och min kommun har stor potential att få ett bättre näringslivsklimat.

Bland saker som har skett och som kommer att gynna etableringen är justeringen av bolagsskatten och att vi har konkurrenskraftiga energipriser, dels på grund av energiöverskottet, dels på grund av satsningarna på vindkraft i Markbygdenområdet.

Jag tror att farhågan är nog höjda energipriser, flygskatter med tanke på att specialister ska komma på plats och, som jag tidigare, även höga marginalskatter på arbete för den specialiserade arbetskraft som de här företagen och underleverantörerna attraherar.

Anf. 124 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Jag är glad och stolt över att Facebook har valt att etablera sig just i Sverige. Företaget utvärderade ett flertal olika platser i

världen men valde att etablera sig i norra Sverige. Själva etableringen visar att vi har goda och konkurrenskraftiga förutsättningar, Luleå som kommun, Norrbotten som län och Sverige som land. I det här fallet har fördelaktiga energipriser, ett kallt klimat, en robust infrastruktur, tillgång till förnybar energiproduktion och god kompetens bland arbetskraften lyfts fram av Facebook vid etableringen. Man har också nämnt närheten till Luleå tekniska universitet och den kompetens som finns inom forskning på just it.

Jag är som sagt glad över att man valde att etablera företaget i norra Sverige. Vi kunde genom regionala investeringsstöd stödja företagets etablering här.

Till syvende och sist är det inte bara regeringens insatser som har spelat stor roll, utan även lokala eldsjälar, Business Sweden och regionala företrädare har under flera år arbetat med detta. Det började med det EU-finansierade projektet Invest in Luleå & Piteå, som lade grunden till investeringen genom att man arbetade aktivt för att marknadsföra regionen som en internationellt attraktiv plats för etableringar. Här har man arbetat med att paketera affärsmöjligheter och samarbetat med Business Sweden och med andra regioner i landet. Tillsammans har man kunnat marknadsföra Sverige som ett paket.

Det här projektet startade 2008, och många av eldsjälarna, lokalt och regionalt, har varit väldigt aktiva. Man beviljades drygt 7 miljoner kronor ur Socialfonden för att jobba med detta. Business Sweden har på regeringens uppdrag i detta projektarbete stöttat Luleå kommun med att förbereda och presentera orten som en viktig investeringsort.

Jag vill inte alls säga att det bara är regeringens förtjänst, utan det är framför allt lokala och regionala eldsjälar som har jobbat under en lång tid med detta. Våra investeringsstöd men framför allt vårt gynnsamma näringslivsklimat i Sverige, vårt kalla klimat, vår robusta infrastruktur och vår tradition av samverkan med universitet och högskola har spelat en väldigt viktig roll för att man valde just Sverige.

Vi i regeringen bejaktar den digitala eran, och det är därför som vi för ett antal år sedan presenterade den digitala agendan, som är vårt svar på strategiskt branschprogram, som Fredrik Lundh Sammeli lyfte upp. Vi genomför detta inom den digitala agendan, som är en sammanhållen strategi för att statens resurser ska kunna användas på ett bättre sätt.

Precis som interpellanten tar upp finns det nu regionala digitala agendor runt om i landet. Alla Sveriges län tar fram regionala digitala agendor, och det görs i samverkan, vilket Socialdemokraterna borde bejaka, mellan länsstyrelse, landsting och kommunala samverkansorgan för att få agendor som passar varje läns förutsättningar. Redan i dag har ett antal län färdiga och antagna agendor. Prognosen är att nästan alla kommer att ha färdiga agendor 2014.

Norrbotten har nyligen antagit sin digitala agenda, som lyfter upp en mängd olika åtgärder, bland annat en it-strategi för skolan men också hur man ska arbeta med universitet på orten.

Vi gör en hel del. Sverige är i dag ett av världens ledande it-länder, både sett till hur många som arbetar inom it-sektorn och sett till it-användningen hos våra medborgare, men nu ser vi även dataserverhallar etableras. Den i Luleå är den första utanför USA från Facebook, och jag är glad att man valde Sverige.

Anf. 125 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Det finns ett stort värde i att samla alla goda krafter – politiker, företag, universitet, fackförbund med flera – i en strategisk samverkan på det här området men också på andra centrala delar av näringslivet. Jag tror att det är viktigt att jobba vidare med de digitala agendorna och att specifikt utarbeta strategier för hur vi ska kunna bli ledande inom branschen för klimatsmarta och effektiva datacenter.

En stor potential i kölvattnet av etableringen av datacenterbranschen är utvecklingen av ny teknik och tjänster ovanpå den här infrastrukturen, exempelvis baserat på big data, dataanalys, slutanvändarapplikationer och inte minst datasäkerhet. Det kan bli basen för en expanderande och vidareutvecklad del av IKT-branschen i såväl lulelregionen som landet i stort.

Förutsättningarna för klimatsmarta datacenter finns. Potentialen har vi, och samverkan kan föras till toppositioner. Men det behövs också konkurrenskraftiga villkor. Därför vill jag i debatten lyfta frågan om energiskatt, för den har definitivt betydelse i den stenhårda konkurrensen på den internationella marknaden. Till exempel lockar Finland med lägre energiskatt för datahallar. Det är en faktor som inte ska underskattas.

Enligt en artikel i Ny Teknik kräver Facebookanläggningen i Luleå hela 120 megawatt, vilket är mer än SSAB:s stålverk i samma stad och mer än hela Västerås stad. Det är minst sagt en elintensiv verksamhet. Elektriciteten och energiskatten är en betydande del av företagets omkostnader.

Jag tycker därför att det finns starka skäl för att datahallar beskattas som annan energikrävande industri i Sverige. I dag är det en stor olikhet i beskattningen. Energiskatten för datacenter är i dag 56 gånger högre än för den tillverkande industrin. Datacenter betalar som datahall 29 öre per kilowattimme, medan man betalar 0,5 öre per kilowattimme inom tillverkande industri. Det är inte oväsentligt när datajättar ska göra sina ekonomiska kalkyler. Skillnaden i energiskatt kan bli det som faller avgörandet var man etablerar de kommande hallarna, i Sverige eller i Finland.

I Danmark har regeringen sänkt energiskatten för hela industrin med några undantag till 0,5 öre per kilowattimme, som är den lägsta tillåtna nivån i EU. Den finska regeringen har valt att agera ganska kraftfullt genom att lägga fram förslag om att likställa energiskatten för den digitala tjänsteindustrin med skatten för den traditionella tillverkningsindustrin. Om det finska förslaget blir verklighet innebär det att man där kommer att ha en energiskatt på 8 öre, i lulelregionen 19 öre och 29 öre i resten av landet.

Då kan man lätt se att det handlar om mängder med pengar för de enskilda företagen och om att titta på villkoren. I och med att många företag är i startgroparna och är på väg att fatta beslut om etablering behöver frågan lyftas av regeringen. Vi måste ge en tydlig signal till marknaden om vad Sverige har att erbjuda.

Min fråga är därför om ministern tänker verka för att regeringen ska lämna förslag om konkurrensneutrala villkor när det gäller energiskatt för elintensiv industri.

Anf. 126 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Till att börja med kan jag konstatera att vi i Sverige är konkurrenskraftiga jämfört med många andra länder. När Facebook väljer att lägga sin första datahall utanför USA:s gränser väljer man just Sverige och Luleå. Som norrbottning och Luleåbo borde Fredrik Lundh Sammeli vara väldigt stolt över det och inte måla fan på väggen. Han borde i stället glädja sig åt att man har ett konkurrenskraftigt näringsliv i norra delen av Sverige som gör denna viktiga investering möjlig.

Nu har också Facebook bara för några veckor sedan meddelat att man kommer att bygga sin andra serverhall i Sverige. Oavsett energiskatten väljer man att se att Sverige har många andra konkurrensfördelar, bland annat samverkan med universitet och högskolor, kompetent arbetskraft, kallt klimat, låga energipriser – för att bara ta några exempel.

Vi har ju sett betydelsen av digitaliseringen under en lång tid. Av den anledningen har regeringen arbetat med digitaliseringens möjligheter, både genom att bygga ut bredband och genom att få in digitaliseringen i såväl offentlig sektor som näringsliv. Det är bakgrunden till att vi sedan ett antal år tillbaka har en nationell digital agenda som också har blivit regionala digitala agendor, bland annat i Norrbotten.

Regeringen och Socialdemokraterna har lite olika syn. Vi tror inte på specifika branschprogram. Det låser in investeringar i vissa branscher. Vi tror snarare på innovation och samverkan. Med en korsbefruktning mellan olika verksamheter kan man nå nya innovationer, nya produkter och tjänster. Av den anledningen lanserade jag för ett och ett halvt år sedan strategiska innovationsområden i den nya forsknings- och innovationspropositionen.

Det är många miljoner som nu framöver inte ska gå till branschprogram utan till strategiska innovationsområden som växer underifrån. Staten pekar inte ut framtidsbranscherna, utan de växer underifrån där olika aktörer – såväl näringsliv som akademi – har möjlighet att ansöka om medel för att jobba med forskning och innovationer på sitt sätt. Det tror jag är en mer modern forsknings- och innovationspolitik än specifika branschprogram.

Energiskattefrågan är någonting som hanteras på Finansdepartementet. Jag har träffat representanter för Facebook och för andra företag inom den här branschen ett flertal gånger och redogjort för hur regeringen ser på den här frågan. Vi tycker att det är viktigt med lika konkurrensvillkor i Norden. Vi följer också hur Danmark och Finland arbetar med frågan.

Det ska bli väldigt intressant att se om Socialdemokraterna har med frågan om energiskatt i sin vårbudget som presenteras om några veckor, om det bara är ett spel för gallerierna och argument i debatten eller om man verkligen tror på sin egen politik. I så fall borde en sänkning finnas med som skarpt förslag när Magdalena Andersson och Stefan Löfven presenterar sin vårbudget.

Anf. 127 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Som alla förstår är Norden högintressant när det handlar om etableringen av kommande datacenter. Det finns många företag som står beredda att fatta beslut under de kommande åren. Då kommer det att finnas möjligheter som vi behöver fånga. Sverige borde nog ha ett högre

tempo när det handlar om datacenter och de etableringar som kan bli aktuella.

Vi är vinnare utifrån yttre faktorer, och det har vi varit inne på i debatten. Vi rankas som världens tredje och Nordens främsta land när det handlar om säkra platser. Vårt klimat är en fördel i dessa perspektiv. Vi har en bra infrastruktur. Vi har driftsäkra elnät och världens mest utbyggda fiberbaserade kommunikationsnät. Vi kan erbjuda kvalificerad arbetskraft, och kunskapsintensiva jobb som skapas av dessa satsningar är någonting som vi behöver.

Jag är stolt, det behöver näringsministern inte tvivla på. Jag är stolt som socialdemokrat att se det Sverige som vi har byggt. Jag är glad över den etablering som sker i min hemmaregion. Men jag ser också att Sverige som land har mycket att vinna på att fånga tillfället att vara tydlig, att säkerställa att vi är det land med en växande framtidsbransch där datacenter etableras.

Man bedömer att 200 datacenter ska byggas under de kommande åren fram till 2020. Därför tycker jag att det är viktigt att vi har en regering som har en tydlig agenda och ett tydligt mål, att Sverige ska bli det land där man bygger de klimatsmarta och de mest effektiva datacentren, som också skapar jobb och tillväxt i framtiden.

Anf. 128 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Sverige ska vara en ledande tekniknation och en ledande industrination, men också ett land där tjänstesektorn kan utvecklas starkt framöver. Jag vill se många fler snabbväxande gasellföretag inom olika sektorer. Jag vill se fler internationella datacenter som etableras.

Alla sektorer är viktiga för att skapa jobb och tillväxt i landets olika delar. Av den anledningen är goda ramvillkor viktiga. Därför kommer vi att slåss hårt under de kommande månaderna för att inte höja skatter, att inte försvara för finansiering i olika delar av landet samt att inte införa skatter på olika former av infrastruktur såsom lastbilar, flyg och liknande.

Det är viktigt med goda ramvillkor, bra infrastruktur och konkurrensneutralitet, inte bara mellan de nordiska länderna utan också mellan de europeiska länderna. Möjligheterna till handel för att stärka jobb och företagande i alla sektorer är också viktiga.

Jag är glad att under mina två och ett halvt år som näringsminister har båda serverhallarna byggts av Facebook i Luleå med hjälp av lokala och regionala eldsjälarna som har arbetat intensivt med att stärka Luleå som investeringsort. Man har också haft hjälp av de investeringsstödet som regeringen och också Tillväxtverket har fattat beslut om. Det gör vi för att vi tror på att jobb och tillväxt ska skapas, inte bara i Stockholm, Göteborg och Malmö utan också på orter som ligger utanför storstadsområdena.

Jag är glad över att den här debatten kom till stånd. För mig är det viktigt att bygga vidare på den digitala eran, för det innebär många möjligheter till framtidens företagande och framtidens jobb.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:101
15 april

Svar på
interpellationer

*Svar på
interpellationer*

Anf. 129 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Börje Vestlund har frågat mig vad jag avser att göra för att underlätta för en god tillväxt i Stockholmsregionen.

Låt mig inleda med att säga att regeringen delar Börje Vestlunds syn att det finns mycket att glädja sig åt i huvudstadsregionen, men vi tror även att mer behöver göras för att utnyttja regionens fulla tillväxtpotential.

Regeringen bedriver en aktiv regional tillväxtpolitik och näringspolitik för att stärka förutsättningarna för en hållbar tillväxt och attraktionskraft i alla delar av landet, och tillför årligen medel till länen för regionala tillväxtåtgärder.

I mars presenterade jag en ny inriktning för EU:s regionalfondsprogram i Sverige för perioden 2014–2020. Totalt omfattar programmen 16 miljarder kronor, varav Stockholms län kommer att omfatta ungefär 620 miljoner kronor inklusive medfinansiering, lika mycket som under föregående programperiod.

Sedan nuvarande regering tillträdde har en rad näringspolitiska initiativ tagits för att minska kostnaderna och förbättra villkoren för företagande och tillväxt bland annat genom sänkta företagsskatter och minskade administrativa kostnader för företagen. Reformen har också genomförts för att stärka efterfrågan och skapa etablerings- och tillväxtmöjligheter för företag, såväl i etablerade branscher som i sektorer där dessa möjligheter tidigare har varit begränsade.

Regeringen genomför även omfattande infrastruktursatsningar som stärker tillväxt och konkurrenskraft. Regeringen beslutade den 3 april att satsa totalt 522 miljarder kronor i den kommande nationella planen för Sveriges transportsystem under åren 2014–2025.

Viktiga satsningar för Stockholm är bland annat Förbifart Stockholm, utbyggnaden av Mälarbanan och renoveringen av den så kallade getingmidjan mellan Centralen och Södra station, för att nämna några. Regeringens förhandlare slöt vidare i januari 2014 avtal om finansiering och medfinansiering av utbyggnad av tunnelbanan samt ökad bostadsbebyggelse i Stockholms län med Stockholms läns landsting, Stockholms kommun, Nacka kommun, Solna kommun och Järfälla kommun.

Bostadsbristen är en utmaning i flera av våra tillväxtregioner. Regeringen har under de senaste åren genomfört en rad insatser för att skapa en bättre fungerande bostadsmarknad och öka bostadsbyggandet. Rörande Stockholm kan nämnas de utredningsdirektiv för att förbättra bostadssituationen i storstadsregionerna som regeringen nyligen har beslutat om.

Avslutningsvis anser regeringen att den bästa kunskapen om vad som behövs för att utveckla Stockholm finns i den egna regionen. Därför ligger också huvudansvaret för de regionala tillväxtresurserna hos länet. Tillsammans med länets egna prioriteringar och insatser skapar regeringens satsningar inom näringspolitiken, den regionala tillväxtpolitiken och övriga politikområden mycket goda förutsättningar för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft i alla delar av landet, inklusive Stockholmsregionen.

Anf. 130 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Jag ska be att få tacka ministern för svaret. Att leva i Stockholmsregionen innebär att vara i en väldigt kreativ region som växer. Det är alltid roligt. Detta skapar dock en rad problem.

Låt mig börja med att säga att vi år 2034 beräknas vara 25 procent av Sveriges befolkning. Det innebär till exempel, om vi ska räkna i vår värld som vi befinner oss i, att Stockholms stad och län skulle ha 87 mandat av riksdagens 349. De 30 mandat skulle vi då ta från någon annanstans i landet. Det skulle naturligtvis orsaka en del problem. Men man måste också ge förutsättningar för regionen att kunna vara kvar.

Låt mig peka på några av de problem som trots allt finns och som kanske inte alltid finns i alla delar av vårt land. I interpellationen har jag pekat på bostäderna. Alla partier i Stockholm, oavsett vilka frågor partiet kommer överens om att prioritera centralt, måste också lägga till bostäderna. Alla partier måste göra detta. Och det har vi behövt göra hur länge som helst, skulle jag vilja påstå. Det var ingen nyhet tidigare heller. När jag en gång i tiden jobbade kommunpolitiskt med bostadspolitik var det tio kommuner i Sverige som hade bostadsbrist. Resten hade ingen alternativt hade för mycket bostäder. I dag är det dock betydligt fler – det vet jag också.

Det andra som jag vill peka på är infrastrukturen. Det är riktigt att regeringen har lagt en del förslag på området. Problemet är att andra regeringar också har gjort det, många gånger om till och med.

Ett annat problem är minskat antal platser på högskolor och universitet. Det är riktigt att man har ökat antalet platser på lärarutbildningen, men man har inte ökat på samma sätt när det gäller all annan utbildning. Å andra sidan börjar Stockholms universitet, Södertörns högskola och Kungliga Tekniska Högskolan nu bli några av de mest regionala högskolorna vi har i Sverige. Det är nämligen ingen som kan komma till Stockholm och studera. Samtidigt vet vi att det finns ett stort behov av personal i området. Det gäller inte minst de matchningsproblem som många företag upplever.

Det finns också välutbildad arbetskraft vilket är en stor fördel, men å andra sidan också en tilltagande segregation. I allt detta har man något rejält att bita i. Problemet är att det finns en dåligt samlad storstadspolitik i sammanhanget. Låt mig bara peka på en sak. Man får nu 620 miljoner inklusive medfinansiering. Det innebär 4,1 miljoner per år per kommun inom Stockholms kommuner. Det är förhållandevis lite jämfört med vad andra regioner får. Nu jämför jag absolut inte med de kommuner där glesbygdsriteriet finns, men problemen finns trots allt. Titta på de tio kommuner som är skärgårdskommuner! Det är ett faktum att de har liknande problem som de kommuner som har värst problem med gleshet.

Anf. 131 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Det är också därför som skärgårdskommunerna får del av inte bara regionalfondsprogrammen utan också landsbygdsprogrammet, vilket Börje Vestlund säkert är medveten om.

Jag och Börje Vestlund har haft de här diskussionerna innan, och jag kan bara konstatera att vi tycker lite olika. Jag tycker att varje region och varje kommun i landet måste växa utifrån sina egna förutsättningar. Och vi ska skapa möjligheter till detta. Det är inte så att Stockholm ska växa

på bekostnad av andra regioner eller att någon region är viktigare än någon annan. Värmland är minst lika viktigt som Stockholm, och Göteborg är minst lika viktigt som Sorsele kommun. Det betyder att vi måste använda de regionala tillväxtresurserna utifrån varje läns förutsättningar.

Man ska inte jämföra Stockholm med mindre städer i Sverige. Stockholm ska jämföras med andra världsstäder som London, Berlin, Shanghai eller New York till exempel. Det är där som Stockholm ska konkurrera. Stockholmsregionen är ett av de mest konkurrenskraftiga storstadsområdena i Europa, på samma nivå som till exempel London och Helsingfors. Stockholm genererar 27 procent av Sveriges bnp. Bnp per capita ökade med imponerande 3,1 procent per år från 1995 till 2008.

Jag är glad över att vi har en huvudstadsregion som är innovativ, som har en sådan mångfald och som gör denna tillväxt möjlig. Det stärker nämligen Sveriges attraktivitet i världen. Vi kan också konstatera att arbetskraftens produktivitet är högre i Stockholm än OECD-genomsnittet och dessutom har ökat de senaste decennierna.

Vi har många kluster runt om, i Stockholms län och i Stockholms stad, som har varit framgångsrika och som röner internationellt intresse. Det är life science, det är finansiella tjänster, automatisering och clean tech men också till exempel it-branschen som är oerhört angelägen och viktig för att sätta Sverige på kartan.

Jag skulle särskilt vilja lyfta upp just de utmaningar som Stockholm som storstadsområde står inför med den inflyttning som sker, framför allt från andra länder. Det handlar om bostäder och om infrastrukturen. Fler bostäder behöver byggas i Stockholmsregionen, men vi kan ändå konstatera att bostadsbyggandet under det fjärde kvartalet 2013 nådde en av de högsta noteringarna under 2000-talet. Det är inte tillräckligt, men vi ser att trenden börjar ändras. Bostadsbyggandet ökade med närmare 150 procent i både staden och länet jämfört med samma kvartal året innan till exempel.

För alla tillväxtregioner, oavsett om det är Kiruna eller Stockholm, är bostäder nyckeln till fortsatt konkurrenskraft och fortsatt tillväxt. Därför har regeringen bland annat tillsatt en utredning som syftar till att förbättra bostadssituationen i storstadsområdena.

En annan viktig del handlar om att vi har knutit samman arbetet med infrastruktur och bostadsbyggande genom den Stockholmsöverenskommelse som vi har nått med kommunerna och länet, tillsammans med de förhandlingspersoner som regeringen har haft, och som har varit väldigt framgångsrik. Det innebär att vi nu får en utbyggd tunnelbana och också utökad bostadsbebyggelse i Stockholms län. Här har man nu ett paket och ett avtal som innebär att det totalt kostar ungefär 25 miljarder men att staten enbart går in med drygt 4 miljarder. Resten är träningskatter och medfinansiering från kommuner och landsting.

Jag hoppas att sådant kan bidra till ökad bostadsutbyggnad i dessa kommuner. Gärna så nära kollektivtrafiken som möjligt för att vi ska få både infrastruktur som funkar, kollektivtrafik som funkar och fler bostäder, inte bara villor utan också hyresrätter, bostadsrätter och liknande för att på det sättet minska bostadsbristen och öka tillväxten.

Herr talman! Jag ska ge statsrådet rätt i ett avseende. Det gäller att varje region måste växa på sina egna villkor. Det är viktigt, och det är viktigt att man formulerar det. Men man måste få de rätta förutsättningarna, och jag vågar påstå att just Stockholmsregionen inte har fått de rätta förutsättningarna för att kunna utvecklas.

Jag vill också instämma i påståendet att ett företag eller kanske till och med en koncern som bestämmer sig för att placera sig i Stockholm inte kommer att placera sig i Malmö, Göteborg eller Luleå i stället. De skulle i så fall diskutera att möjligen förlägga sin verksamhet till Berlin, London eller någon annan större stad i Europa eller världen. Man måste ha klart för sig att Stockholm inte konkurrerar med någon annan del av landet. Det som däremot händer från tid till annan är att företag bestämmer sig för att flytta från till exempel Göteborg till Stockholm. Sådant händer, men det är mycket sällan det är åt det andra hållet.

I mitt andra inlägg skulle jag vilja belysa skillnaden när det gäller företagande. Låt mig peka på några saker.

Det behövs mer testbäddar. Regeringen kan bidra på olika sätt genom att bidra till att skapa tillväxt i hela landet men framför allt genom att svara på den efterfråga företagen har.

En annan intressant sak som jag egentligen inte kan så jättemycket om men i alla fall har nosat på några gånger är de kreativa och kulturella näringarna som nästan har skapat en hubb runt Telefonplan i Stockholm. Där borde man kunna se till att putta på systemet ytterligare lite grann. Då talar jag inte om några fria konstnärer utan om företagare som vill utnyttja sin företagsidé och göra någonting nytt inom näringslivet. Det tror jag bara är bra. Det är positivt om vi på det sättet kan få en ny del i näringslivet. Där kan vi i politiken ha en roll att spela genom att ge förutsättningar för det.

Det tredje är naturligtvis besöksnäringen. Den är stor i Stockholm, och den kan växa ytterligare. Där finns till exempel möjligheter med stora arrangemang, och då talar jag inte bara om OS. Jag kan tänka mig att näringsministern gärna vill säga det, men jag talar inte om OS och VM i det här sammanhanget. Det finns anledning att betona de akademiska stora konferenserna som faktiskt äger rum. Från min vardag som ordförande i Svenska Epilepsiförbundet kan jag nämna att i år, mitt i sommaren, kommer 1 500 professorer och doktorer att samlas på Älvsjömessan för att diskutera epilepsi. Det är en fantastisk sak, tycker jag, och det förekommer hela tiden, varje dag, och inte bara inom medicinområdet. Det gäller alla typer av forskning och utveckling. Där tror jag att vi tillsammans kan göra mycket, och politiken kan verkligen hjälpa till med det.

När det gäller besöksnäringen och hur den ska utvecklas vill jag fråga: Är regeringen beredd att säga att stora arrangemang är sådant som bör ligga i linje med vad vi kan tänkas göra i framtiden, inte minst för att gynna de stora städerna? Vi ska ha klart för oss att sådana arrangemang kräver ganska stora konferenslokaler och framför allt väldigt många hotellrum.

Anf. 133 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Låt mig börja där Börje Vestlund slutade. Stora internationella event kan äga rum över hela Sverige. Det visar inte minst skid-VM i Åre och liknande arrangemang. Det är viktigt att se att det finns potential i hela Sverige för att ha internationella event.

För mig är det jätteviktigt att se den styrka som finns i Stockholmsregionen. Det gäller inte minst det myller av människor som bor här, de affärsidéer och det innovativa tänkande som många bär med sig och det spännande näringslivet som finns. Jag ser en stor potential i att Stockholm kan attrahera ännu fler internationella forskare, talanger, människor som vill komma och bo och arbeta i Sverige.

Det finns, som jag bedömer det, två hinder i dag. Även Stockholms Handelskammare lyfter fram dem. Det är infrastrukturen och bostadsbristen. Det är växtvärken för många tillväxtregioner, men den är extra tydlig i Stockholm. Av den anledningen tillsatte regeringen de två förhandlingspersoner som jobbat med att kombinera bostadsutbyggnad med till exempel tunnelbana, vilket resulterat i ett mycket framgångsrikt avtal slutet mellan kommunerna och landstinget i Stockholms län. Jag hoppas och tror mycket på det. Den statliga finansieringen är på drygt 4 miljarder, men merparten kommer från regionen och från kommunerna, liksom från bilisterna i form av trängselskatt.

Vi kan göra mer för att bland annat se till att minska regelkrånglet i planprocesserna. Vi kan se över hinder som fördyrar, försvårar och försenar bostadsbyggandet. Sådana utredningar har regeringen tillsatt, och Stefan Attefall har som bostadsminister kommit med en del lagförslag på området.

En annan viktig del är att hitta enklare boende för alla unga människor som kommer till Stockholmsregionen. Där har regeringen öppnat upp för att på ett effektivare sätt kunna utnyttja det befintliga bostadsbeståndet. Vi har tagit flera steg för att underlätta privatbostadsuthyrning, vilket är viktigt. En hel del lägenheter står tomma runt om i Stockholm, och om man kan möjliggöra för andrahandsuthyrning är det ett bra steg framåt för att få ett ökat antal bostäder.

Börje Vestlund lyfter fram testbäddar, som är viktigt. Vinnova har under flera år tagit ett antal initiativ på området. Jag ska också understryka att för Stockholms stad och Stockholms län finns det möjligheter att söka medel i regionalfondsprogrammet. Där har man själv pekat ut teknisk utveckling och forskning som det område som medlen ska gå till. Det finns möjlighet att lägga dem på just testbäddar. Man pekar också på att man vill stärka små företags konkurrenskraft genom riskkapital och annat. Sedan pekar man även ut ett område gällande övergången till en koldioxidsnål ekonomi, till exempel genom satsningar på miljöteknik. Det står aktörerna i regionen fritt att satsa på just de delar som Börje Vestlund lyfter fram.

Avslutningsvis skulle jag vilja nämna några saker som regeringen gör enligt den infrastrukturplan som vi har presenterat. Förutom en utbyggnad av tunnelbanan är Ostlänken, det vill säga ett nytt dubbelspår mellan Järna och Linköping, den enskilt största satsningen i länet. Vi har också Förbifart Stockholm, utbyggnaden av Mälärbanan, färdigställandet av Citybanan, renoveringen av getingmidjan och planeringen för en östlig förbindelse. Andra regeringar har om och om igen föreslagit saker utan

att åstadkomma något medan den här regeringen föreslår saker som också är finansierade krona för krona. Vi kommer därför att få se spaden i marken, om inte Miljöpartiet stoppar en eventuell socialdemokratisk regering i framtiden. Då blir det ingen förbifart.

Prot. 2013/14:101
15 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 134 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Den som lever får se, skulle jag vilja säga när det gäller just infrastrukturutvecklingen i regionen. Jag tror att till och med herr talmannen håller med mig i det avseendet.

Jag tänkte också säga någonting om bostadspolitiken. Regeringen har sagt att den inte tror på den socialdemokratiska bostadspolitiken så som den har bedrivits. Det har man rätt att tycka som nyillträdd regering. Nu har man haft åtta år på sig att prova sina idéer. Alliansen har genomfört den bostadspolitik som de trodde på. Fungerar den bättre? Nej, dess värre gör den inte det. Även om man säger att det nu byggs lite mer talar vi om väldigt små mängder. Vi vet av alla möjliga undersökningar som gjorts att byggandet är på tok för lågt, för att inte säga på gränsen till katastrof. Vi måste vara ärliga mot varandra och säga att byggandet är alldeles för lågt.

Vad mer kan man då göra? Att bara titta på regelverket tycks vara regeringens politik, men man måste göra mer än det. Att hyra ut åt varandra kan vara en tillfällig lösning, men allt fler av dem som i dag söker till högskolor och universitet har bildat familj. Allt fler unga vill ha ett eget boende. Det är inte rimligt att bo hemma hos mamma när man är 35 år. Så har många Stockholmsungdomar det.

Det finns anledning att fundera mer på bostadspolitiken. Jag tror inte att man i något avseende kan säga att regeringens bostadspolitik varit lyckad och bidragit till tillväxten i Stockholmsregionen. Tvärtom skulle jag vilja säga att det är det största hindret för tillväxten i Stockholmsregionen.

Anf. 135 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! Som jag redan sagt i interpellationsdebatten är just infrastruktur och bostadsbyggande två hinder som det är angeläget att jobba med för att Stockholmsregionen ska fortsätta att växa. Vi kan ändå konstatera att bostadsbyggandet har nått några av de högsta noteringarna under 2000-talet. Även om det är låga nivåer kan vi konstatera att de har ökat med 150 procent. Förra året påbörjades byggandet av 11 500 lägenheter i Stockholms län, för att ta bara ett exempel. Det är många men alldeles för få. Vi vill gärna se ett ökat bostadsbyggande. Det är därför vi har villkorat infrastrukturutbyggnaden med att kommunerna ska ge plats för mer mark till bostäder i Stockholms stad och Stockholms län.

Jag välkomnar den här debatten. Sveriges tillväxt byggs av de olika regionernas tillväxt, och där är Stockholm en viktig del. Att stärka förutsättningarna för att bo och verka i Stockholm är viktigt för att vara internationellt konkurrenskraftiga. Stockholm ska vinna matchen mot andra internationella storstadsområden. Vi kan konstatera att vi ligger långt fram och vinner många internationella mätningar av hur huvudstadsregionerna runt om utvecklas. Det är jag väldigt glad över.

Utmaningar som kvarstår är dock infrastruktur och bostadsbyggande. De delarna behöver vi arbeta med på ett bra och intensivt sätt framöver för att tillsammans stärka förutsättningarna för Stockholm att växa.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Beslut om förlängd motionstid

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för skr. 2013/14:98 *Redovisning av skatteutgifterna 2014* skulle förlängas till *onsdagen den 30 april*.

23 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2013/14:219 Nya regler för erkännande och verkställighet av utländska domar på civilrättens område

Skrivelser

2013/14:101 Årsredovisning för staten 2013

2013/14:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

2013/14:218 Partnerskapsöverenskommelsen

EU-dokument

KOM(2014) 212 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om privata enmansbolag med begränsat ansvar

KOM(2014) 213 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2007/36/EG vad gäller uppmuntrande av aktieägares långsiktiga engagemang och direktiv 2013/34/EU vad gäller vissa inslag i årsberättelsen om företagsstyrning

Motioner

med anledning av prop. 2013/14:128 Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen

2013/14:C8 av Jan Lindholm m.fl. (MP, V)

med anledning av prop. 2013/14:134 Lättare att läsa

2013/14:Kr13 av Bengt Berg m.fl. (V)

2013/14:Kr14 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (S)

2013/14:Kr15 av Tina Ehn (MP)

med anledning av prop. 2013/14:197 Ändringar i utlänningslagen med anledning av den omarbetade Dublinförordningens ikraftträdande

2013/14:Sf24 av David Lång (SD)

med anledning av skr. 2013/14:199 Riksrevisionens rapport om subventionerade anställningar för nyanlända
2013/14:A12 av Mattias Karlsson (SD)
2013/14:A13 av Ylva Johansson m.fl. (S)

Prot. 2013/14:101
15 april

med anledning av skr. 2013/14:200 Riksrevisionens rapport om statens tillsyn över skolan
2013/14:Ub15 av Ibrahim Baylan m.fl. (S)

24 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 april

2013/14:432 Unga som fastnar i fas 3
av *Ann-Christin Ahlberg* (S)
till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)
2013/14:433 Statliga jobb i hela landet
av *Jasenko Omanovic* (S)
till statsrådet Stefan Attefall (KD)

den 14 april

2013/14:434 Stöd till kvinnojourer
av *Per Bolund* (MP)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)
2013/14:435 Åtta års väntan på ordning och reda inom taxi
av *Raimo Pärssinen* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)
2013/14:436 Allvarliga brister i den långsiktiga ekonomiska och organisatoriska planeringen av försvaret
av *Clas-Göran Carlsson* (S)
till försvarsminister Karin Enström (M)
2013/14:437 Deportationer av asylsökande med asylrätt
av *Jabar Amin* (MP)
till statsrådet Tobias Billström (M)

25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 april

2013/14:572 Sameskolan
av *Tina Ehn* (MP)
till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Prot. 2013/14:101 *den 14 april*
15 april

2013/14:573 Modern it-infrastruktur

av *Tomas Eneroth* (S)
till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2013/14:574 Kustbevakningen på Gotland

av *Christer Engelhardt* (S)
till försvarsminister Karin Enström (M)

26 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 14 april

2013/14:546 Klyftan mellan löntagares och pensionärens beskattning

av *Tomas Eneroth* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

27 § Kammaren åtskildes kl. 22.20.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 15.58,
av förste vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 88 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
3 § Meddelande om skriftliga frågor under påskuppehållet.....	1
4 § Anmälan om uppteckningar vid EU-nämndens sammanträden.....	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
6 § Ärenden för förnyad bordläggning	3
7 § Svar på interpellation 2013/14:340 om privatiseringar och kollektivavtal i hemtjänsten	3
Anf. 1 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	3
Anf. 2 JONAS SJÖSTEDT (V)	5
Anf. 3 ALI ESBATI (V).....	6
Anf. 4 JOHAN JOHANSSON (M)	7
Anf. 5 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	8
Anf. 6 JONAS SJÖSTEDT (V).....	9
Anf. 7 ALI ESBATI (V).....	10
Anf. 8 JOHAN JOHANSSON (M)	11
Anf. 9 PETER PERSSON (S)	11
Anf. 10 EVA OLOFSSON (V).....	12
Anf. 11 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	13
Anf. 12 JONAS SJÖSTEDT (V).....	14
Anf. 13 PETER PERSSON (S)	14
Anf. 14 EVA OLOFSSON (V).....	15
Anf. 15 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	15
8 § Svar på interpellation 2013/14:389 om konsekvenser när omhändertagna barns rättigheter kränks.....	16
Anf. 16 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	16
Anf. 17 HILLEVI LARSSON (S).....	18
Anf. 18 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	19
Anf. 19 HILLEVI LARSSON (S).....	20
Anf. 20 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	21
Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S).....	21
Anf. 22 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	22
9 § Svar på interpellation 2013/14:381 om vanvårdsersättning till finska krigsbarn.....	22
Anf. 23 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	22
Anf. 24 PYRY NIEMI (S).....	23
Anf. 25 HILLEVI LARSSON (S).....	24
Anf. 26 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	25
Anf. 27 PYRY NIEMI (S).....	26
Anf. 28 HILLEVI LARSSON (S).....	27
Anf. 29 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	28
Anf. 30 PYRY NIEMI (S).....	28
10 § Svar på interpellationerna 2013/14:352 och 377 om scenkonstpensioner och övergångsregler	29

Anf. 31 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	29
Anf. 32 AGNETA GILLE (S).....	30
Anf. 33 TINA EHN (MP)	31
Anf. 34 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	32
Anf. 35 AGNETA GILLE (S).....	33
Anf. 36 TINA EHN (MP)	34
Anf. 37 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	34
Anf. 38 AGNETA GILLE (S).....	35
Anf. 39 TINA EHN (MP)	36
Anf. 40 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	36
11 § Svar på interpellation 2013/14:370 om Grafikens Hus i Mariefred.....	37
Anf. 41 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	37
Anf. 42 HANS EKSTRÖM (S).....	37
Anf. 43 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	38
Anf. 44 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	39
Anf. 45 HANS EKSTRÖM (S).....	40
12 § Svar på interpellation 2013/14:392 om Institutet för språk och folkminnen	40
Anf. 46 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	40
Anf. 47 ISAK FROM (S).....	41
Anf. 48 ULF NILSSON (FP)	42
Anf. 49 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	43
Anf. 50 ISAK FROM (S).....	43
Anf. 51 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	44
Anf. 52 ISAK FROM (S).....	45
Anf. 53 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSONN LILJEROTH (M)	45
Ajournering.....	46
Återupptagna förhandlingar	46
13 § Svar på interpellation 2013/14:386 om offentligt ansvar för arbetssituationen inom flygbranschen	46
Anf. 54 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	46
Anf. 55 ALI ESBATI (V)	47
Anf. 56 HILLEVI LARSSON (S).....	48
Anf. 57 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M).....	49
Anf. 58 ALI ESBATI (V)	50

Anf. 59 HILLEVI LARSSON (S).....	51
Anf. 60 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	51
Anf. 61 ALI ESBATI (V).....	52
Anf. 62 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	53
14 § Svar på interpellation 2013/14:398 om kollektivtrafikbolagens biljettsystem	53
Anf. 63 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	53
Anf. 64 ARDALAN SHEKARABI (S).....	54
Anf. 65 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	55
Anf. 66 ARDALAN SHEKARABI (S).....	56
Anf. 67 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	57
Anf. 68 ARDALAN SHEKARABI (S).....	58
Anf. 69 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	58
15 § Svar på interpellation 2013/14:331 om statligt organ med ansvar för skoterfrågor	59
Anf. 70 Miljöminister LENA EK (C).....	59
Anf. 71 GUNNAR SANDBERG (S).....	60
Anf. 72 LEIF PETERSSON (S).....	61
Anf. 73 ANITA BRODÉN (FP).....	61
Anf. 74 Miljöminister LENA EK (C).....	62
Anf. 75 GUNNAR SANDBERG (S).....	63
Anf. 76 LEIF PETERSSON (S).....	64
Anf. 77 ANITA BRODÉN (FP).....	64
Anf. 78 ISAK FROM (S).....	65
Anf. 79 Miljöminister LENA EK (C).....	65
Anf. 80 GUNNAR SANDBERG (S).....	66
Anf. 81 ISAK FROM (S).....	67
Anf. 82 Miljöminister LENA EK (C).....	67
16 § Svar på interpellation 2013/14:387 om friluftslivets villkor	68
Anf. 83 Miljöminister LENA EK (C).....	68
Anf. 84 ISAK FROM (S).....	69
Anf. 85 ANITA BRODÉN (FP).....	70
Anf. 86 TINA EHN (MP).....	71
Anf. 87 GÖRAN MONTAN (M).....	72
Anf. 88 Miljöminister LENA EK (C).....	73
Anf. 89 ISAK FROM (S).....	74
Anf. 90 ANITA BRODÉN (FP).....	75
Anf. 91 TINA EHN (MP).....	75
Anf. 92 GÖRAN MONTAN (M).....	75
Anf. 93 Miljöminister LENA EK (C).....	76
Anf. 94 ISAK FROM (S).....	77

Anf. 95 Miljöminister LENA EK (C)	77
17 § Svar på interpellation 2013/14:361 om regionalt investeringsstöd.....	78
Anf. 96 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	78
Anf. 97 EVA-LENA JANSSON (S).....	78
Anf. 98 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	79
Anf. 99 EVA-LENA JANSSON (S).....	80
Anf. 100 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	81
Anf. 101 EVA-LENA JANSSON (S).....	82
Anf. 102 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	82
18 § Svar på interpellation 2013/14:373 om EU:s industripolitik.....	83
Anf. 103 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	83
Anf. 104 BÖRJE VESTLUND (S).....	84
Anf. 105 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	85
Anf. 106 BÖRJE VESTLUND (S).....	86
Anf. 107 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	87
Anf. 108 BÖRJE VESTLUND (S).....	88
Anf. 109 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	88
19 § Svar på interpellation 2013/14:380 om rymdturism.....	88
Anf. 110 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	88
Anf. 111 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	89
Anf. 112 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	90
Anf. 113 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	91
Anf. 114 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	91
Anf. 115 JOHAN JOHANSSON (M).....	92
Anf. 116 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	93
Anf. 117 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (S).....	94
Anf. 118 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	94
Anf. 119 JOHAN JOHANSSON (M).....	95
Anf. 120 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	95
20 § Svar på interpellation 2013/14:401 om strategiskt branschprogram för digital era	95
Anf. 121 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	95
Anf. 122 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	97
Anf. 123 JOHAN JOHANSSON (M).....	98
Anf. 124 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	98
Anf. 125 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	100
Anf. 126 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	101
Anf. 127 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	101
Anf. 128 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	102
21 § Svar på interpellation 2013/14:403 om Stockholmsregionens utveckling	103
Anf. 129 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	103
Anf. 130 BÖRJE VESTLUND (S).....	104
Anf. 131 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	104
Anf. 132 BÖRJE VESTLUND (S).....	106
Anf. 133 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	107

Anf. 134 BÖRJE VESTLUND (S).....	108	Prot. 2013/14:101
Anf. 135 Näringsminister ANNIE LÖÖF (C).....	108	15 april
22 § Beslut om förlängd motionstid.....	109	<hr/>
23 § Bordläggning.....	109	
24 § Anmälan om interpellationer.....	110	
25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	110	
26 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	111	
27 § Kammaren åtskildes kl. 22.20.....	111	

Tryck: Elanders, Vällingby 2014